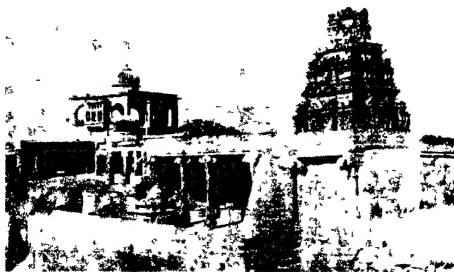

7872-

కీర్తనార

జనవరి 1953

6 ఆంధ్రం

కిన్నెర

సెప్టెంబరు 1953

విషయ సూచిక

ముఖచిత్రం		శ్రీం కళాగేయములు	
శింశి (కృష్ణగిరి) లోని దేవాలయం		"కృష్ణ శ్రీ"	
నికతాదులు శ్రీ పిలో ఇరువయోదశ		మాటల దాంపత్యం	
సంపాదకీయం	402	7-యొది కృష్ణకుమారి	
ఆంధ్రప్రదేశ్ రిహృం		విదేశీయ వచములు	433
వ్యాఖ్యలు	403	విల్లిపోల కృష్ణమూర్తి	
మహాగోరాపరి ప్రకాశం		సామాన్యదా, కర్ణాటక సంఘీకము	435
అంబీ మహాభారతం		దా సా మూర్తి	
శ్రీ ప్రకాశరెడ్డిగారు		తెలుగువారి ఆయుర్వైద్యం వనసగేయకర్త	438
దుష్కంఠ ఉపనిషత్	406	పోతుమదర్	
జువ్వకరపు కామరాజు తి ఎన్ పి ఎల్ ఎన్ తి		వృత్త నమిత్	414
సాహిత్యము లోకపుత్ర ప్రవర్తకము	409	తైలలోపల	
హృత్తి శ్రీ		వీరకుంకుమ	
విద్యాసంస్కరణలు మిరాగో ముందంజ	411	మన ప్రత్యాలు	
పెక్ హెరింగ్		మొగ సంసారం	
సమాప్తి	417	మందీ మనిషి	
కారుమూల వైకుంఠరావు		పై గరీవ హుః	
పరిస ముత్యాలు	429	దారివిపోయే రావయ్య	
హైదరాబాద్ జనాభా లెక్కలు		ప్రకారాశ్రితం	
పి. క. మూర్తి, బి ఎ ఎన్,		గీతాసంపుటి	
		గ్రంథవ్యకారం	
		ప్రజాహృదయం	448

ఎడిటర్

వందరి చుట్టూనూపు

అప్పింటర్ ఎడిటర్

వందరి మీదానూ

సంపుటము ౯

నెప్టెంబరు 1863

నందిక 9

ఆంధ్ర ప్రభుత్వ చిహ్నం

అట్లే ఒకటివ తేదికి ఆంధ్ర ప్రభుత్వం ఏర్పడ గలదు ఆంధ్రదేశ చరిత్రలో ఆ రోజు చరిత్రాత్మకమైనది నలభై సంవత్సరాల ఆవిరక ప్రయత్నం ఫలితంగా మనకు ఈనాడు ప్రత్యేకరాష్ట్రం ఏర్పడటాన్ని ప్రత్యేక రాష్ట్ర నిర్మాణంపై ఆంధ్రదేశపు రాజకీయ అధిపతివైన బోహదూర్ శాసనసభ మన సహజమైన నామ విని యోగ్యమైనది

ఆర్థిక రాజకీయ పురోగతితోనూ సంస్కృతి రంగంలోనూ పురోగమించుట ఉంటుంది విద్యా ప్రచారం, జ్ఞానప్రసారం సాధ్యమౌతున్నది ఎంతో గృహి చేయవలసిఉంటుంది ఈ రంగాలలో పురోగమించినాడే సంస్కృతిక్షేత్రంలో యథేచ్ఛ ప్రగతి అవకాశం ఏర్పడ గలదు రాజ్య ఆంధ్రప్రభుత్వం ఏర్పడినప్పుడు ఆయా రంగాలలో జరుగవలసిన పని యథాప్రమాణ కొనసాగేటట్లు చూడవలసిన బాధ్యత ఆంధ్రప్రభుత్వం ఆంధ్రప్రభుత్వ విశేషంగా ఉంటుంది

సాంస్కృతికంగా జాతి పురోగమించినాడే జాతి జీవంతో మనగలదు జాతి మనుగడకు అర్హతసంపద ఎంత ముఖ్యమో, సంస్కృతికూడ అంత ముఖ్యమే ; అంతరంగ ముఖ్యమనికూడ చెప్పవలసిఉంటుంది జాతికి సంస్కృతి జీవగర్త కాణట్టి, ఆంధ్ర రాష్ట్రావతరణతోనూ సంస్కృతి రంగంలో జరుగవలసిన పనులనుగూర్చి విజ్ఞాన ఆలోచన వలెను , ప్రభుత్వం ఇందుకు తోడ్పడాలి

ఇందుకు ఉత్తేజాన్ని, మృద్ధిని కలుగజేసిట్లు మన ఆంధ్రప్రభుత్వ చిహ్నం ఏర్పడడం సర్వతా వారస నీయ ములలో రెండు అభిప్రాయాలు ఉండకాలవు దారక ప్రభుత్వం ఆలోక చిహ్నాన్ని ప్రభుత్వ చిహ్నంగా స్వీకరించింది మద్రాసు ప్రభుత్వం దేవాలయ గోపురాన్ని తన గుర్తుగా అంగీకరించింది ఆంధ్ర ప్రభుత్వానికికూడ ఒక చిహ్నాన్ని ఏర్పరచుకోవాలి అది ఏట్లాంటి చిహ్నం సంస్కృతి జాతి మనుగడకు ఒక ప్రత్యేకమైన ఆధారం కాణట్టి, అట్టి చిహ్నం సాంస్కృతికంగా ఉండడం ఎంతేది

అవనతం ఆంధ్రజాతి కళానైరవాన్ని సురక్షితమేర్పరచు
వంటిదిన్నీ, ఆంధ్రుల చరిత్రగౌరవాన్ని ప్రవర్ధింపేటటు
వంటిదిన్నీ, ఆంధ్రుల కీర్తిప్రతిష్ఠలకు అనుగుణమైనట్టిదిన్నీ
అయిన విహ్వమును గ్రహించడం సమంజసమేకాదు,
కర్తవ్యంబాదాను అట్లాంటి అంశాలు అమరావతి స్తూప
విహ్వవిశి అమరీశివని కాణిక్, ఏర్పడనున్న ఆంధ్ర
ప్రభుత్వం అమరావతి స్తూపాన్ని ప్రభుత్వ విహ్వంగా
గ్రహించవలెనని మా మావన

స్తూపవిహ్వంతో ప్రాథమమైనది భారత శిల్పకళా
జీవనం వాస్తవ, మూర్తి శిల్పకళలకు స్తూపమే ప్రాథమిక
అని భావించడం చారిత్రక సత్యం కాకపోదు స్తూపవిహ్వ
ంతో ప్రారంభమైన కళాజీవనం అత్యుత్తమ శిల్పకళాభంధం
సృష్టితో సరిపాకాన్ని పొందింది కాణిక్, స్తూపం భారత
జాతి కళాజీవిత ప్రారంభకాలాన్ని దృఢీకరణమైంది భారత
శిల్పాలు స్తూపవిహ్వంతో ఓనమాలు దీర్ఘమైన కదాచారంగా
భారతీయ శిల్పాలు తమ కళానైరవ్యాన్ని పెంపొందించు
కొని, తమకేకాదు జాతింతకు కీర్తిగౌరవాని లభింప
జేకాదు

ఆంధ్రదేశంలో బౌద్ధయుగంలో శిల్పకళానైరవ్యం
మిమ్ముముట్టినది అకాంక్షన ఆంధ్ర శిల్పకళకు దీటు వచ్చు
నది మరియొక్కదను హిందూదేశంలో కనబడదని కళా
విమర్శకు లందరికిని తెలిసినదే అమరావతి, నాగార్జున
కొండయందున్న బౌద్ధస్తూపాలమూలు బౌద్ధాంధ్రయుగ
శిల్పకళా విరాజులు నాటికే ఆంధ్రుల శిల్పకళానైరవ్యం
చరాక్షాన నందజూపని ఆంధ్రజాతి కళాభివేకానికి,
కళానైరవ్యానికి విహ్వంగా నేటికీ నిలిచివున్న అమరావతి
స్తూపాన్ని ఆంధ్ర ప్రభుత్వ విహ్వంగా గ్రహించడం ఆంధ్ర
జాతి చరిత్రకు, అతిశయానికి అనుగుణంగా ఉండగలదు
కాణిక్, అమరావతి స్తూపవిహ్వన్ని యథాతథంగాగని, తదా
దారంగాగని ఆంధ్రప్రభుత్వ విహ్వంగా ఏర్పడుచున్నవనం
రాష్ట్రమని మా మావన ఆంధ్రదేశంలోని సారవ్యక
సంస్థలు, సంస్థాపితరంగ కార్యకర్తలు, విద్యాలసంస్థలు,
గ్రంథాలయాది జ్ఞానప్రసారక సంస్థలూకూడ మేము చేసిన
మావనతో ఏకీభవిస్తూ, ఏకదీక్షయై అభిప్రాయాలను
ప్రకటించవలసినదిగా మా ప్రార్థన

వ్యాఖ్యలు

చువనగోదావరి ప్రకాశం

కవి, వివిధ సమగనంతటి చువనగోదావరి గోదావరి
నది కట్టెలెంచుకొని, వెల్లువలై పారింది రాజమహేంద్ర
వరంలో అర్ధావధురం, ఏకంపేట, తుమ్మలూరు, ఇల్లెను
పేట, అక్కడ తోటి మొదలైన ప్రదేశాలన్నీ జలమయమై
పైబోయినాయి అట్లాగే శతయగోదావరి జిల్లాలలోని మలు
గ్రామాలు జలావృతమయినాయి

ప్రజలు తమ ప్రాణాలు దక్కించుకోడానికి
నర్వయ్యం ఏటి, కట్టెగుడ్డంతో ఇళ్లు, వాక్లి వదలి రావలసి
ఎచ్చింది ఇంట్లనున్న ఆ ప్రాంతాల గోదావరి గర్భాన్ని
చేరాయి వనపులు ఏటా కట్టెకొనిపోయాయి వంటలు

మే 20 1953

మూర్తిగా నానం కావడమేకాదు, చేయి అన్నీ ఇసుకవల్ల
లయిపోయినాయి మరల సాగుచేయడానికి ఎన్నటికీ
ఏలవునో ఎవరి కెళ్లు :

ఆంధ్రదేశ చరిత్రలో ఇంక ఉపద్రవం ఎన్నడూ
సంభవించలేదు రాష్ట్రాభివృద్ధి సంవత్సరంలో ఇటువంటి
హాదవివత్త సంభవించడం చురీ శోచనీయం ఆంధ్రదేశా
నికి రాజ్యాగలానిన ఉభయ గోదావరి జిల్లాలు గోదావరి
ప్రతోపాది అహరికావడం మూవనరాష్ట్రాభివృద్ధి సాధనానికి
పెద్ద చెల్లు

విన్న మొమ్మటిదాకా అమరీశివంతో హాయిగా జీవ
స్తన్న రైతు తెల్లవారేసరికి విరుపేర అయిపోయారు తన

దానికి తిండిలేదు వింపడానికి ఇల్లాలేదు ఇంమయమైన ప్రాంతాలవారి హాహాకారం హృదయవిదారకంగా ఉన్నది ఇటువంటి పరిస్థితిలో ప్రభుత్వం, ప్రజా ఆదుకోవలసి ఉంటుంది సర్వత్ర సహాయానికి పూనుకోవలసి ఉంటుంది తిండి, బట్టా, మందుమాతా వెంటనే సరఫరాచేయ కగిన ఐదోఇన్పు చేయాలి

దేశంలో ఏమాలనైతా ఏ ఏదమైన అవధ వాటిల్లి సమృద్ధికి తెలుగు వ్యూహం ద్రివింది, తెలుగు ప్రజలు సహాయ కార్యక్రమాలకు ముందంజ వేసేవారు వీహాదు భూరంపం కానియండి, క్షైట్టా భూకంపం రానియండి యథా కృత్తి తోడ్పడింది తెలుగుదేశం తెలుగుచేయ ఇంతవరకు పైనున్న దేశాది, క్రిందుగా ఏనాడు లేదు కాని, వివత్కర పరిస్థితివిల్ల నేడు తెలుగుకాతి చేయ దావలసివచ్చింది

ఇట్టి వివత్కర పరిస్థితిలో రాష్ట్ర కేంద్రప్రభుత్వాలు విరివిగా సహాయం చేయవలసిఉన్నది ఉభయ గోదావరి జిల్లాలలోను పునరావాసమునకు వత్తబాటువేసి, తగిన సౌకర్యాలు, ఏర్పాట్లు చేయడానికి కోల్లమిద అర్థికసహాయం కావలసిఉంటుంది కాకట్టి, కేంద్రప్రభుత్వంకూడ కొంత సౌముఖ్య మంజూరుచేసి, ఇందులకై కేటాయించవలెను

ఈ సందర్భంలో ఒక విషయాన్ని ప్రస్తావించకుండా ఉండజాలము ఈనాడు ఉభయ గోదావరులకు కలిగిన వివత్కరస్థాయి గోదావరి వరదలనుంచి ప్రమాదం కలుగకుండునట్లు చూడవలసిన దారం ప్రభుత్వంమీద ఉన్నది పుత్తాగా నముద్రంపాతావడమేకాక, గ్రామాలమీదికి వరదపై పాతుకున్న దావర్ల జలాం ఎద్దివియోగానికి ప్రదాళరణకుడ యోచించవలసిఉన్నది

ప్రభుత్వం, ప్రజా ఈ వివత్కరయంలో ఉభయ గోదావరి జిల్లాలకు తోడ్పడి, వివత్కరవారణకు పూనుకోవాలి

అరబ్బి మహారాతం

దారత దేశానికి స్వాతంత్ర్యం లభించిన ఏమొకు కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు సంస్కృతి రంగాలలోకూడ కుహాహలం చూపి, పనిచేయుచుండగల మనం చూస్తున్న విషయమే విరవతాంబుది ప్రజల, సారస్వత వికాసానికి

అవరోధం కలిగించే పరిస్థితి వరకు క్రమం చెందేవరకు సంస్కృతి వికాసానికి సంపూర్ణవకాళం చేహారకు కాకట్టి, ప్రభుత్వం ఈ కార్యక్రమాలకు దోహదం కలిగించే పూనికి పహావందం ముదావహమే

మద్రాసు ప్రభుత్వంపై వియత్తమైన అస్థానకపుల పదవికి న్యప్రవహనాలు పరికాప ప్రాంతీయభాషలు నాలుగూ సంస్కృతం ఒకటి—ఈ అయిందిటికి అయిదు గురు అస్థానకపులు ఏర్పడడం, వారికి సంవత్సరానికి వేయి రూపాయలు ఇవ్వడం—అంటే నెలకు ఎనవై రూపాయలు పైరిలుకు (గుమాస్తా జీతంకంటే తక్కువ) ఇవ్వడం దారమై తోచిందో, లేక అవసరమనే తోచిందో ఏమైతే వేయి—అస్థానకపుల పదవులు రద్దయిందినాయి

ఇక కేంద్రప్రభుత్వం సంస్కృతిరంగంలో పనిచేయ సంతర్పించింది కాకట్టి, రయలలకు హువిరాలాడు ఇవ్వ దానికి విశ్వయిందిది కావుననే, కేంద్ర విద్యాలాభామాయ్ లై న మోలాన అజాగూలు ఏ దేశంలోకో ఒకానొక రవి మహారాంకాన్ని అరబ్బి రాష్ట్రానికి అనువదించేందుకు ఎనవై నేల రూపాయలను కేంద్రం జతానానుచి ముద్ది తెప్పి, ఆ పుస్తకం రావ్లైటును సంపాదించాలా ఐహాకా వ్రాతప్రతివి ఏ మ్యూజియంలోనైనా ఉంచెదిరేమా; లేక మరకొన్ని వేలో, ఒకలో ఐచ్చిపెట్టి ఈ అరబ్బి గ్రంథాన్ని అచ్చువేయించి, దారత ప్రజలకు అందజేయనూచుచ్చు

దేశభాషలలోని ఎన్నో ముఖ్యమైన గ్రంథాలు పునరుద్ధరణకై పడిఉన్నాయి ఎన్నో గ్రంథాలు అచ్చుకాక వ్రాతప్రతులుగానే ఉండిపోయాయి ఇట్లాంటి గ్రంథాలు అచ్చుకావేది పరిస్థితికంటే విద్యాలాభామాయ్లగు శ్రీ అజాగూరికి అరబ్బి మహారాతం అత్యవసరమని తోచింది అయితే—మహారాతం రష్యన్ భాషలోకూడ అనువదించబడిందే; అరబ్బి మహారాతక అనువాదక క్రతు ఇచ్చినట్లే, రష్యన్ అనువాదక క్రతుకూడ పాఠశోసికం ఇచ్చారా?

1860 సంవత్సరం జనవరినెం కాలాకు ఏనవంట్ ఇండియా (Annals India) అనే పురాతత్వకా ఐరికెన్ వేటివరకు ప్రజలకు అందుబాటుకాలేదు కేంద్రప్రభుత్వం

దీని దరమ విద్యయిస్తేనేగాని ప్రజలకు విశ్రాంతిని ఇవ్వడం అవసరం. దేశం అంతటా ప్రజలకు విద్య అందాలి. దేశం అంతటా ప్రజలకు విద్య అందాలి. దేశం అంతటా ప్రజలకు విద్య అందాలి.

ప్రభుత్వం ఇకనైనా ప్రజాసేవకు దృష్టి పెట్టాలి. ప్రజలకు విద్య అందాలి. ప్రజలకు విద్య అందాలి. ప్రజలకు విద్య అందాలి.

శ్రీ ప్రభాకర రెడ్డిగారు

శ్రీ సురవరం ప్రభాకర రెడ్డిగారు 25 ఆగస్టు మంగళవారం రాత్రి అంబేద్కర్ లో ఆకస్మాత్తుగా హృదయవలన ఆగిపోయింది. ఆయన భార్య వారసురాలు. శ్రీ ప్రభాకర రెడ్డిగారు సాగునీరు, రంగారావు విశేషంగా పాపించిన వ్యక్తి. ప్రభాకర రెడ్డిగారు సాగునీరు, రంగారావు విశేషంగా పాపించిన వ్యక్తి.

1924 సంవత్సరంలో గోల్కొండ పరిశ్రమ స్థాపించారు. 1949 లో ఆ పరిశ్రమ సంపాదకులుగా ఉండి నిర్వహించారు. ప్రభాకర రెడ్డిగారు సాగునీరు, రంగారావు విశేషంగా పాపించిన వ్యక్తి.

"అంబేద్కర్ సామెత", "హిందూ మతం గురించి" అనే ఉపన్యాసాలు రచించారు. అంబేద్కర్ సామెత, హిందూ మతం గురించి అనే ఉపన్యాసాలు రచించారు.

శ్రీ ప్రభాకర రెడ్డిగారు రచయిత, వక్త, రాజకీయ వేత్త, సాగునీరు, రంగారావు విశేషంగా పాపించిన వ్యక్తి.

తెలుగు రాజకీయాలలో అంబేద్కర్ ఒకరు. అంబేద్కర్ సామెత, హిందూ మతం గురించి అనే ఉపన్యాసాలు రచించారు.

విశాఖపట్నం పరిశ్రమలో అంబేద్కర్ సామెత, హిందూ మతం గురించి అనే ఉపన్యాసాలు రచించారు.

శ్రీ ప్రభాకర రెడ్డిగారు సాగునీరు, రంగారావు విశేషంగా పాపించిన వ్యక్తి.

విశాఖపట్నం పరిశ్రమలో అంబేద్కర్ సామెత, హిందూ మతం గురించి అనే ఉపన్యాసాలు రచించారు.

దుష్కృత ఉదంతం

బుద్ధవరపు రామరాజు, వి యస్ సి, ఎల్ ఎల్ వి

య్యాయో కుమారుడైన పూదరు రాజాది రాష్ట్ర వంశకర్త అయ్యాడు అతని కిన్ని అతని బాధ్యత వంశ అనేదానికిన్ని జనమేమిటా దేవేవారు పుట్టాడు అతడు మూడు ఆశ్చర్యమే దయగాయ నేరొడు ఈవిధంగా పూదకి వంశంవారు రాజ్యం చేస్తూవచ్చాడు కినిమిది ఆనీ రాజావచ్చా అతని బాధ్యత ఎంతకని అనే అమెతన్నా దుష్కృతుడు పుట్టినాడు దుష్కృతుడు బాధ్యంతుడికి ఆపారంబారి రైర్కూపాసా సాదు కంపాడు నిష్కృత్యతే పులులసూ పింహంసూ లేనీనిలలను వట్టకొన్నట్టుగా వట్టకొని ఆనీవేసాడు కూకదేవేకృతో నహా వట్టకు ఏకగం శక్తిగంవారు

అట్టి దుష్కృత మహారాజు ఒకనాడు వేలకు అతనికి దోయ వేలూ వేలూకి గంగాశిలావశిష్ట్య ఒకానొక రమణీయమైన ఉత్సావనం వేరాడు ఆ వంశంలో దింతకల సామవేదం సారూప్యతేపుష్పని ఏమి గులు వింజువుని దగ్గరలో వట్టకీవలలో పింహం విల్లీదంపది ఎంతకల పిల్లలు కలపిమెని అడుగుల అహారం తింటు వ్పని దుష్కృతుడు ఆశ్చర్యకార్యవర్షి, అది కల్యాణమహిమి అల్లసానికి వెంటద వమని గ్రహించాడు

'కల్యాణమహిమి దర్శనంవేమనాది, అల్యదంపాది వప్తానీ మీరంబ ఇక్కడే ఉండే" అని తన అనుభవవర్గంతో చెప్పి తానక్కడూ మది అల్లసం చేరి అతని ఆకృత అంబారినిదే అయితే శకుం తం అనే కష్టక అగ్రవం దాతనికి అమహా అతని దుష్కృతుడని వినికిడింది

బోధిన రామ వగౌరవంగా అహ్యదింది తుళంబ్రక్కలు చేవది

"వేలూతుడా కల్యాణమహిమి దర్శనం చేసుకుంటాను ఇలా వర్తాను వారు ఎక్కడి కెళ్ళారు?" దుష్కృతుడు అడిగి వాడు

"వలూలు తీసుకుంటానని కెళ్ళాడు మీరు వర్తారని తెలుస్తే ఇప్పుడే వచ్చే ప్రామ" అన్న రామ అమె మాటలు అతీ తిగా ఉన్నాయాకనిక అమెరు బొప్పవ్వు కొండి అతని హృదయం ఎక్కువగా రత రతలాడింది

"నువ్వెవరికి ఎన్నాడాని? ఇక్కడ వెంటి తున్నావు?"

"కల్యాణమహిమి కూతుర్ని" దుష్కృతుడు అలోచనలో వడిరాడు; ఈ అమ్మాయి దిశంగా కల్యాణమహిమి కూతురే అయితే తనకు అమెపై ఎంచు కింత అమెలాం కలుగుతుంది? కల్యాణికి బాధ్యతేదే; అనువకు తమరై ఎక్కడికి; ఇదేమి నమ్మకగదిగా కనబడతందేదే? తనకు ఇంచులో ఏదో రహస్యం ఉంది తాను దిశ మేమిలో తెలుసుకోవాలి

"కల్యాణమహిమి బ్రహ్మదారి అయి నకు నువ్వై నూతుర వట్టా అయ్యావు; దిశం వెన్న" దుష్కృతుడు అడిగివాడు

"మీలాగే ఒక ముదితూరు సందేహం కలిగి మా వాన్నది అడిగాడు అప్పుడు మా వాన్నా నా సంగతం అయినతో చెప్తారే నేనూ విన్నాను, ఆ కళ ఇది; "విశ్వామిత్రుడు దేవే రాజుని హోరకవన్న

చేస్తూవాడు ఆ కవన్న భంగం చెయ్యా దని దేవేంద్రుడు చేవక అనేదానిది నియ మింది విశ్వామిత్రుడివద్దకు వంపిండు చేవక వలూలు పుష్పాలు తెప్పిల్లవేసవతో విశ్వామిత్రుడివద్ద ఉంటాంది కొన్నాళ్ళకు అమె ఆకారం అతనిది పూర్తిగా అక్కడిం దింది విశ్వామిత్రుడు తామనికి లొంగి బోయాడు అమె వలలో ఏక్కుకొన్నాడు కొన్నాళ్ళకు వాదబతుకు ఒక అమ్మాయి పుట్టినది ఆ శకుంపు మారింది అనే ఎదో ఒక్కన వదలివట్టే చేవక దేవకోరానికి వెళ్లిపోయాంది విశ్వామిత్రుడు మళ్ళీ కవన్ను ప్రారంభించాడు మృగాంబోది లంతకుండా శకుంవశేషం ఆశకుంపు తమ వెక్కలతో కప్పి కాపాడుకున్నాయి వమి ధలు పుష్పలు వలూలు తెచ్చుకొనేందుకు నేనూ నా కిమ్మలా మారి నది ఒక్కకు వెళ్ళడం కలసిందింది అప్పుడు శకుంక ఎజిల రక్షణలో వెన్నెలలా ఉన్న ఆ శకు పును యావూ ఎత్తుకొనవచ్చి వెంటాడు శకుంక వశిల రక్షణలో ఉన్నందున ఆ శకు పుకు శకుంకం అని నామకరణం చేశాడు ఆ శకుంకలమే ఈ శకుంకం జనకుడు అన్నప్రదాక భయమను బోగొట్టి రక్షిం దినవాడు ఈ ముసలూ ప్రితి గురువులు వీరుగాక ఉనవయనం చేసినవారు, దిర్ఘ గణపవనాడు మొత్తమ అయిదుగురు పురు సుడికి గురువులు అమెను భయముతుంది కాపాడినందున నేనామెకు గురువును అమెను పెంది పెద్దదేమిందన వేనామెకు కలదేమి, అమె నా ముసలెన్న నూతుర? " ఈలాగని మా వాన్న అమెడికి చెప్పాడు " అన్న రామ, దుష్కృతుడితో

దుష్కంతుడు విప్లవీకుడు విద్యార్థుడు అనందం కలిగిం దాకదే! అను తుదిగవ్వ పిన్నమని ఎంతో విప్లవ్య-వహదా అను అను తుదిగవ్వకాదు, రాజపురి అని తెలి కాక కనకు శ్రీ వక్రం వందంగా ఉంది కానమెను విప్లవీయంగా (ప్రేమించవచ్చు

"ఈ కారవీరలు ఈ ఆదవీరవల్ల తోకవం, ఈ పీట అకులకుడిరం పీటలో అందక క్షేత్రం వరదవచ్చు మచ్చ ఈ ముది వల్లలో విప్లవీయతం ఎందుకు; తక్కుగా నాకు లోకవచ్చి నా ఆశీషరాజ్యవందలను, పైలోగా అనుభవించు వారవ్యవస్థాలో ఉండకగినవారిని మచ్చు శ్రావ్యము, పైవము ఆద్యము ప్రాజాపత్యము రాక వము, అనువము, గాండర్వము పైకాది కము అని ఎదివిదిరకాల వివాహం వర్తక లాన్నా అందులో ముక్తియించుకొన వారు గాండర్వవర్తకం రాకవవర్తకం పై క్షేత్రం చేసుకుంటూ ఇప్పుడు మనం ఇద్దరం ఒక్కనొక్కరం ప్రేమించు కొంటున్నాం మనం క్షేత్రయాలం కనుక మనం గాండర్వవర్తకం పైకి చేసుకొందాం" అన్నా అయిన

కనుక అనిగించింది కలవంపేసింది "మా నాన్న లాగా మంచివారు ఈ వర్తకలు రెన్నా అయిన తెలియ అయిన వచ్చేవేళ అయింది పూరు అయిన వర్తక వచ్చు నుండి ఇద్దరు పైకి చేస్తామంటే అలాగే చేసుకోవచ్చు" అన్న రామ, తిల వందకునే

"గాండర్వవర్తకం అంటే ఏమిటో పీట తెలియకు లోకం గాండర్వ వివాహంతో కనకుతో రుద్దం, కనకుతో గతి, కనకు తానే కర్తగా ఉంది కనకు తానే ఇచ్చి కోవారి ఇది వంగి, గాండర్వవివాహం అనోహవ్యం దాని మంత్రాడు ఉండవు" అంటూ వర్తకవచ్చి ఒప్పుచారు కనుక కంతు

"అలాగే పైకి వెళుకుంటాం గాని, మీరు వాకు ఒక వాగ్దానం చేయండి మీకు వాకు కంగవోయే కొడుకును మీ యావత్త రాజ్యా దిగి మహారాజాగ చేయండి అలాగే చేస్తా వది మాట ఇచ్చేనే మీకు వాకు వివాహమా విప్లవ సంకమమా అవుతాయి" అన్న రామ

కనుక అని విప్లవీయంగా దుష్కంతుడు తనకెం అంగీకరించి వాగ్దానం చేసాడు వారిద్దరూ గాండర్వవర్తకం వివాహం అయింది అను గర్విత అయింది "విప్లవీ తీసుకొని రావడానికి మంత్రుల్ని పరిచార కుర్చి పంపిస్తామి చేసి వెళ్ళిస్తామి," అంటూ దుష్కంతుడు వెళ్ళిపోయాడు

కన్యమహాముని తన ఆశ్రమానికి తిరిగి వచ్చినాడు అను తానుమ హావేలప్పుడే కనుకా పిగ్గా కలిగాయ వంగకంక తెలుసుకొన్నాడు నంకో పిండాడు "అయ్యో! నీ కలగోత్రం, నీ పొంద రానికి కనకు తర్తమ సంపాదించావు గర్వపతివయ్యా పీట పుట్టలోయే కొడుకు దీర్ఘాయుషంకవై నిశ్చర్యం జలంకం వైచి వంశకర్త అవుతాడు" అని అమెను దీనించాడు

కనుకం గుండ్ల రసిండాక మూడు వంశ్యులాయి వింధాయి తరకుడు అనే కుమారుని కన్నది తరకుడు అనిక లం వంతుడు పాపవంతుడున్నా రాజ్యం లోనే అతని పనుగుండ్ల పిక్కి తిరిగేనాడు త్రూరమ్యగాయ వల్లకొని మర్తం రంపే నాడు జంతువుల్ని మర్తం క్షేప్తామృతం వర్తకమను కని పిన్న ఇద్దరు రాకని ఆశ్రమవాయులు భుజుడు పార్వతోమ వత్సరాన్నా రంకాను

"కబ్బి! ఎట్టి పాదెత్తినా పైద్రకాలం వుద్దోట్లో ఉండడం కనకు వతుకు వతుం కడ ఉండడం రర్తం వత్తే వత్తేవత్తం వరహావచ్చి కాబట్టి మచ్చు, పీకాడుకు

ని కర్తవ్యవత్త వేగండి, అని చెప్పి కన్యకు తన కన్యకును తోడిచ్చి, కనుక కనకు తరకుడి దుష్కంతుడి వర్తక వంతునివారు.

దుష్కంతుడవనోరా తన మంత్రులు, పామంతులు పురోహితులు ముక్తి పొరు లతోనాది కొలుపు తీర్చియున్నవమందు రో కనుకం భరతును ముదిగవ్వలు చేరాకన్నదకు, దుష్కంతుడు కనుకంను చూచివారు కనుకంకు అన్నా తనవంత్రి ఆశ్రమంలో అతడు కనవర్తన అమరాగం, అరకం అమగ్నహం కరకు వంధ్రమమ పిని కనవందకంలే రాదులలో తనను అయిన ఎలుగనా; రారాకం అయినందు వల్ల పాలగియింది ఎలుగవల్లగా తాడుకు వూరూ; మఱివేలేలేయూ! గొప్పరానికి అనేక వమందులలాగా కొద్దివారిని సుల రంగా మరదిదోవచ్చు అన్నా అయిన చెప్పిన మాటలన్నీ విప్పిందివల్లగానే కనకుతోంది పైగా అలాగ కోపంగా కొరకారలాకు తూప్రేదీవారి; మహారాజుల సూతవన్ను ద్రియలు జాన్తిమం తులు వారి మాటలను వచ్చులను మఱి దోకే జ్ఞానం చేయవచ్చు. ఎలుగవివాదికి అలా తెలియవచ్చుచు, తెలిసిఉందిపి తెలియవల్ల వలించే హెతుగానికి తెలియ చేయడం ప్రహ్లాదేవుడి కరంగూలాడు ఇలాగ వదిలిదిరాల ఆలోచన అమెను కంవరవల్లాయి "వచ్చి ఉంటే తిరిగిపో వకవెంటుకు! ఈ కుమారుడే చూచింది విద్యం యావత్త జ్ఞానకంవే చూద్దాం," అని విచ్చయించింది కనుకం

"మహారాజా! వేలవంతుడ కన్యాకృ మునికి కమరు దిచ్చేసినవచ్చు మీరు వాకు చేసిన వాగ్దానం ఒకమాట జ్ఞానకం తెచ్చు కోంది మూర్ఖునిలా వెలుగుతున్న ఈ రాయలు మీ కొడుకు పిల్ల యువరాజును చేయండి," అన్నరామ మఱిగా

దుష్కంతుడు విన్నాడు అంతా ఎరిగి ఉంది ఏమి ఎరుగనిదానిలాగ "నువ్వెవరో" నాకు తెలియదు ఎక్కడినుంచి వచ్చావు; ఉరికి ఆశ్రమంగా మార్చావనప్పూ; ఎక్కడి నుంచి వచ్చావో అక్కడికి వెళ్ల "అమ్మ దాయన

అను వెలెండోయినది విస్తృతమయి వది అను కన్నులు ఎల్లతూమర వున్నట్లు అయినవి బాష్పములు కార్చినవి తలవంచి వది శ్రీగంధి రాజును చూచినది అను వశవయ్యావేదనను తనకులానే ఉపశమించ తేమిదన్నది తీవ్రంగా అలోచించినది

"శ్రాత్రవారికివలె నేనెవగును, నే నెరు గును అంటాడేమిటి తెలియనిదానామో; నా కొర్రున్నది తన్ను ఇంతవరకే తెలియకు కదా అని అలెద్యిం చెబొద్దా; వేదములు అంధకారములు దర్శింపు నంద్యయలు అంధకాశ్చ యునుడు సూర్యవర్ణయలు వగను లాల్చి అనే మహావేదాంతముల మాన వుదీ వనెట్ని యాహూనే ఉంటాయ మీరు ఊరికి అనుచుంటు ఇవన్నీ ఎదుగును అను చేత ఎప్పటివలె నామీద అనురాగం చూపారా నా నాకు అవమానం చేయవద్దా; గుణుః శివమనంబడి ప్రశా మ్యన గన్నది అయిన భార్యను అవమానించనానే దిలొట్టినది ఇలాంటి వుం ఉన్నాడేమో అలోచించండి; అనుచుంటుంది అయిన భార్య గలవాడు తన ముక్తిపూర్వకాల్లో నేర్పొన్న స్వేచ్ఛనుండు ఎదుర్కొనుటలో ఓరియంటలది అయి పుట్టె ప్రేమకలనెప్పుడున్నా దాగనందు భార్య ఎంతే ఏమిటనుకున్నాడు; దర్శనం లభించి భార్యను సాధనకు పారవించి నిర్వృత సైన శకవతి అనే గృహనిలిదిగను గానీ గుమ్మ వంశం ఏదిన్నో మూలకందం వనకకే అవరం గౌరవాన్నాచిందినే ఏన్నో భార్యలను సుగణములను గది పూర్వముల నందానికి పుట్టి భార్యనినా దర్శి అయి సైనిక రేడు భార్యను ఏమిటో చూచిన వాడికి ఎట్టి వ్యభిచారం ఎన్ని అవధులు వచ్చినా భార్య ఉండదు, ఇలా ఇంకో విషయం భార్య భర్తకు అర్హతలం అందు చేత భర్తకంటే భార్య ముందుగా భవి

హితే, అను వరదోకంలో తన భర్తరాకత్తి నిరీక్షిస్తూఉంటుంది భార్యకంటే ముందుగా భర్త భవిహితే భార్య కానుకగా భవి హియ భర్తతో వెళ్లి హితంబది అటువంటి భార్యను అవమానించడం అదర్శం భర్త భార్యయందు ప్రవేశించి గర్భమున పుట్టె భావే పుత్రుడు భవననే "వల్ల దాశాశ్చమనవి అనువదానిగలం వేదవద న్నలో జనుకుడు పుట్టెను అనే వేదవలె కల్పియెక్క కళాకాంతులు కొడుకులేమో వెలుగుతుంటాయ తన నీడ తనకు నీళ్ళలో స్వస్థంగా ఎలా కదిపిస్తుందో అలాగే వన కుమారుణ్ణి కంఠి యాగయగు కాదు "పూర్వామృ నరాధాత్మయిత ఇతి పుత్రః" అని వేదవదనం ఉంది పుట్టెను కన్నులంబుల ఉయవెంబాచింది ఉద్ద రిస్తాడు ఒక దీపంబెల్ల మహాక దీపం పుట్టికట్ట మీ కీరంపల్లె ఈ పుట్టెను ఉన్నాను నేను వెళ్ళేదే వివరీం గా ఉంటాడ్యుగాని ఈ మి పుట్టె వనసారా భాగించుకొని భర్తని పుత్రుల నంతోషం అచవించుచు మీ పాతముల ఎంకోర్తర తులై ఎంత అక్కమేరయ్యగాని చేస్తాడని నాస్వతీదేవి చెప్పినది ఇటువంటి భుమా దు" ఏమిన్నాణంగా భావనలం క్షయమా; అన్న వత్సానం ముందువద్దా; మంచివితో విడిచిన సూరు సూతులకంటె ఒక్క చెయ్యి మీయ సూరు చెయ్యల కంటె ఒక్క ప్రేమపు మీయ సూరు ప్రేమ పుత్రకంటె ఒక్క సుకురు మీయ సూరుకు మరుకుకంటె ఒక్క వెన్నాకకకకు మీయ ఒక ప్రాములే మీయ అక్కమేరాయ ఒక సైని ఒక్క వత్సమును రెండొన్నె అంది తాన్నే నక్కమునై నే ముద్దు యా ప్తంది మర్కటయ్యకలు చేయడం వత్స వేరాయ వశంకడం వత్సవాత్మతో వనం దాన్నె ఎల్లరక్కలోకి దెవదర్శనం వత్సం దాల్చి వత్సం మమహి ఉండుకొని వాడి కల్పాశ్రమంలో చేపడ వాగామం ప్రభావం చేయించి ఏ కొడుకును దయతో యాదంతి ఉత్తమశ్రీయలై న విన్నా మితునమా వర్ణితాలై న మేవకళా పుట్ట వేమి అలద్దాయ చెప్పకా; అంత దుర్బల

రాంబాగ్" అని దుష్కంతుడిో కళంకం వాచించినదానిది అను తంకాకమాత్రం మిగిలినది "నేనెక్కయో; నువ్వెక్కయో; ఏ కొడు కెక్కయో; ఏవ్వెవ్వయో యాదనే నా యాద లేదు; క్షుద్ర అధారంలోన అనిపించుకో దానికి రాకపోతే నువ్వె ఎందుకు అల్లదా దాదం; ఈ బాధలెడ తీసుకొన్న నీకొడు కంటాడేమిటి; ఎవరైనా వచ్చిపోగలదు; ఇటువంటి రోకరివల్లం వదులు నాకు క్షిప్ర అయ్యేంగా మార్చాడర నీ యాశ్ర మానికి వెళ్ల అమ్మ దా మహారాజ "తలదలయ్యెలు పుట్టవచ్చుదే వదిలేకాదు ఇప్పుడు భర్త వదిలేకొని ఇక ఏమి మార్చాడి ఏం ప్రయోజనం నేను ఎటువంటి వాడయి వాడుకున్నా" అనుకుంటూ కన్నీలు వెల్లవయ్యా ఏకొంది కళంకం అను గురితే ద్రవిందింది దీక్షించి ఉత్త కొని ఇంక దేవుడుక్కొ డిక్కులేద"ను కుంటూ తిరుగుప్రయాణం భాడితొంది కళంకం అట్టి వనయంలో దుష్కంతుడు నలా నయూ యావన్నుంది విష్ణుయదేతెట్లుగా "ఆ బాధయి నీమనా కళంకలయమా పుట్టె కుమారుడు కళంకం మహావశి శ్రేణ నీ భార్య అను మత్సమ వలెవది " అని ఒక దివ్యవాద అశాశ్రమయినమంది నివసించినది దుష్కంతుడు అనందవరనకు తయారు అతడు వదానయలో "కల్పాశ్రమంలో నే నీమన గాంధర్వవధంతి వివాహమాదివ మాట విజం తిని ఆ సంగతి నాకు ఈమహాత్మ్యం ఇవని చెప్పి దీ తెలియకు అందుచేత రోకావమాదికి రియితే నాకే తెలియదన్నాను ఇప్పుడు అందరికీ తెలిసి ఉన్నా అశాశ్రవాద చెప్పింది" అంటూ కొడు కులె ఎత్తకొని ముద్దుదానినా కళంక లను అశ్రీమితో వలకరించి గౌరవించి భార్యకు భరణం కల భార్యం వల్లమికివం చేసి దుష్కంతుడు తపోవస్తాకు వెదరి నాడు భరణుడు అనేక యుజ్జయ్యాగావెనె, నక్కలిపాంపనె వంకరే అయ్యాడు

సాహిత్యము లోకవృత్త ప్రదర్శకము

మూర్తి

సాహిత్యము వర్తికపరిమితమైనది వర్తికపరిమిత భావనలకు
కాకరమైనది సాహిత్యము సాహిత్యముకంటెను విస్తృత
మగు పరిధి కలిగినది వాఙ్మయము వికారార్థమునను ప్రాచుర్యార్థ
మునకు మయిల్చుకొన్నయను వచ్చును అర్థము వాక్యమునై
మయిల్చుకొన్నయను వికారార్థమున వచ్చునది అవ్యక్తమగునది
భావనతోయమున వ్యక్తమగునను నందినయెడల వాఙ్మయము
కాగలదు వాఙ్మయము వాల్చుననునాది రిశితభావమునగాని
యింతవచ్చును సాహిత్యము వర్తికమున వాఙ్మయము కాగలది
కాని వాఙ్మయమున కొంతకాదు మాత్రమే సాహిత్యమై నుం
దికనుగను

సాహిత్యమునను పౌర్యం నేక విధములుగా వివరించిరి
“వసాత్కన్య భావః సాహిత్య” మని యొకరు “రసవసాత్కన్య
సాహిత్య”మని మరొకరు, “రసవ సహ భావః సాహిత్య”
మని యొకొక్కరు భావించిరి నయితే నవలవిధములగు భావ
ములను సాహిత్య మార్థ విధాన విషయమున గ్రహించిరి
నకవచ్చు రసవసాత్కన్య, సాహిత్యమై, లోకవృత్త ప్రదర్శకమై
సంతక వసహాత్కన్య భావగర్భమగు కల్పవృత్తము సాహిత్య
మును ననునవచ్చును.

సాహిత్యము అపారాధి వికృతము గర్భ వర్తిక వసహాత్కన్య
మును గేయవిధానములను పొంది సాహిత్యము లోకమున
వాఙ్మయమైనది

పౌర్యము వికృతమైనదిగానుగనవచ్చునది తెలిసి,
కాని వికృతమైనదిగానుగనవచ్చునది వసాత్కన్య కంపన వైర్భ
కావ్యము వికృతమైనదిగానుగనవచ్చునది కావ్యమునగునది
వందకలయలు పరికరము అయియు మొదలైనవివరమున నేకభావ
లోకమే కాని మనుగ్రాహ్యమగు విధానము వసహాత్కన్య భావ
మునకును అర్థమునకు లోకమే విధము మాత్రము కావ్యమైనదో
ప్రపంచమునకు కావ్యమునో పరికరమేయైనది నేనను రస
మును కల్పమే కావ్యమై నుండునను నవ్యాసానందమునకు,
సెప్టెంబరు 1963

కాంతానందమునకును కావ్యమునకు పునః యిట్లు అభ్యుదయ
రమణీయార్థప్రతిపాదకము అగర్ ప్రకృతప్రదర్శకము నందేకావసా
నము నగు కల్పము అర్థ కావ్యవాఙ్మయమే సాహిత్యము

కవి ద్రష్ట ద్రష్ట—విమర్శకుడు ద్రష్ట ప్రదర్శకుడు కవి
భావ గాంధీన విమర్శకుడు కవి భావనాదేవత పరిగిరి
వాని అపారాధమునకు ఒక భావ మొకటి మన ముందును,
కన్యవిషయమున కన్యకలుగా కవి రమణీయమగు అభిరహము
గూర్చి అనందభావము, అక్కడయియు నగునట్లు లోకమందును
కవి భావ గాంధీన విమర్శకుడు కవి భావ అగర్భానందమునకు
క్రొత్త భావమును అగర్భానందము విమర్శకుడు కవి గాంధీన వస్త్ర
కన్యమున ప్రదర్శించును

పై విషయములకు లక్షి సాహిత్యమున లోకవృత్తమునకు
తీరదని తెలియగలమున కవి భావ విమర్శకులొకమును కా
మును విడిచి ఎక్కడకును పోకలకు అందువలన సాహిత్య
విమర్శన సందర్భమున కవిభావము నెరుగనవచ్చు అగర్భానందము
దేవకాంతము నెరుగ లేదు విమర్శకునివిమర్శకుని

దేవకాంతము అర్థము కవిభావమునకు మాయమయి
సాహిత్య తీర్మానమైనది పరిగిరి నీవాదు మనముగా గాంధీన
తీర్మానమైనది సాహిత్యము ననుగలది అందునకును కాని
తీర్మానము ననుగలది “మక్కి మక్కి”గా ఒకటిన్నది ద్రావి
దీకల అగర్భానందము లోకవృత్తము సాహిత్యము కాదు

వివాదో ద్రావిద తీర్మానము పరిగిరి నీవాదు అను
మర్శకులను పొందినట్లు అనాది పొందలేదు నాది అను మర్శ
కులమున ముందినట్లు గుర్తించు లోకవృత్తము అను
గాంధీనమున కావ్యము ప్రాచీనములైనది పాతకావ్యము కావ్య
వస్తువునకును లోకమునాది, కాని అందరి లోకమునకును కవి
విమర్శకులైన లోకవృత్తమునకు పరి మనకు పరిమితము కాదు

భావమునందరి యుద్ధమునను నీ భావము నాది కన్యము,
సాహిత్య, వసాత్కన్య, రసవసాత్కన్య అందు వర్తికమును కాని,
అనాది మనము లానిగాంధీ “ఒకటి” మన పౌర్యార్థము యొక

ములు గానిదిరి ర్వాణ" అనుకొనుచున్నాము అంతిమకాది
 ఓది భవమును పూర్తిగా ప్రక్కనీకరించుకొనలేము మనయందిం
 కను ఆ రక్తియు ప్రపంచాయుధులవలన కొంత అనుభూతిని
 పొందగలుగుచున్నా సరియేయు అదే మట్టిను నొక పాశ్చా
 త్యుడు దనునవడం ప్రక్కంగచ్చేదము చేసి పరిశీలించగలుగుగాని
 అనుభూతిని, వలసిన అసంపదమును పొందజాలరు అకడయ
 వర్తితమంగుల వస్తువులకు మిక్కిలి దూరదగ్గరయే భారజము

మధ్యయుగమున కృంగార కావ్యము రంజితముగా కలయి క్రి
 పది దానికి కారణము నాది జనానియిది

సారస్వతము కొందరు విల్లవలనలన విచ్చుకును ఆదరింప
 బడుట నమోజము వరు ప్రము విద్యావంశవస్తువు కొనసంపద
 విద్యావంతులగు విల్లవల మతీవ్రతలా వి వేషముల నమనసింది సార
 స్వత నిర్మాణము సాగును

దొడత వస్తుయితటలగుతురు రచ్చప్రబోధకుగు భావశాస్త్రీ
 కరణమునకు వ్యవస్థేతురై వ్యాపిని విహించినారు ఆ వాయిద
 జములు రచ్చనలంబిది విషయములందు అన క్రి కనలరచుట దానికి
 సాకును ఇక కావ్యవస్తువు అప్పుడమ్ముల కలయచు ఆర్యులకు
 ఆలోచిపించు ప్రపంచమున్ను కావ్యము రోకవృత్తిలదగుము
 రోకములోని దాదాపులకు వలెనే కనవలబడును యుద్ధములును
 అందుగలవు నాది వస్తువుల కలవాణులగు జాదము, పాపము, వేల
 మున్నగునవి మన వరింపబడినవి అంతిమకాక నాడు రచ్చముగ
 వ్యవహరింపబడిన విషయములు ప్రవక్తికాక కంపి ఇట్టలే భార
 తమున నాది నాకారకములు ప్రదర్శించి అనేక సుఖములు
 దొర్లితములగును

ఇక వస్తుయితటలగుతురు యాదినిన ప్రావీణిపాతమున
 కును తిక్కనయ్య విద్వంసిన ప్రావీణిని మన ప్రక్షయము లేదము
 గుడు కాని అది ప్రావీణియందుగల లేదమునుగాక కవుల
 నిరీక్ష్మ వ్యవహారముల పాజ్ఞత్యంబునవేయును వస్తుయనాది
 ప్రకాశవృత్తికి తిక్కనమాది ప్రకారవృత్తికి లేద మేర్పడినది
 వస్తువు ప్రావీణి కేవల రచ్చక తిక్కన ప్రావీణి రాజకీయధిపతి
 అది కవుల విద్వంసు మన ప్రక్షయములకు, విద్వం నాకారములు
 లకు కలమేర్పి నాచురైందిని

The mood of Poetry must reflect not only
 the individual universe of the Poet but also
 the social universe of which he is an ingredient
 —Humayun Kabir

రోకమునందు భావ ప్రాందిన అనుభూతిని సంకేతరూప
 మున సాంధ్యభక్తిముగా వ్యక్తీకరించుట కవిత్యము ప్రకృష్ట
 భూతియిది వ్యక్తీకరణము నొందకపోవచ్చును ప్రతి వ్యక్తీకృతియ

సంకేతము కాకపోవచ్చును కాని ప్రతిసంకేతమునకు వ్యక్తీకృతియు,
 వ్యక్తీకృతికి అనుభూతియు అవశ్యకములు అవి తవ్వము సంకే
 తసంవాదము కాకపోయినను, కేవలప్రాణవస్తువు కావలయును
 అచ్చుయను అనుభూతి అవసరము హృదయమున ఏదిని విష
 యము గాఢముగా నాణకొన్నవస్తువుగదా—ఉదాహరణ మొనర్చు
 పదము వస్తువులేనిది భావ విర్భవము భావము విసా ఆకార
 ముండకు అట్లే అనుభూతిలేని అనిభావము నుండకు అంతిమ
 భావ—

To know an experience is to express it
 internally —Humayun Kabir

అట్లేయెడ, అనుభూతి అంతర్భవము మన్ననము; అంత
 బింబముగ అవలోకించిన విషయమును విహించురైంబు వ్యక్తీ
 కరణము దీని నందరును రేయేరై అనుభూతి నందరును
 పొందగలుగుదురు కాని దానిని వ్యక్తీకరించుట కొందరికి మాత్రమే
 నాభ్యుదయించు అట్టి వ్యక్తీకరణంబున వచ్చుట కావలయు

లకనమున కరద్రవసానితల నందరును గాఢము కన్నా
 యెన్న అందితు అచ్చిదిరముల అనుభూతియ నొందుదు
 సామాన్యులు నానిగానిది నాని తెలుపునవముల కలనదనము
 గ్రహించగలుగనేమో; అంతకంటెను, ఒక భావకుడు దానిని గాఢి
 నవులు నానితో సాదృశ్యముగల మరేవిషయముతో తలచుకొనును
 నేరాంతికి మన కేవలమే జ్ఞప్తికలవచ్చును “మన కేవలము
 కాదక మేయమునలే విస్తారముగదా” అని విచ్చుటకు నంద
 వచ్చుట కుమారాది మేయందల ప్రతిపదక విస్తరవర్ణనాజిరియ
 వం క్రింది గాఢి పరమకులు కావచ్చును, ఒక కవుని మేయలు
 కొనగలగు రోకవిస్తవముగానిది రోకనగళిరమున వనియ
 అదిను దంపకుల కీ ర్థంపవచ్చును వస్తు హృదయి కాని అను
 భూతి రేవములు అంజనము పాశ్చాత్యముగ అగడకు వస్తువు,
 కాని దానిమూలమున నగు అనుభూతి వివిధాకరములలో రోక
 రోకాంతరముల రోగామర్పి

Experiences expression and communication
 are (have) seen to be different facets of the
 same act —Humayun Kabir

కవి భావ కాందిన విషయమును సంకేతరూపము
 గానిది తెలుపరించును సామాన్యులు విషయమును గాఢము
 ఏదో అనుభూతి నందును అంతకో విని ఒకవేళ దానిని నెచ్చు
 నను కేవల వ్యవహారమును మాత్రమే చెప్పగలుగు కవి అట్లాక
 నను అర్థ విషయప్రకరణమును గానివిగలుగును.

“ నై విషయమలను క్రోడీకరించి, ముడిచివేయక
 కుదెత్తే విషయమును నిరీక్షించినను లోకవృత్తప్రయము లేకుండు
 నుండునని తేలును ”

‘ To the Poet, earth is his home
 and heaven his hope ’—G. Radhakrishnan

రామను, కవి తనయందు పరివరవాతావరణము నుంచుకొని
 తృప్తిప్రదానముగా కావ్యనిర్మితి గాచించును నేని విడిచి సొను
 చేయుట సొగడు కనుక కవిత్వము తొనువాదనల కోపరిత్తి మన
 శ్రావణ “దిగిరాను దిగిరాను దివిమంది టుచికి” అనువాదీకృత
 దివిమంది టుచి కెందుకు దిగిరాలో చెప్పుకోనిరెను టుచుయెందు
 వారికి పరివరద నంగటైలేదో? కాకముందు వారి వాకర్మిందు విష
 నును లేదులో చెప్పుచుండును అప్పుడును లోకవృత్త మరచును
 మారిక మైత కావలయును కళాఖండమునందు సూత్రమును
 కంఠోక్తిని తేవడంకగా కాద్వందమునైనను అందువలన
 ఏదో యొకట్లు లోకవృత్త ప్రసక్తి రాకపోదు

“Where the mind is without fear” అను రచిం
 చుచి గీతము కావనముకొనవచ్చును లోకమును బాచించుచున్నను,
 ప్రస్తుతము కావన్న లోకమునుకూడ వృక్షించుటను ప్రకటించు
 చున్నది కాదు వాచించితి వచ్చుచున్న ప్రస్తుతము కావన్న జగమున
 లభ్యములు కావనియు అట్టిదికల అవ్యజగమునకు తన దేశప్రజలను
 గొనిపోవలసివనియు ఆశచి యూహ

భారతదేశము సారకంత్వ మంశుమందు ఉద్ధిమనుగుడు
 వెలువడకలాల విజననము దివ్యములందు వ్రాసిన గీత మది అది
 అనాది పరిపూరితను ప్రజాభ్యుదయమును ప్రతిఫలించుచేయును

“మఱాన పిండు గుఱాలక మరాఠా
 బ్రావిడ ఉత్కలం వంగ
 వివిధ హిమాలయ యువనా గంగా
 ఉత్పంజరం తరంగ”

అది రచించుచు కిక్కిరింప భారత మణంశుము కాచి ఈవాడు
 ఉండవలసి వేటి ముక్కులందు దేశమునుగాంచి రచించుటకు
 పోరవడనాదనికాదా వాస్తవ నిత్యనిర్మితి గాచించలేదనిరాదు యువ
 శాసనము వాటి కది వాస్తవమే అందువలననే శ్రీమతి ర్యాండ్లమ్—

“పింఛిరాష్ట్రంపు దిన్నెనుదొంగక మ
 లేదయో సుంద్రా లీమయ్య
 వంశాన గుంబెనై పైకాచి కేర్నాగ్ని
 కుండకొమ్మటి రగుల్కొనుచుంది
 ని స్వర్ణణగారమే స్వర్ణము కాచి
 పెట్టెంబరు 1858

కెండుయ్య గుంబెనై ద్విరీపోవ
 కాంత్వమ్యునయము సావ్యకంత్వ రావ
 క్రియ మునుయ్యె నమనీరొయ
 కాలమేగా నేమో? పి కంయ ముక్కు
 రయ్యె కావన వేని పొంయ్యె కతల
 కట్టకతయ్యె వత్సమ కర్మయ్యె
 ఉర్వి కావ్యవస్తువే యుండరాదా ”

అది విశ్వవీంధ్రుని రచింపబడినవీంధ్రుని కిందోపి వాపోవలయు
 వంధించినది కవి ప్రత్యక్షములగా తన అనుభవములను
 ప్రకాశింపజేయుచును వర్ణనలోంచిది తేరివ విగ్గును హుంబి
 ప్రపంచమును సంగీతించును

పై మరహరించిన విషయమంతరించిబట్టి కొంతవలకు ఒక
 విరచును లోకవృత్తము సాహిత్యమున ప్రవర్తింపను వావలయునది
 తేరినది కవిత్వమునకు అనుటాశి అవనవమనియు అట్టి అను
 టాశి సామాజిక జీవితమునను లోకవ్యవహారమునను పయన
 రల్యమనియు తేరినది అందువలన ప్రత్యక్షముగాగాని పరోక్ష
 ముగాగాని లోకవృత్తప్రసక్తి ఉండకతప్పదని విద్వారించుట సాహ
 నము కానేరదు

జలక కావ్యములందు వ్యత్యాసాన్నిగీతా ఉగ్గడించుటకు
 పర్యమ లోకవృత్త ప్రదర్శకము

“మాత్రమంది కలాకాళా మాల్గేదే
 కక్క (బావల గీతలొందొక యాదు
 కావ్యతలయంగా (దోడి బ్రాహ్మణాదు
 ములునుదొకరికొకరు అదే (బుద్ధువేదా ”

—అమ క్షమార్యక

పై పద్యమున పరదేశీయుగు బ్రాహ్మణులు వేదగీతానుభవము
 కాను పరువువిధమును తెల్పినాడు ఆ యాచారము గ్రామస్థు

ఇంగ్లీషు విద్యార్థిని

ఒకరి పదాదు మెక్కువకేము అంగరక్షకు తేలిక వేర్వేరు
 లకు ఏకాగ్ర ప్రాణులైనది. 30 దినములలో మంచి రాసాక్షరమును
 వేర్వేరుచేయు వెల 1-8-8

అందుకే కావ్యకావ్యము

శ్రీ పురుషులకు వంశించిన అనేక రహస్య విషయములు,
 పాశ్చాత్యుల వర్తకము ముగ్గుగును విషయకరమైనది. వెల 2-1-8
 రోషియార్లు వేడు

ఈ కృతి అండ్ క్రి
 పోస్టులాక్స్ 198 - మద్రాసు 1

అందు ఇప్పటిది చూడవలసి గ్రీష్మకాలమున, అరణ్యముల నుండునులను నైవేద్యం విధివల్లములకవలసి రోకానరామాయ అనా రాక పురాణం కావడమే రాక గణితానమైనదిగా యితర ఉపనిషాదకల గానింతురు అది రోకవృక్షము అని కేవలము ప్రచురమున అరుగు ప్రతిపదమును పడువకవ్యక విషయ కావ్యక్షేపముకాదు ఇక్కడ నిర్దిష్టమైన కత్తిరపహారోచి దిడులాడుతుందని తెలియ కని యుద్ధేకము అందుక కిరక మార్గము పహామగురి లక్షణమునగైకాని కమ్యాలమున కత్తి రావమున కారిత్యమును పరిచయం కని రాతల్యమునకు నిరర్థకము పారాధామగురి లక్ష పప్తువున గైకొని రావ్యవస్థపనుకు మెరుగులు దిద్దవలెను "మరొక ప్రదేశమునందైనదో పొరులు వ్యర్థసంభావనములతో కాము వ్యయంపచ్చును కాని నిర్దిష్టమైనవందరి అమలు పక్కాంక్షేపము గానింపగు నేర్పులుల కత్తిదీరులు" అని తేల్చుట కని రావము అంతయేకాని రాతల్యక వ్యక్తమును ప్రదర్శించుట కని చుకముకాదు

ప్రతీకరముడు ఇతరవృక్షము రోకవృక్షమే రామాయణ గాక పారాధామగురి అరుగు వర్షమే కాని కొందరియందు అతి రోకములగు గుణములమూల్ర మారోచితములు అవనము దివా హము పగవనమును పీఠపరాలము రాగవహవము ప్రత్యక ములు రామాయణాంధర్గళ పుటములు కంఠి వాక్యాలపారము రాముడు వనమున కేగుటయందు ఆదర్శపుత్రుని గుణమారోచితము అని అతిరోకము కాదు పీఠ రాముని వనమున కనునరించుట యందు మహర్షిరాజీశంకల మఖ్యతము పీఠయందు ఉత్కల మగు పాతివ్రత్యభావమును కనుపించి వారోకమునకు ఆదర్శ మును ప్రదర్శించెను పీఠ సాహస్య ప్రీతి కాని ఆనయించు వాఁలగుత్తున రావర్యములు రాగవగ భవమును పుంతరించు కేసిన పీఠ అగ్నిప్రదేశము భూగర్భప్రదేశమును పౌస్త్రమునకు హవములు పతివ్రతాహవర్యమును పాతివ్రత్య మహాత్మ్య మును పాశంకుల ప్యారములందు స్త్రీలముగ పాతికొలుపుచు కని ఉత్తిరించుట కనికర్యము రోకమునకు కాంచి ప్రసాదించ వలయును పురుషును పంపింగునిది మార్గమున మంచలం యును రావణునికీ పది కలంబులకు ఇరువది బాహువులందును... అతని పేరుకత్తి దైవీకత్తి దివాకత్తి దివాకత్తి అంకముల కాంధారక దిక్కుల వాస్తవికతకు విరుద్ధముగా కన్నట్లు ఆ యంకము వందు అంకపుసాకత్తి యాత్మ్యముమైది కంబుకవర వారి రోచాపిక దర్శనములను నిరూపించుచు కూడుకు కనన్పరీయలు కాదు నిదర్శము కావనోంపును నెలనెప్పున కూడుచు క్షీంపవం క్షిప బార్యక లాభపీఠము వర్ధిల్లించిన రామునిపై ముద్దురి అందు వలన అతనిది కంపవలంపెచ్చు. ఇది సామాన్యమగు రా

ధర్మము కాని అతనిది కంపలయందు రాము ధనుసాగించిన ఆత్మమలు, కంబులందుండి వెలువడిన నివృత్తికము కని కాత్మ వికములు అన్న బారకము మొదటినుండి దివ్యవరకు రోక వృక్షమే కొట్టినాకను కర్పించువది ప్రస్థానమునాక్రమ కార్య వికము అలాకము

అత్తి అంకయో యాంకయో రోకవృక్షము రేఖంక రావ్యము నిర్మితముకాదు కళామూర్తయనువందల రంభామయో రంభం వందామ వంభూలర కుమానా వంభూలరుల కగపు లాని రోకవ్యవహార ముకవము

"అంక మందివకుడియని పర్మిన వంక మందివకుడి యనుచుగ్గ గంతు లకంచెద రెమ్మని పర్మిన గంతు లకంచెద రెమ్మనుచుగ్గ రంతుల నేమిఫలంబని పర్మిన రంతులనేమి ఫలంబుచుగ్గ అంకము యాగగదేయని పర్మిన, అంకము యాగగదేయచుగ్గ"

"ఒకటి మగదికి నానిచు దొప్పదనిన నొకటి మగదికి నానిచు దొప్పదమను" ఇరువురు రంతులకు కంపాకారి చిది రోకవ్యవహారమున సుప్రకృత్యము ఒకటి ఒక హులాదేని రెండువదియు అదియే అమను అర్థముకాక గ్రహించకు కాని పురుషురీపదో అట్లుకాదు పురుషుల కగపు టుణులులతోనే ప్రారంభించుటయు అట్లుకాదు కన్యలనుగనెనే అంతయేకాని మూలపై చూచుట పేర్చుట ఒకటి నొక కనుకరించుట అరుగును వలనూలర మదీకందరంతు కగమూల దీనికి కార్యాణము

"ఇది అంకించెద పిది మారుక మహాహరిద్రాకంబులదే యద కోరించెదగాని పిలుగలు యుక్తులు వాదకమున"

అమరు వలనూలరులు మదీకందరుని సహించుటకే వన్నెకై నైవారు కాదు మదీకందరుని కంపునకు; అదియును పక్కావృత్త ములు సంగోదించలయును; ఇద్దరేకరా ఉత్తేగకై ప్రవేశము, పురుషుల కంపా మద్విధిమలం ఈ కంపామము కేలరియించుట అదో మందియమలేచి అట్లులే వచ్చిందిదే మాయాపేష రేఖాదుకు లేకపోకు వారిచే పందించుట అయ్యాకలము లేకపోకు

ఇట్లులే కావ్యములందు రోకవృక్షము యితరతర కన్నట్లు యుండును కాని కేవలము రోకవృక్షప్రదర్శకములగు కావ్యములే యున్నయింక వారికీ కావ్యకత్తము లభ్యముకాదు, మనపుది వై నాకగత్తు కేవల పప్తులగుత్తకేనే కృత్రిమము కాని మూవ విక అగత్తు కర్పిస్తుమగు కత్తవ్వములే అన్నీపించును అందు వలననే కత్తవ్వమలేదో కవికత్తమునలేచి కత్తివకులు కాగిరిగ వచ్చే కవి రోకశ్రేయస్సునిరాయకులగు కవికావ్యస్థ గానింప గలము "కాత్తివకులకాని కవి కవికా".....రంపింద్రుని వకము ఇక్కటను లేదానిప్రాయము అందులక సాహ్యరముక

“వత్సమునకు పొందర్యమున్నది—వాని ప్యాకావికత్వ ముపూరు; కవిత్వము వ్యూహము—వాని అనుకరణముగాను” అన్న రచించిన వల్లము యాభ్యర్థమును ప్రకటించును బాహ్య వేర్వేలులకు గోడవగునది మాత్రమే వత్సమనియే తప్పిది దంకయే అవత్సమనియే తలపూరు కవిత్వము పాక్షికముగాను ననుగ్రహము దృశ్యము, అభ్యుత్సమగునది ఉత్తమవత్సమమును నను వ్యయవరది ప్రదర్శించునది కవిత్వము లక్ష్యము మానవుని తాన జగత్తు ఉత్తరలోకవంశిక వత్సమందర్శనముననే ప్రకాశించి పొంద గలము

పాపాత్మము బౌద్ధిక మానసిక పృథుల పాపములవ్వము వ్యక్తము, అవ్యక్తమునగు విషయముల యేకత్వము పాపాత్మ వ్యక్తము కవిత్వమున ప్రవృత్తుగును

భారతదేశము భావికవనమునకు పాల్పడిన అనుకరణము కవ అభ్యుత్సమము గోర్యమునది అనుకరణము ప్రారంభించినది ప్యాకాత్వదేశములతో పొంగుకొనవలసిన అయోధ్యకముల అభార వ్యవహారములు బానిసదేశములు ప్రా సింధిని మంచివెళ్లల విషయముతో మనకు పదిలైన వాని దానిధరితముగా గద్యము లంతభావ్యము నాటకము ప్రహసనము మున్నగు సారవ్యత కూ తేదయులు మన పాపాత్మమున నేరికవనముల మరలరాని వర్ణనలై వైరక కీర్తి మొదలగు కవివరుల రచనములకు అనుకరణలు అపూర్ణములుగా అయియెవరికను కళాకావ్య శీలిక మనమట్లులు తావ్యరచనము పొగనది, అందును కవిభావ్యత్వము ప్రేయసికారకు పరికరించిన ఎంతుగించె నిరాకరించినవము ల్రతుకు అరుచి, కాంత్యముకొంద నది, నదిగి వెల్లతు దివిష్ట దిక్కులేక నేరిక యోగంధనము వ్యవహరియించు శీవగారక అవ్యసించు శీలిపాట కచ్చిందని కాంతికారకు దిచ్చిందని భావముకారకు వెదకులాకిన యోగ్రుచిని శీలికనిదేషము

ఇవన్నియు హారములగు వత్సములు బాహ్యలోకవనముల నరీంచినరీతికవచ్చును వాని సంస్కారములగు హృదయము వానిని గ్రహించుటలో వర్ణనముల ముద్రము

“కవణ వల్లన కిదిగూచియె
తానికొనినాక మృత్యునాపమై మరచి
వర్ణయెను పోకామెల చెల్లవారె
ఎత్తిన కరమైత్తినై కృతివై—” కృష్ణకృష్ణ

పై వర్ణన దళవత్సమము “కాశీ వరోలు” వనివములో బాటవర్ణన దిచ్చియి కలెయ్య బెయ్యబాచితము అది నయములలో ఒకకాదు” అననిదినుండి రోపుట—మనకు తానభావమున గోడ రించును మన హృదయము విహృతకావించును విలసిల కొల్లు

కొనును కొంతకాల మూడవది కరుణా వర్ణనము నేరలేము, కవి ప్రణయగీతక వేయి భావియైన వాని పొందయన్న మృత్యు వును గుర్తించలేదు కవితామయ మృత్యుకావని కలించివేసింది ఎత్తినవేయి ఎత్తినవే మిగిలిపోయినది ఎంత విచారము; అంతే కాదు వర్ణన భావని శీలిక మాకవిని ఎలాంటిలో ఎంతటియన వ్యవహారవర నిలిచిపోయిన రాతని హస్తము నిలిచిపోయిన హస్తము నిలవనచ్చును వాని బాటగు కచ్చిదిదెక్కులు— అనిమానాల్పరీక్షవనములు లేని ఆ మరణముకంటె దుఃఖకరము, నేరకారము అమదిషయ వింతేమి కలెదు హృదయమును వరవరోయి తవర్ణనము మన కింత సన్నిహితమగునది కారణము కదంత వైష్ణవ ప్రవహించిన వత్సవనింతి; వరోషమువచ్చింది ప్రతి వనించు రోకగతభావణ దుఃఖము

“వలపుటాకరి ప్రుత్తి నా ల్రతుకునీడ
ఇమవ పాపానిది రోకమిట్టకు నరుచు—” కృష్ణకృష్ణ.

కవి ప్యాకాత్వము పాపాపిక దిర్ఘరచనములే వెల్లడిమిది రోకమునాని తొలయ్య మాకరి వాడిరోయన హృదయమును నదిచి వైరచి అనుకరణ వైకార్యమును పరిమితము చేసినది

“రెండు పొరపేర రోకమైన శీలిక
నేను కి యొకియెంచు నేనునుఅని
నియరశోయను శోంపాడుచున్న
దిచ్చిగొల్లును దీకటర విచ్చుననుక—” కృష్ణకృష్ణ

కవ ఒడిలో నంతుకావలెననికాని కవ తల్లి కవిని శోకాల్లును శోంపాడును రాల్ల కవనమున కిదింతవలెనెను ప్రతి హాత్వశీలియే తును వక్త యాదును వాని కవి కవ వర ముల తూగులే మరల సూగివలాడించును రెండు పొరపేరలు కవినినది, వత్సవయిత కచ్చిది—ఒడి అ ఒడిలో నిర్రపోయిన కవి కాంచనాశ్ర ఆశ్రీ మలమునకు దూరమైనాకు అప్పును అల్లిదాని దుఃఖ మహాకము ప్రతివస్తువు కవ రోకమునకు దిచ్చియి కవి గించును

“ఎక్కు పూవమ్మకు వాని శేగివచ్చును
లేకనూర్చుని లంగరుషాకంబు
మణియును దల్లియొడ్డును ముద్దుగొనును
“అమ్మ యేదిరా” అన్న వా యెలు వచ్చు
వైది నెంచెనె యాచిని వల్లకానుచి
నిచ్చి తానిల వచ్చు నీకింది అలను
శ్రద్ధకానునగే తానగర్వమున దాగ
పై కంఠకాస్త ముగ్ధ నాపాల విరిగి
“నీకు లేదమ్మ” యన్నది విడిచాను

ప్రతి గ్రామ యొక్క కష్టము లట్లుకొనుచు
పాకు లేదన్న యిచ్చను కోరవచ్చు
అట్లుచూడవలె యింటి వారినట్టి—శ్రీ వాయవి

గాది లేనది అందుచేతను కాకుండా కష్టము కాదు
ఆ కడగలు కష్టము ఎకవత్సరమాయవచ్చు కేవలమిది మాత్రము
హిమదగ్గర కవికి మనుష్యుల అధికారికి వీటిమధ్య తారతమ్యము
లేదు రోగినిబోవును ఏదీ కడగి నొందును అందువలన
వలయును లేరవును కాని ఎంత ప్రస్థానముదగ్గర కవికి తారతమ్యము
అప్పుచూడవలసి కష్టమై నున్నది ఎరరించి మరుగునదివచ్చు
కేవలమిది వీటిమధ్య ప్రాంతము ఎట్లుకొన్నది అదియును
ఏమి అప్పులేదు అప్పుది ముమ్మందు విధారముతో కుండుచున్న
దెంచును ప్రతి అనుమానమునందు గుంజె బదునెక్కినది కవి
అప్పుడు వారు లేదన్న అప్పుడు విధానముతో నెనుదిగివాడు
అతడు విచ్చుటకు యింతమే నెలలేదు యింతమోదమన్న మానవుడు
పై నిది ప్రకటించుచో ఆ కష్టమేమున్నది లేదువానిమహా-
దినగంధము వింత ఏమియున్నది

కాని వారిని పూర్వమును కలిగియున్న కష్టమును విశ్వకవి
కవిని దురు ఎవరినినట్లు కలుపుచు క్రమ ప్రవించుచున్న
ఉన్నతములు

శ్రీ శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు కష్టములకు కట్టెట్లు కష్టమును
కడగలదు అతని కవిత్వమునకు అర్హతకము లేదు
కష్టము మూర్తియున్నది కాదు యిందువలన యిదివచ్చు నాటిగా
నెవ్వరందు

“ఎంతలాగ శ్రద్ధలార
కాదానపు దష్టలార
అంతలాగి వదిలివారి
కవిదేవత కతకశ్రీ
లేదుమరిలో ఎదివరినది
నానులార దీనులార —శ్రీ శ్రీ

ఎరిమానవుడును యింతలాగే కవిత్వమున ప్రసంగమున
నాకలాగ్యంబునందు అందువలననే కవి సమాజమును మోసగా
ఎరిమింపగలిగెను

ఇట్లులే సామాజ్యమున వియోగమునై నను రోగిస్త్రీకము
ఉండకపోదు రోగములోని ఎడలము వ్యవహారములు ఆధారములు
మూల జీవితవిధానములు—విదోషిని కవిత్వమున ప్రతిబింబి
యలు కాకకప్పుదు

సం॥ చందా
రూ 6 0 0

వి నో ది ని
(నవ్యుల మా సులలిత)

విడి ప్రతి
రూ 0-8-0

ఇవన్న యేండ్లకు నిర్వహించు పాగుతూ తెలుగుదేశానికి యదృష్టవశాత్తూ పేరున్నప్పుడు ఈ ఇరవై ఒకవేల
సంవత్సరంలో ఎన్నో సంవత్సరాలు తెలుగుదేశంకు కృషిచేస్తున్నాం మా యీ కృషికి పాఠకులు
దయచేత విశ్రాంతి కాక కష్ట ప్రార్థిస్తున్నాం

ఎజెంట్లు లేదెక్కోన ఎజెంట్లు కావాలి

వివరములకు

వి నో ది నీ కార్యాలయం,

కె. జోషి వీధి జి. రి. మద్రాసు

415

లో ఉంచుకొనబడిన, కొంతవరకు వారికి చేర్చబడినప్పటికీ కూడా పీరియం

ఈ మాత్రం వరకు బాగానే అమలు జరిగింది ఏదాగో విద్యార్థులు నుంచి పేరు వంటింది వారు ఇతర విద్యార్థులవలె పాఠశాలకుం ప్రకారం విద్య వ్యవస్థను విద్యార్థులతో జరిగిన దోడ్పాటు వీరు బాగా నిలబడగలిగారు

కొత్త పనులను

వివస్థించి రాంగ్రామీకా కొత్త పనులను ఉప్పవించాయి కను విలంబం కళాశాలలో కుదిర్చి చెప్పించబడిన అందరూ పంపిణీ చేసిన కొరత కొన్ని వృత్తిపాఠశాలలో ముఖ్యంగా వైద్య పాఠశాలలో విద్య వ్యవస్థించబడిన పూర్వం ఇంకా కొంత అర సంగ విద్యార్థులను విద్యార్థులకు అవసరమయింది అప్పటికప్పు ముఖ్యవిషయం ఉన్నత పాఠశాలం పాఠశాలకుం బాగా అరివ్వని పొందించబడింది ఉన్నత పాఠశాల విద్యార్థులను, కళాశాల విద్యార్థులనుతో వ్యవస్థించబడ్డప్పటికీ మరిన్ని క్లాక్రతు ఉను కొనబడినాయి ఈ అరివ్వనికనున వ్యయం వారణంగా ఉన్నత పాఠశాలలో విద్యార్థుల విద్యార్థులను క్లాక్రతునునే వారిలో కొందరు తెలివైన విద్యార్థులను ఎంచి కళాశాలలో విద్యార్థుల పాఠశాలలో అర్హతగా నిర్ణయించబడిన అవసరం కనిపిస్తుంది

విమానం, ఈ వారణాంపులను, ఏదాగో విద్యార్థులను వ్యవహార ఉన్నత పాఠశాలలో విద్యార్థులను ముగించిన విద్యార్థులకు మాత్రమే వారుగో పాటు కళాశాలలో విద్యను దోడ్పాటుని ప్రకటించారు ఇతే కొన్ని ప్రత్యేక సమస్యలలో మాత్రమే ఈ విద్యార్థులను వ్యవహారించి వారు ముగించారు

కళాశాల ఇంతవరకు కేవలం పాఠశాల విద్యలోనే కుప్పించి వారి అటువంటి విద్యార్థులకు ఈ కలకర్త వంతకర్త దోరణ వంతలో కూడా ఒక అంగంగా ఉంటుంది ఇది గమనించకగో విషయం

కళాశాలలో రెండు సంవత్సరాలపాటు విద్యవ్యవస్థించిన అనంతరం విద్యార్థులు ఒక అరిమాన కార్పొరేషన్ వారి మరీంక పాఠశాల విద్యను వారి అరసంగ అర్హతించబడిన పుంటుంది

అమలలోపున్న విద్యార్థులను పూర్తిగా మార్చివేయడాన్ని రూపొందించబడిన ఈ విధానం, తీవ్రమైన కర్తవ్యం నేటికి దినవసరమవుతుందనే దానివరకు పొందించబడింది అది ఇందు వల్ల తెలిసి అమెరికా తీవ్ర ఉన్నత విధానంలో ఈ వ్యవస్థ రణ అమలు జరగడం పూర్తి అయింది

రూ. 2500 ఉచితము

మీరు కోరినది పొందండి

ఏ విషయమైనా జెంగడ వక్కురలేదు, ఈ ఉంగరం రహితుడవలెన అప్పటిలోను జయము పొందవచ్చు ఎంతలే పాపాలమృత్యుంగం వై పురుషులై నమా, ఏహ్యుతనై, నిన్ను ప్రేమించుటయేగాక ఏ పాపాలమృత్యుం లేదుట విషయం ఏమి కానినై వంశం రును వ్యాపారము సంపాది, వశిష్ట మొదలవారిలో ఇది జయము నేమయ్యును గోద్రాని పుత్రుడయ్యెనుట యిదివోయిన వారికో భంధించవచ్చు కాక తండ్రియై రాలిం రహస్య భవనం వంగడి వీరు కలలో తెలియజేయును దుష్టవశిష్టాం పెరువలాయ అజినేన, అపాయకరమైన రోగాలనుంచి రక్షించును ఇటు మాయ కలు ఉదయంభవచ్చు గాని ఈ ఉంగరం క్లిష్ట పుష్కలాయ మూడికి 100 పాత విజయం లభించును తెల 12 అయిన ప్రత్యేకం యా 2 ఇంకా ప్రత్యేకావికృతమైన క్లిష్టంభవమైనది 2.12.0

ఇది అభివృద్ధి రుజువు చేసినవారికి రూ 1500 విమానుతి ఇవ్వబడును వచ్చుచిదో దనం వామను చేయ జయము ఇంగ్లీషులోనే ఉత్తర ప్రత్యేకతలు జరగండి

BEHAL MAGIC HOUSE, Bija Temple, (Dept. 228/16) AMBUTRA.

స మా ప్తి

రచక :

రవీంద్రనాథ ఠాకూర్

అనువాదము :

బాధుమూర్తి వైకుంఠరావు

ప్రౌఢార్థకృష్ణుని ఏ పాపములు కలకా
నుండి ఇంటికి తిరిగివస్తువారు

గ్రామము ప్రక్కనున్న నది తాలూ
దివ్వది వర్షకాలము అంతమయినంత
పొద్దిగా ఎండిపోతుంటే చెరువవచ్చు.
ఇప్పుడు గ్రామజాంతు గట్టుపీచి పొరు
తున్నది. గ్రామస్థుల పెళ్ళిలోని చెట్లను,
గ్రామములోని చెరువలోనగు మట్టిచెట్ల
కొని ప్రవహించుట కోరబడుచున్నది

దాగా వర్షము తుది తుది తెలిసి
ఇచ్చింది. సేనును విడిచి ఉత్తరం హర్ష
కాంతి వరుణునిది

వకవమీద కూర్చోనిఉన్న అపార్థ
కృష్ణుని మనస్సులోనికి మనసు చూకగరి
గితి అంచెలోకూడా ఒక పద్మపూపం
హర్షకాంతిలో కలుగు కలుగుచుని పెరుస్తూ
గాలికి కలకల కల్పములేమటుంటూ మనస్స
లంబుతో గట్టుపీచి పొరుతుండకము కలి
బడిఉండును

వకవ రేవుకు వచ్చి నిలబడే వదిట్ట
నుండి తన ఇంటిదాకా తెల్లమళ్ళనుండి
కనబడుతుంటుంది అయిన అపార్థ వస్తు
స్థానము ఇందివాళ్ళనుండి తెలియని కనకే
అగరిగోపము మదికి ఎవరూ లాకరు. వకవ
నాడు బ్యాగ్ పట్టాకోడేలువచ్చుచే అపార్థ
వచ్చని కానే బ్యాగ్ పట్టాకొని ఉత్తానముతో
లింబు కలంబుగా వకవ దిగింది.

దిగిపోతూ యిక కాలముగా ఉన్నది,
కాలము అపార్థ బ్యాగ్ పట్టాముగా యిక
దరో వర్షము. అకను పరివరకముతో

తియ్యని కంకణములోనుండి కలకలము
ఒకటి తెరువతెరువగా పైకివచ్చి ఎక్కడో
వట్టి అదగిన రానిచెట్టుమీదనుండి వక్ష
ంను లేచింది

అపార్థుని దిక్కుది విగ్నవరుణు లేచి
కవమలాను పొక్కిరివరకుచేసి ఇంటాఅంట
యారాని వర్షకు చెదలో నాపంటిది దిగు
మరిచేసిన ఇటుకలు గట్టుమీద కుప్పగా
పేర్చుబడి ఉన్నవి, దానిమీద కూర్చోనిఉన్న
అమ్మాయి ఒకటి అచ్చకోలేక అచ్చకోలేక
వక్కంబినిగట్టు వచ్చుతున్నది

చాచి అపార్థ బోయకున్నాడు—కవ
ఇంటి పొడుగుకి కొత్తగావచ్చినవాళ్ళ పిల్ల
మ్మాయిలు ఆ అమ్మాయి అక్కడికి
తాలూదాకా పైద పడితీరావ ఉండేది వాళ్ళ
ఇల్లు పదిట్టర్ల కోమలరావరంకే ఆ
ప్రాంతాని విడిచిపెట్టి ఈ గ్రామానికి వచ్చి,
రెండు చూడు నందకృతాలయంది

ఈ అమ్మాయినిగిరించి అవత్తితి
హాతు ఆ గ్రామముం పోక ముహూంధేవి
మగన్నాలో తాలూనుండి పైహతావ
ముతో ఈమని పొగ్గించివుదా—అని
పిలిచేవాడు కాచి అనేవాళ్ళ పూత్రము ఈమె
దొరకబొంది దిగియవేసారు ముందుకు
ఈమె గతి ఏమవుతుందని సంకోచించే
నాడు గ్రామములోఉండే తెగనిల్లకాయలే
ఈమెకు ఇల్లగాళ్ళు అందరిలలము చూచి
పోకవనేపేడి. పిల్లల తాళానికి ఈమె ఒక
గొళ్ళు ఉన్నదనుచుంటే అది చెప్ప
వచ్చును

కండ్లికి ఈమె ముద్దుబిడ్డ కనుకే
ఈమె అల్లరికి దిశి ఉండేదికాదు అమె
కల్లి తనవర్తమీద ఈనియమై నదా
నిల్లము చేస్తుండేది అయినా కండ్లి పిల్లను
అయినముగా గ్రహిస్తుండేవాడు. మృత్యులు
కంటి పీచివట్టి లాగితే భరింకలేకపోయే
నాడు విలేకముతో ఉన్నదని కండ్లి చూచి
మనస్సులో పెట్టుకొని పిల్లను ఎందుకు
ఏకాగ్రముచేకనా పిలవబెట్టేదికావ తల్లి

మృత్యువుంది రావనవలెను, బొడ్డి ఉంగ
రాంతాల్లు పిచ్చెవా వరుతుండేది చూక
దానికి తెగనిల్లకాయలొగు ఉండేది వల్లది
పెట్టెపెట్ట కళ్ళ, వాటిలో పిచ్చిగాని, మంకో
రముగాని అవనిల్లం కుండవనీవ వరక
కావలేనిగాని ఉండేదికావు తీసిన అవ
యినాంతో పొకవూతా ఉండేది లంపైన
వస్త్రవగలం కలిరము కాచి అమె వరుమై
వస్త్రలూను అరికనూ అనే యొవన చూచే
వాళ్ళకులి కలిగివాడు కలిగిఉంటేమూత్రము
ఇంకవరుమైవచ్చినా ఇంకా పెట్టేకొర
కాచని కల్లిదంబులను విందిఉంటుంది.
విలేకమునుండి వచ్చిన శ్రుమిలారాచాగి
నావ రేవులో కల్లివనాడు గ్రామస్థుల కడు
వర్షకు అరికమయేది అందరూ గొడవ
వరుతుండేవాడు రేవుకు దిగవచ్చిన
గ్రామ వరువుల ముఖరంగుమిలినను
ముమ్మడివరవరకు మునుగులు తెరంబ
దిగిది జనులారాచాగి అబ్బాయి కలకలా
నుండి వచ్చినవాడు మృత్యులు ఒంటిమీద
బట్టిచేరి ఒక పదిబిడ్డను ఎత్తుకొని తన
ఉంగరాం జాబ్బు అంటుంటుంటూ రేవుకు

వదగెత్తుట వర్సింది మేగాక్షగాది మరి ఎట్టి ఇతర ప్రమాదాలుగాని లేని ప్రదేశము లందు లేదేమింపటి మృత్యులు కుతూహల ముగో విర్లుయముగా భావ్య విలక్షణి వీమిలు తన ఇల్లు అర్థాయాది దగ్గరినన్ని కానుచునది వింశతమ వర్ష ప్రాయముగా వర్షించింది

ఇంకకుషార్యము పెంపులలో ఇంటికి వర్షినవచ్చును మన అపూర్వ మృత్యుని లేండు మూడుసార్లు చూడకు యాది పను యును దొరికినవచ్చును—దొరికినవచ్చేమిటి— దొరకనవచ్చుచుకూడాను— ఇందరహిత దారికనుగుండి అలోపిస్తుండేవాడు లోక ములో అనేకముఖాలు మనకంటే వరుకుం డుని అందులో పరిశీలన చేసవచ్చు తెలుసు కుండానే మన పరివస్తువులనెక్కి దూరి దోకుండి ఆ ముఖములో ఉండేది పొంద ర్యముమూడు ఇంటిలో గుణములుంటుంది ఆ గుణానికిది వ్యవస్థ అది పేదపెట్టి వచ్చును లోపలఉండే మనవ్యవస్థకు అనేక ముఖాలలో పరివస్తులముగా తనను వ్యవస్థపరచుకోలేదు అంతర గుహవాసి అయిన ఆ రహస్యమునవ్యవస్థపై ఏముండు యుని ఎట్టి అట్టపెట్టకోకుండా వికారము పొందుతుందో ఆ ముఖము వేయముఖాల మధ్యనై నా ప్రకృతి నాకర్షిస్తుంది అది మన మృత్యులయాలలో వాగ్ధిమైకోలేదు అతి వేగముతో విర్లుండిగారి పరిగెత్తుకుంటే అరణ్యపుగమువలె ఏ విర్లుండానికి లొంగిది దురంతరచరప్రకృతి ఆ దారిక ముఖములో ఎల్లప్పుడూ కనబడుతుండేది కనుకనే తనపనులలో కంకలానుకుండే ఆ అమృతము ముఖమునకసరిచూపు వచ్చుచు మరువలేదు

ఉత్సాహంనుకొడి ఆ అమృతము వర్షిన వచ్చు విసదానో దివ్యములగా ఉండెను. కాని అపూర్వని మనస్సుకు మార్త్రము కొంచెము దార కలిగిందినది పాతకులకు వేరే వర్షవచ్చులేదని అపూర్వని కాలు

జాలవడి లేది ముఖ మెల్లలేమకొది, బాగ్గ వతవనాదిచేతి ఇర్వి ఇంద్రవేపుకు బయలు దేరారు

అతిసుందరమైన దృశ్యము—వడిశీరము, వృక్షరాయ వజ్జం సంశీతము ప్రాతః కాంపు సూర్యకాంతి ఇలవై సంచిత్యరాయ వయస్సుగల యువకుడు ఇటకల కున్న వర్షించదగినదికాదు విజమే కాని పైన కూర్చొనిఉన్న రమణి ఆ ఇటకలపై కూడా మువోరచుతీని ఏ వర్షిస్తుండెను పావము ఇటువంటి దృశ్యములో మొదటి అరుగు పెట్టిపెట్టెముకో ఆ రసవత్తరమైన కావ్యాన్ని తనిదరముగా ప్రవాసముగా మార్చెముకంటే లాగ్గదేవత చెయ్యిలను ప్రారకృత్య మేము ఉండగలండు :

2

ఆ ఇటకకున్న శిలరమునంది ద్రువి హిందివర్షిన హావ్యవర్షిని వింటూ బురద పూయబడి బాగ్గ కండువానలో చెట్టిచీకం గుండా నడుచుంటున్న అపూర్వకుడు ఇట్లు చేరారు, అపూర్వకు తండ్రిలేరు ఆ శిలర కుండా కొడుకు ఇంటికి రావలయుచున్న తల్లి లేనాము ప్పలకరించింది తక్షణమే పాలు పెరుగు నారకాయలు మొదలవచ్చాల్సి కోసము అర్చిపై పులనా మమమృత్యు సరు గెల్తారు ఇరుగుపొరుగువాళ్ళకు పేటలో వాళ్ళకూకూడా పండకిగా దిండెను

భోజిపైసకలవాని తల్లి అపూర్వ పెగ్గిమంది ఎత్తుంది తల్లి పెగ్గిమంది ఎత్తు కుండవి కుమారు పెరుగును—దారకాళము నుండి లుప్త పొందవలకుండెను కాని సవియుగంలాన్ని అనువరించి కులనాడు ది ఏ పాగ్ కానిదే పెగ్గిలేమకొనేది పాలు

పాడుకుండెను పరిక్షకాలకు తల్లి ఇవ్వాళ్ళూ కనిపెట్టకొనిఉండెను, ఇప్పుడు మరొక దివ్య పరిణిరాదని అపూర్వ ఎదుగును, “విల్లము చూడక పెగ్గివెదవచ్చుము,” అని తల్లి ద్రక్షుకు జిజ్ఞాస చెప్పాడు అపూర్వ

“విల్లము చూడను దాదివిగిరించి వీపు అలోదింకవచ్చులేదని” అని తల్లి అన్నది తల్లి ఇలా అంటుంది అపూర్వ ఎదుగును కాని “విల్లము చూడనిదే నేను పెగ్గికి ఒప్పుకోను” అని అబ్బాదు “ఇటువంటి అర్చితమైన విల్లవాళ్ళు ఎక్కడా ఉండరు ! అబ్బాయా బుద్ధి !” అని అంటూ తల్లి విల్ల వాటి మాటకు నమ్మకండింది

అపూర్వ అలాంటి దీపమార్పి ఆ దిగ్గవ విల్లిర కేయ్యమీద పడుకొనిఉండగా ఆ వర్షపులాఠియొక్క నమస్త్రకర్ణ దిగ్గలకను రాయ అనతరీ కాంప్రవాసమే ఒప్పునంది మరుసనైన ప్రీతకంతుమోతుంది దాని ఉప్పు హావము తెలుతెలుతగా వచ్చి అతని చెయిలో వరుకుంటున్న ప్రాప్రవర్ష కాలుబాని వడివదానికి ఏరో తగ్గిన దిద్దుబాటుచేయాలనే తలంపు అతని మనస్సును బాంధవదము మొదలపెట్టింది “నేను అపూర్వకున్నవను, ఉన్నతవర్ణక వర్ణింపందేవదననీ చాలా కాంతు కలకల్లానగన బురో వివాసములేనీ వచ్చావనీ ఉదరవృద్ధమువల్ల కాలుజాంబడితే వచ్చుచుంది వర్ణకూడననీ నేను ఆ గ్రామ ములోఉండే వనిపించేను యువకులలో ఒకర్ణదాననీ, నేనంటే అంత దిగ్గక్ష్యముగా ఉండకూడదనీ ఆ పేరుకు తెలియదు.” అపూర్వ వరుకుంట వరుకొని తనిదరముగా అనుకుంటూ దురదవచ్చుచున్నాడు

మరొక అపూర్వ విల్లము చూడదానికి పెగ్గిలు విల్లి ఇటు అట్టే చూడమలేదు, తను పేటలోనే ఉన్నది కొంచెము క్రేడర్ల ముస్తాబులువాడు రోకలిమీద నిల్చు—కాన్సా, నిల్చు—కంతుడా తలకు గుండెనీ నగ్గీ, బాగ్గకు చార్చిమకొట్ల నిల్చు—గుడుగుకో ఉదయమే బయలుదేరారు

కాలోచీ మూమూగింజులో అరుగుపెట్టే పటి గొప్పసందడి చేరారు అవయము ములో గుండె దడకడ కొట్టుకుంటున్న పలుకుతున్న ఆ అమృతయిది దురీ, కురీ, ముఖానికి బోకదరానీ, ముద్దింగుగన

లేకుండా కొమ్మపై, వంటది రంగురంగుల
చెట్లపై తీసుకువచ్చి నిల్వచేసి ఎదుట
కుర్చీపై కూర్చుంటే అమ్మాయి ముందుకు
తగిలేట్లు ముఖము వంటివో గదిలో
మూలను కూర్చున్నది ఏర్లకు వైర్యం
వెచ్చించికి మురిసి రాని ఒకటే వచ్చి వెను
కను విలుతున్నది తమ ఇంట్లోకి ఆవరణ
ప్రవేశము లేకుండా వచ్చి ఈ యువకుని
వగిడి చాచిగాయను మారుమారు మీపాటు
వగిడివేస్తూ అమ్మాయి అమ్మ తమ్ము డొకరు
గదిలో విలుతున్నాడు అప్పుడు కొంచెము
సేపు మీనుమీద వెయ్యేసి ఉంది గంభీర
వ్యర్థముతో "ఏమి ఏమి చదువుతున్నావు"
అని అడిగారు ఇద్దరు వంగతో కప్పు ఉన్న
అ బట్టాచూచుచుంటే అ ప్రశ్నకు
జవాబు రాలేదు రెండు ముందు పాపు అరే
ప్రశ్న చేయగా రాచిది వెనుకనుంచి తలతో
టొకిరి ఉత్సాహవంతుడైనది అ బాకరి ఒక్క
వినుచున తొందరపడరాగా "వాల్లో వాడ
కము రెండోతాగము వ్యాకరణ పాఠము
మొదటి తాగము తొగో వివరణము
హిందూత్వ చరిత్ర" అని జవాబు చెప్పింది
అంతలో నియతి ఎవరో దురుడు వధువు
వృట్టు కల్పయింది అ ఉత్తరమునకు వీపు
మీద జాట్లు ఆరియకుంటూ ఎగవొస్త తీస్తూ
మృత్యులు గదిలో ప్రవేశించింది ఈమె
అప్పుడు కృష్ణుడిపై పు చూచుచే నా చూడక
అమ్మాయి తమ్ముడు రాత్రోచి వచ్చుటలాగ
అను మొదలపెట్టింది రాత్రో అప్పుడు
తన వగిడిక క్రి ప్రయోగించుననే మదిలో
ఉన్నాడు అక్కడనుంచి కదిలి ఉత్తరము
కవలవలేదు రాచిది మర్యాదకు జరిపి
దిగ్గరగా మారిపోయిపోయింది అయినా
పార్శ్వమందకు తీరముగా మృత్యులు
చిచ్చు పెట్టింది అప్పుడు అప్పుడుకృష్ణుడు
తన గొరవాన్ని గుంట్లోంచి తాపాడు
కొంటూ తన వగిడితనము అలాగే అంది
మృత్యుడు మీదికి క్రి కిదిగా కూర్చున్నాడు
చాచి గాయను గుండుమీద క్రిగతున్నది

మృత్యులు జుట్టుగాని మనమును కదిలిక
లేక వాకిపీపుడు గట్టిగా ఒక చెల్లెడి
ఎదుట కూర్చున్న అమ్మాయి మునుగును
వెనక్కులాగి తుపానువలె వడిగా గదిలో
నుంచి నియతికి పారిపోయింది రాచిది
గొండు కొంటూ గర్జించింది అక్క
మునుగు జారిపోవడముచూచి రాత్రో
వకవక వచ్చుచువచ్చుచు రాత్రోకి
వీపుచెల్లె అన్నాయుని తోవలేదు ఇటు
వంటిది ఇచ్చిపుచ్చుకోరాదు వాళ్లలో తను
యగా జరుగుతున్నా కేపింది ఇంతేకాదు
మృత్యులుజాట్లు ఇంతకుముందు రాత్రో
వీపుదిగువరాగా నిలుతుంటే రాత్రో ఒక
నాడు మాత్రంగా వెనుకనుంచి వచ్చి కత్తి
రతో రాపు కత్తిరివేసాడు మృత్యులు
కోవమువచ్చి అతని చేతిలోనుంచి అ కత్తిర
తీసుకొని తన మిగతా జాట్లకా తానే
రెవరేవనుది కత్తిరతో కత్తిరివేసుకొన్నది
అను ఉంగరాజాట్లు వెల్లుమంది రాచి
పోతున్న వల్లరాక గుత్తులాగు ముద్దులు

ముద్దులు వేంవడిపోయింది వాళ్లదరిలో
ఇటువంటి కష్టప్రణాళి అయిపోకుండా
అటువచ్చి అ పీఠవసరకేవల అరే
సేపు వధలేదు మూసారముతో కూర్చొని
ఉన్న అమ్మాయి ఏకే ఉపాయములాంటి
తొలిగి పొయిందివెదికి రాత్రోమాదా అంత
పురములోకి వెళ్లింది అప్పుడుకృష్ణుడు అహ
గంభీరముగా లేచి వలచిది మీనుమీద
వెయ్యికిప్పుడు ఇంటికి నిలుచులేరాదు
రాత్రోకి వెళ్లింది అప్పుడుకృష్ణుడు అతని
చాచిమీద క్రి వలచలేదు అందరూ
నాగుమూలలా చెదిరాదు ఎక్కడా దొరక
లేదు

ఇందివాళ్ల ప్రాధాన్యత పిగవర్తాదు దీక్షకు
వర్తాదు అప్పుడువారిది నానారాం తిట్లు
తిట్లులు వేది ఉపాయములే ఇంది యి
మానుమ పాళ్లతో తొట్టొంది వగిడి
నిల్చుచున్నంత ముప్పుఅయినా అప్పు
య్యడు అయిన గ్రామపీఠిలో జాగ్రత్తగా
మరుముంటూ ఇంటికి వెళ్తున్నాడు

వైబ్రా

గర్భాశయ రోగ నివారణి

మీ ప్రేమిణి అందరికీ కొనవలసిన వర్ణవర్ణ అపొన్న
విక్రయము వ్యాధిగ్రాహిణిని నివారణమును
కలుగజేయించు "మీ వైబ్రా" మిక్చురి యువ
మహిళలకు, అన్ని సాధారణ రోగములకు,
ప్రాప్తియులు అప్పు అందు కొ మర్రాదు.

కృష్ణావే బరేపేరే, టెజవాడ.

వదనా విధవముగాకన్న వెతువుగటామిది
రా వచ్చేవరికి మళ్ళా ప్రొద్దుటవిన్న వచ్చె
ఆ నడువ కంఠములోమంచే వుట్ట వాపుకట్లో
లాచ్చి వలదిక్కులా వంపహింది పాత
స్తివ్యుడలో పొవగది అపూర్వది అవంకర్కు
వేసాచ్చి తరువల్లవాండువస్తుంది యిది
హిది కొడుకైయిలాల్లెవ వవదేవత వచ్చె
అపూర్వకేవలీయిందేమో అది అతనికి
జోరింది

అపూర్వ తదలయితా ఇలా అలా నిల
యిద్దరు అంకలో దట్టముగాకన్న వెట్టి
వచ్చేనుంది అవరాదిని పిగ్గరితుండా అపూ
ర్వది ఎదుటివచ్చి అతని కృతకృత అవం
కుంధరవెట్టి పొలిపిలోయింది అపూర్వ
వడిగానే అపె చేతుల రెండు వట్టకొని
అనుకు వైదీచేతాడు

మృత్యులు ఇలాఅలా దిగగది అతని
చేతులలోనుంది తప్పించుకు పొలిపిచానిది
ప్రయత్నించింది కాని వెళ్ళలేకపోయింది
నిండుముఖ వచ్చె—ఆ ముఖముదనూ
ఆ ఉంగరాం జాటుపడవ వెట్టికొమ్మల
మధ్యనుంది తప్పించుకువచ్చి మార్కుల
జాం వడుతున్నది మార్కులజాంవది
తకకొనుటూ ప్రవహిస్తున్న నిర్మలంబ
ప్రవాహమున్నె కట్టించి వతితుకు తుకా
హంబుతో చూపుటాదు అదేమో వ
రగా మెరువవంది వంకరేలేఅంకే మీదికి
చూస్తున్న మృత్యులు ము క్క ము వంక
అపూర్వ గంభీరముగా కొంచెముసేపు
హిది క ర్వవృధావనము అపూర్వమనకిరి
కాలోం వైదీని మెరిపెట్లగా విడిచిపెట్టె
కాదు అపూర్వ తనము వట్టాది రెండు
రెట్టుల కొట్టిఉండి మృత్యులు అపూర్వ
పొమ్మేదాదు కాని ఆ నిర్వచనము
మద్యము అటుంది విగ్లాహితి అర్థము
అనుకు తోవడలేదు మృత్యులము అయి
వటుంది ప్రకృతియేకగ్న గట్టా గంగం
వలె తుంకంవాస్తవ్యుని వస్తుతాతాన్ని

అవనిస్తున్నది అపూర్వకృష్ట నింకానిమ
గ్నైవై వెమ్మదిగా అడుగులువేసుకొంటా
ఇంటికి వచ్చాడు

3

అపూర్వ జాగరకాం వెపాంవెచ్చి
అవంపురములోకి వెళ్ళగము తప్పించు
కుచ్చాడు ఒక పైపి-తుది ఇంట్లో విండుకు
వెళ్ళ వచ్చాడు అపూర్వ పెద్దవచ్చు వదివ
వాడు, గంభీరవృత్తావము గం వాడు—
అట్లాంటివాడు వచ్చుటలాది పాహుస్వకారక
ఎదుట కామ పోగొట్టుకున్న గౌరవము
తిరిగి సంపాదించుకోవాలి అమెకు తన
కుమారుడు పూర్తి తెలియచేయాలి ఎందు
కంక అందోవముతుంటెడో వెప్పకన్న
కష్టము పట్టెటాది అమ్మాయి ఒకతే అత
నిక పాహుస్వయనుకువది అనుకున్నంత
మాత్రాన అతనికి కలిగిన కష్టమేమి
ఒక-మాదు అతనిది యిది ఎగతాళిగనెన్చి
పిమ్మట యిద్దరే దిగగగ రాతాకతో అది
కోరానికి అపె వెళ్ళి పోవడముతో మాత్రము
తప్పించుకన్నది కాదు "విశ్వదీపము"అనే
మామత్రాకలో వున్నవదిమర్చి వేస్తుండా
వది తన త్రుంకులో ఎసెమ్మ, తోట్టు
యానిది కంపెదివారి కయ్యారము రంగు
రెండు వేవచ్చు వున్నాంకో కలిపి హో
హాయిము కెక దీక్షగగ్నములోరాని
తెలుదాకముండు అయిటికికొనుట ఉపయు
వలె, అయిటికి రావడానికి పట్టెటాకన్న
వది ఆ బానిసకు తెలియచేయాలి ఎందుకు
అంక కోరుతుఉంటెడో మనుష్యునిమనము
కోరవతుంటోడను కష్టము దీ పి
పానఅయిన శ్రీయంక అపూర్వకృష్టవరము
వంకంవృత్తావముగా ఆ వర్ణదానికగగ
వరాతనము పొందడానికి ఎంతమాత్రము
పట్టెది ఉంకలేదు పాదుం కాం ము
ఇంట్లోకి వచ్చాక అమ్మ అడిగింది
"ఏలాగి ఉందిరా బాబూ, పిల్ల ఏకు
వచ్చిందా?" అది

అపూర్వ కొంచెము కంకాతవడి,
"యారావచ్చు, అందులో ఒక అమ్మాయి
నాకు వచ్చింది," అని అపూర్వ

"ఎంతమంది అమ్మాయిలను మీది
వచ్చావురా?" అని తల్లి అగ్నెర్లలోకా
అడిగింది

బాబుగి బాబూ ప్రశ్నింకగా దివరకు
తన పొరుగింది కరకలాబాగి అమ్మాయి
మృత్యుయిది కొడుకు ఇవ్వవచ్చు కల్లి
తెలుతుకున్నది

అపూర్వ పేర్కొనా మట్లాడడానికి
మొదల పిగ్గివచ్చాడు, కాని కల్లి లంపంకము
చేయకుండా మొదలపెట్టగానే వట్టవట్ట
కుచ్చుచ్చాడు— "వేసుకుంటే మృత్యులు
పై వేసుకుంటావు లేకపోతే వాడు పైకి
అక్కరలేదు" అన్నాడు కల్లికొమ్మలాంటి
ఆ రెండో వర్ణములువాడు అనుకున్న
కొండి అతనికి గుల్ల అంతే అవస్థాము
కలగుతువచ్చింది

రెండు మూడు రోజులు ఉదయ వజ్రలా
విహారముమాట లాదాదు, పొరువము
హానిండాదు, రోవగిండాదు, రోవకము,
విగ్గ మూడుకుడాదు దివరకు అపూర్వ
ఇయిండాదు మృత్యులు విన్నపిలఅది,
అపె కల్లికి నరిలయిన కేకలందిచ్చే ముదర్క
లేదని, తనవేలలో వడగానే అపె కల్లికా
వముతో మార్కువస్తుంది కల్లి వరాతాక
వదుటికొమ్మది ఆఖరికి మృత్యులు ముఖా
కాని అంకమైనవదిమోత నిమ్మింది కాని
కేకలంబ అమ్మాయి బాల్లెబాట్టుమాట జ్ఞాన
కముకల్లి అపె తెచ్చిపెట్టుకుంటున్న అం
కానికి తంగము కలిగింది అయినా జాట్టుకు
మోహింది గట్టిగా దిగిందికట్టుకుంటే
కర్మరగా పెరుగుతుంది మనమున్న కృత్రి
వదుటికొమ్మది

అపూర్వ తుదరముగా పైకి విగ్గయ
వరకవముచూచి అంకా రాది "అపూర్వ
విగ్గయము" అని నామకరణము చేశాడు

పిల్లి మృత్యుయిది ప్రేమించేవారు తారా
మంది ఉండేదని కాని అమెను కోడలిగా
ఇంకా తిమ్మయారామనే కోడలువ్రాసు
వలసి తగ్గలేదనింది

మృత్యుయి కండ్లి తూట మహామోహిని
మహారామను తెలియజేయడం అతను పిల్ల
పిల్లను కలవేసికో గుమ్మపు వనితేస్తూ దూర
లేకములో ఉన్నాడు. పరిస్థితుల వేరు ఒక
దేశానికిని సాగు అతని అపిను పిల్లల్లో
సామాను ఎక్కించింపడము, దింపించ
డము, దీక్షాపిమ్మకుండడము అతని చేసి

పెళ్లి ప్రస్తావన వివరాలనే కండ్లి కల్గి
వెంటికి కొట్టించి పిల్లలారామ-అందులో
దుకామెంకో నిర్ణయించి ఉలియమరేయి

కుమార్తె నివాసానికి వెంట తప్పించ
మని ప్రాప్తిస్తూ హెచ్చో అనుకుని దరఖాస్తు
పెట్టాడు కండ్లి కాని కలవేసి పెద్దదేవ
గాని అది సరిఅయిన కారణముకాదు గుమత
వెంటివల్లకన్నా దుర్బలత కన్పింపడము,
మహామోహములో నానములో అగు వెంట
వస్తువది అమృతముకాదు పెళ్లి అమృతమిది
ఇంకా ఉత్తరము వ్రాసాడు. కాని అప్పు
దయి కలిగి ఈ వెంటో రా తాను ఉం
ది ముహూర్తాదున్నది, అలవ్వుం తెలియనిది
నిలువడకప్పుది ఉరయింకో ఒకరూ
కండ్లి ప్రార్థన అంకితంకరెడు అతను
కులిస్తూ మోములు ప్రకారము సామాను
ఎక్కించిస్తూ దీక్షాపిమ్మకు అది యి
సాంధ్యనే ఉండవలసిందియిది

అమర్తమంది కలిగి తాళో వయస్సు
వచ్చిన జల్లూరు ప్రతిరోజూ మృత్యుయికి
తన కర్తవ్యాన్నిగూర్చి రోజూ ఉపదేశ
నిస్తుండేవారు అనంతరం, కొండకొండ
రంగ నటమండలము, పిగ్గంగా వచ్చే
యింకడము, మొగిలెనాక కో అయితూ
ఉండకము, అకలివేసివచ్చుకల్లా భోజనము
వేసుండకము—అటువంటి వసు ప్రవచనాల
లో ఏమిలేస్తే కండ్లి మృత్యుయికి కోర
పెట్టించు 1983

వంది వివాహము ఎంత భయంకరమైన
వంకతో వచ్చుచున్న కృతాంతరేనాన వివాహ
మతగా యావజీవము వైదు తరవంత
రము ఉండి అది మృత్యుయికి భోగవర్షది

మెడ ప్రక్కకు తిప్పి వెనక్కు పరు
స్తున్న వెంటిపో గుర్రముకలి "నేను
పెళ్లి చేసుకోను" అంటూ హుచ్చుపుది
మృత్యుయి

4

అటుగా పెళ్లి తప్పించిపోయి,
తర్వాత కిక్కి ప్రారంభమయింది
తాళిబొట్టి మృత్యుయి ప్రపంచమునా
అప్పుడేయి కలిగి అంతఃపురములోనికి వచ్చి
నింది.

సరికొరవకార్యము ప్రారంభించింది అత్త
గారు "యారు అమ్మాయి నిమి ఇక చంద
పిల్లవుకాదు. ఈ ఇంట్లో పిల్లమాలిని వసు
లేమి చెయ్యరానిది వీలులేదుమహా!" అని
కలివముగా చెప్పింది అత్తగారు

అత్తగారి మాట భోగవరుచుకోలేదు
మృత్యుయి, "ఈ ఇంట్లో వీలులేదు" అంటే
ఇంకాకపోతే పెళ్లి చేసుకో వచ్చునది
మృత్యుయి అర్థమయేమవున్నది అనాది
రెండోపాట మృత్యుయి ఇంట్లో కనపడ
లేదు ఎక్కడ ఎక్కడ అంటూ నానాని
దోడ్లా తెలిసిన దివకలి అ వివాహముకా
కును, రాకాక, అమె నాగిళ్ళలోని యాదించి
చేకాడు—మరెక్కడాకలక నిలిచిపోయి
రాకాకాక సామర్యాని కల ముమి క
కుగొప్పిసిక్కుది

అత్తగారు, కల్లి, పేటకొలి పెద్దవాళ్లు
అంతా కలిసి అమెను ఎల్లాగి రీసాళ్లు
పెట్టారో సాకకకొలికాగనాని ముతముగా
ఉంచుతుకోగలక

తాళి దట్టముగా పేటకు కట్టి టప్పు
టప్పుచుంది దివకలి ప్రారంభించింది.

అప్పుడే మండముదర వరుణిరిఉన్నాడు
పెద్ది పెద్దిగా మృత్యుయివైపు జరిగి అమె
వెంటో అతనిమహాఅంతో "దీని ప్రేమ
లేదు చేసుకో" అని అడిగాడు

"తేతు, నిమ్మ తేతు ఎప్పుడూ ప్రేమిం
యను" అని తిమ్మవరముకో అమె జాతా
వెప్పింది అతనిని క్షించాలని అమె తన
మృత్యు రవులునన్న కోరిక, అమె కోమలా
కుంతిలాకస్తా వీరుగవర అతని వెల్లిమిర
వర్షది

మరలవసు లొంది, అమె నివర్తామ
ముగా "ఏమి నేను చేసు అవరాక
పేటకో" అని అప్పుడప్పు అడిగాడు

"దీపమెంతుల వస్తు పెళ్ళారావు?"
అని మృత్యుయి అడిగింది

అ అవరానికి తప్పివకమైన మహా
రామమై చెప్పకము కష్టము కాని ఏలాగో
ఒకరూ ఎవరికీ లొంగని అ వెంటిపిల్ల
మమమును వకవరుచుకోవాలనే కోరిక కలి
గింది అప్పుడేక

ప్రతినివయసులో మృత్యుయి తిరుగు
రాటు అక్షిణము కవరకకంచంది అత్త
అమ్మాయి అమెను గురిచేపట్టి అయిత
నుండి గొప్పించింది కొత్తగా వంక
రముకో పెట్టి పిల్లి వెళ్ళుకొట్టకుంటూ
ఇలాంటి ఎగుతునప్పట్లాగా మృత్యుయి
గురిచే ఇలాంటి అరిగడము మొదలు
వెల్లింది కాని సాంధ్యకాలానికి రాకే కాల
రాకే వచ్చుకొరముకొద్ది వచ్చుమిర
మందే దుప్పటిని పుగకో ముగియమెక్క
యిగా దిగేది, నేల వడకని నానా నానా
అని ఏకకడం అరంభించింది

అమృతవరం వెనకవంది పెద్దిగా
వచ్చి అమెవక్కను తుగొప్పింది నేల వెల్లి
ఉన్న అమె జాబ్బును ముమ్మా వరికి
ముంముమిమమంది వక్కను కోరుకోయి
వారు మృత్యుయి కలి అమెకాని అ

వెయ్యది జోరుగా అటు కోపిసింది అపూర్వ పనికి అను వెదిగగర్ ముఖమ పెట్టి వెనుదిగి "ఎవ్వరూ చూడకుండా నేను తలవేసిపెట్టవచ్చును త్వరగా లే... ఇద్దరము పారిపోయితిమి, వెళ్లి వెరువుగట్టు మీద ఆడుకొందామ" అని అన్నాడు ముఖము వదిలి కంఠిని ఏడుచు "నేను రాను" అని జవాబు చెప్పింది అపూర్వ అను గడ్డముకింద వెయ్యిపెట్టి అను ముఖాన్ని ఎత్తినచుత్వముచేస్తూ "చూడు ఒక్కచూడు ఎవరు వచ్చారో" అని అన్నాడు

నేను వదిలిపోయితిమి ముఖమునైపు ముఖమునవలెనాగి యాస్తూ రాజగర్ వానరముదగ్గర దిండువచ్చి ముఖము అటునైపు ముఖమున వచ్చికుండా అపూర్వ వెయ్యి అను కోపిసింది "రాజగర్ పిక్క అడుకుందామని వచ్చాడు అడుక్కోవాలి వెళ్ళు" అని ముఖ అడిగాడు అపూర్వ "వెళ్ళు" అని దివ్యుడును అడుగు వెప్పింది ముఖము సంగతి బాగులేదని కనిపెట్టి రాజగర్ అక్కడనుంచి వెళ్లిగా పారిపోయి బ్రతికాను అనుకున్నాడు అపూర్వ అక్కడ చూచున్నాడు నోరు

విచ్చుకుండా ముఖము ఏది ఏది అంది ఏదోయింది అపూర్వ లేచి వచ్చుచు వేయికుండా బయటికివచ్చి కలుపు గొల్లము పెట్టి వెళ్లిపోయినాడు

ఆ ముఖము ముఖము కంట్రీగర్ ముంది ఉత్తరం వచ్చింది తనకు ప్రాణములు ముఖము పెట్టి రాజగర్ అను వంతుకు మిక్కిలి చుట్టించి చూడవచ్చు చూడవచ్చురాని చంపకుండు ఉత్తరము రాని వంతుకు కోతరయివచ్చి బుద్ధి మారిన కోతరయనుచూచి—అత్తగారు దివ్యుడుపెట్టింది "నాన్న ఎక్కడ ఉన్నాడో తెలియదు నాన్నదగ్గికి వెళ్ళుకుందా— ఏమిటి ఈ ముద్దు ఎక్కడా లేచింది" అని అన్నది అత్తగారు ముఖము జవాబు చెప్పలేదు గదిలోకి వెళ్లిపోయి తలవేయి మూసుకొని కేవలము దిక్కులేచిపోయి నేవుది ప్రాంగింపట్టుగా ప్రాంగింపసాగింది— "నాన్నా నీవు వచ్చి వచ్చు తినుకున్నాడో ఇక్కడ నాకెవ్వరూ లేరు ఇక్కడఉండి నేను చుట్టరకు" అని

అత్తరాజగర్ వచ్చి ఏదోయింది అని చెప్పింది ముఖము గదిలోనుంచి బయటికి వచ్చింది నేనును ఉన్నప్పటికీ

మర్రువచ్చి వెళ్లిగా ఉండవచ్చులేదా కనుకుంటున్నది నాన్నదగ్గికి వెళ్ళింతునే ది రాని వెళ్ళిపో ముఖము ఎవరగున పోవచ్చును "రమ్మదా" ఉత్తరం వంతును ముఖమునైపు రాని వెళ్ళి నేనుదేవుడో ఏదోలేదా వెళ్ళిపోవచ్చునని అను వచ్చు కను ముఖము అ దేవుడని అనుచు దేవింది ననుచు వెళ్ళి వెళ్ళి బాగా అంది పోయింది అప్పటికి రాత్రి అంతముగావచ్చిందిచూచాను అది మర్రువచ్చి అక్కడక్కడ వెళ్ళిమర నవీలు కనుకుంటున్నది కాని ఎంతవేళ అయిపోయిందో ముఖము వదిలి వియ్యంతులేదా మనుష్యులే కొంపము కంకారుచుకున్నది ఆ దారి దివ్యును సంతకూలే నలుములాంటి పెట్టి బాగా పుట్టి నదిబట్టిన కనుకుంటు ముఖము అక్కడికి వచ్చి విరిగింది అదేదేవుడే ఇప్పుడేమి చెప్పవచ్చును అని అంతలో రోజూ కాను వియ్యంతులేదా పోవు రమ్మర పుట్టుకున్నా కనుకుంటు విరిగింది ఉత్తరంనుంచి కానిది కనుకుంటును అని అంతలో రోజూ కాను వియ్యంతులేదా పోవు రమ్మర కనుకుంటునే అను వదిలి దగ్గికివచ్చి కనుకుంటును "నన్ను కాగం" మా నాన్నదగ్గికి తినుకున్నా పో" అని అడిగింది "కాగం అక్కడ" నాకు తెలియదు" అని రమ్మర జవాబుచేస్తూ లేచిపోయింది బోయినాటి లేచి ఉత్తరం నంది వచ్చింది బుద్ధిగట్టు ఎక్కి వెళ్ళిపోయి వాడు దయచూచుకొనిగాని ప్రాంగింపసాగి గాని వాడికి వచ్చునదిలేదు

ప్రాంగింపసాగి వచ్చి లేచి సంత మను ముఖము నిండుకున్నది ముఖము లేచి లేచివచ్చి "నన్ను కాగం" తినుకున్నా బాగా వచ్చునా" అని ఒక వచ్చునా అడిగింది వాడు జవాబు చెప్పకుండానే వచ్చునవచ్చునా "ఒకటి ఎవరిది" "మిను అమ్మా" నీవు ఇక్కడికి ఏలాగ వచ్చావు అమ్మా" అని అడిగాడు ముఖము బంపాకావచ్చునా "వచ్చునా, నేను నాన్నదగ్గికి వెళ్ళునా కాగం" నీవద

మీ నాదివారకు రివార్డుకు, పేదాక రాంగున్న డ్యూమ్యు ప్రకటనలు ద్వారా, నది - 10012 వారిపేదాకకు

- రి - కలవండి

★

శ్రీ వి. ఎం. జె. డైర్యం

(సంగీత బుచ్చుకు)

15 రకం బయ్యం నంగీ నాల్గములు

వెయ్యము

సా. మూలకం ఎలామి

21 వర్షపురాత్రియో నీది

కలవండి - 21

వరో నన్ను తీసుకువెళ్ళి, అది అచ్చుది వడమరి తమగ్రామమువారు, ఎవరెవరాలింకొక్కపైంది ఈ అమ్మయివంగతి వారు బాగా ఎదుగును “వాస్తవగతికి వెళ్ళుతావా మంచిమాటే, తీసుకువెళ్ళుతావో అమ్మా” అని నాడవారు, మృత్యుయి వడవనకొంది

వడవనాడు వడవ వదిలారు రారా వర్తము ప్రారంభమయింది తొరవన మానము గట్టుతీసిపొతుకున్న విండుద్రావా హుయో నావ ఊగుతూ వెళ్ళుతున్నది మృత్యుయి అరిచిఉన్నది విద్రోకి కళ్లు మూతయివతుకున్నది పైలెవెంగ కింద వతుకుచొని వతుకున్నది ద్రోశకీ ప్రేమతో పెంచుకున్న కొంతకపువలె వదిలెయ్యుతో ఉయ్యారాలాడుతున్న ఆ వాడలో ఆమె నిర్మలగా విడిచిపెట్టినది

తెలివినన్ని హుచేసరికి కామ అత్తిరూ ఇంట్లో మంచముమీద వట్టుచొనిఉన్నది ఆమెను తెలివిగానే రాచిది దగ్గరికి వచ్చి ఆమెను నివాహితులైంది రాచి గొంతుకనిది అత్తగారువచ్చి రారా కతివముగా మాట్లాడ గదమ అదంతయింది మృత్యుయి కళ్ళి పెద్దవిచేసి అక్కర్యతోటూ అత్తగారిపైపు హుయింది ఆలకిరి తలదీచివల్ల కామచొనిచివ తరివీలామ మూచిస్తూ అత్తగారు అకన్ను హుయిందవము మెయిలెట్టగోతే మృత్యుయి గదిలోకి వెళ్ళి రోయి రోవంతుంది గడిచి వేసుకున్నది

అభూత్యు సిగ్గు భరించలేక తల్లిదగ్గరికి వచ్చి, “వెల్లెడు నానగురోజాలపాటు పుట్టి టికి వదిలితే తప్పిమిటి” అని అన్నాడు

మొదట వెనకా హుయోక రేకము నిదా ఇంతమంది నిల్లెలు ఉంటూఉంటే ఎంది ఎంది అలారందే నిల్లెలు పెళ్ళి చేసుకున్నం డుడు తల్లి అభూత్యున బాగా తిట్టించి— “కాల్కుకు తిన్నప్పుంది ఎక్కడికి దొంగిల్లె అమ్మా” అని అలటూ విమనగూర్చున్నది

పెట్టెయి 1963

5

అనేక రోజులూ యిటు గారివన ఇంది రోవంతురా అలాగే కుపాను

ఆ మర్నాడు మృత్యుయి విచ్చివీతుంటే మెల్లిగా లేచి అభూత్యు “మృత్యుయి మీరామ్మగారిదిగిరికి పెళ్ళి కావా?” అని అడిగాడు

మృత్యుయి ఉలికిపడిలేచి తర్తరెయ్యి గట్టిగా వట్టుకొని ఉత్సాహంతో “పెళ్ళి రాను” అని అన్నది

“అయితే వర, చువము ఇద్దరము వెళ్ళి వీరాము వడవ కుదిర్చి రేపులో ఉండాను అని అభూత్యు మెల్లిగా ఆమె చెవిలో అన్నాడు

మృత్యుయి కృతజ్ఞతతో తర్తరెయ్యి తల్లిగారు హుయి దొంగిలె రొంతుగా లేచి వచ్చి వెళ్ళడానికి విధుమపుతుంది తల్లి రోయివతుకుండా ఉత్తర మెయిది ద్రాచి పెట్టాడు అభూత్యు ఇద్దరూ యిలుచిలేరారు

మృత్యుయి ఆ రికటిరాచిది ఆ జన కూనయ్యెన విక్కల్ల గ్రామవడమరలో ఇర్పా వూరకంగా చైర్యముతో తర్తరెయ్యి వట్టుకొని వడవవము ఇది మెయిటిసారి మృత్యుయి హుయియమో పట్టుతున్న అనందము ఆమె కోమల మా ప్రస్థుర్యరూపా తర్తర కక్కిరారోకి పెళ్ళితున్నది

వాళ్ళ ఎక్కగానే వడవ రయిలుచేరింది వట్టురాచి అనందముగాఉన్నా మృత్యుయికి అతితక్కురో విచ్చివట్టుకొనింది ఆ మర్నాడు ఏమి అనందము: రెండువక్కలా ఎన్ని గ్రామాలు ఎన్ని దుకాణాలు, వరిచేయలు కోలలు, రెండువక్కలా ఇటుమంది అటు నుండి ఎన్ని నాణలు వచ్చివీతున్నది ప్రతి విన్నవియూర్చుగురించి వేయిద్రోయ చేస్తున్నది మృత్యుయి—“ఆ వడవరో ఏమి ఉన్నది: వాళ్ళ ఎక్కడనుంచి వస్తున్నారు: ఈ ఊరి పేరేమిటి?”

ఇటువంటి రెక్కలేని ద్రోశలు—ఆ డి జనాయెలు అభూత్యు కాచిలేరో దునివ ఏ వువ్వలారోమా లేపు కంకలాలో అకమ నుపిసిందివ అనుభవమవల్లభూరా జనాయె విచ్చి కక్కి అకవికి లేకపోయింది మిట్టలు విచి విగుడకాళుగాని ఆ అరచిగి ప్రతి ద్రోశకు అభూత్యు జనాయె చెప్పారు రాచి ఆ జనాయెలూ విజాచికి ఎటువంటి వంతుం రమూ లేకు—నువ్వెయ్యిలోంచిఉన్న నావ వెళ్ళుతుంటే దూచి దాచి నాకరేళ్ళ వడవ అని అనడానికి వంకోచించేవాడుకాడు పాంకోచేరా గ్రామము పేరు రాయవగర్ అయిపోయింది ముద్దిన కొట్టుకు హుచి జయిదాడుగారి చివరి అనేవాడు ఎటువంటి తప్పు జనాయె చెప్పవచ్చులే మృత్యుయి అమాత్యులుగా వచ్చుచి దాచివల్ల అపెకు కలంగవనివ అనందము తలెత్తూ తగ్గలేదు

వడవ వచ్చేసింది పాంతులారము లో గంక వచ్చియింది టివ రేలం గుడిచెరో నాడుగు వలకం రాంతల్లో చిన్న కిరవ నాయెలు యిటి వెలుగుతున్నది చిన్న తేలియిన వర్తము చైరికు పెట్టి చిక్కి ఒకటి పెట్టుకొని ఒంటిమీది లెట్టి తలెత్తిన హుయోచి ఈనాడేతర్తర జనాయెయిలు ద్రాస్తున్నాడు ఆ వనయియో వడవవ తులు ఆ కుడిరమర్త ప్రవేరిదామ మృత్యుయి “నన్నా” అని అన్నది ఇటు వంటి కలంకర్తయూ ఇటువంటి విలుపు ఈ కుడిరమరో ఇంతకపువల్ల పెన్నూచి వివ లడలేదు ఈనాడే కళివెయింది రోజులొని చిట్ల కారిటోయింది ఏమి చెయ్యారో ఏమి అనారో అకవి రోతలేదు రా క్కాచి కి యావలా యావలా తర్తరము—కాళ్ళకు తగిమనిచోవనము ఈ నాకకల్లెయివర్తమ పట్టాగు చిచ్చింతకమె తెలియ వతుపోయె వట్టగా హుయన్నాడు ఈనాడెలా

అటుమట్టుల చేయిచివనది రోజువం ఏర్పాట్లు—అది ఆరోచివనంవన విష యేమే: ఐవాచేరవాడు, చిన్నగుమూపు

వదలి ఉన్నాడు తనకు కావలసిన వస్తువు అన్నమా కానే వందకొని కాంక్షింపను చేస్తున్నాడు ఈ తలదీసేమాటకు ఏమి చేయగలడు ఏమిటి వందిపెట్టగలడు— “ఏమి కోరలేదు అంతలో మృత్యులు కండ్రిగిపోవచ్చు, ఇంకా చువకుండానే కలిసి వండురాను నన్నా” అని అప్పగింపు అప్పుడప్పుడూ అతిశయోక్తిగా “వండురాను” అన్నాడు

ఇంట్లో జాగరణ చేసేవాళ్ళ లేడు. అవరసవార్తలు లేవు అంటూ రంగ్రహం దివ్యరైవకాంధీ ఊట మరీ తోడతో తప్పుకున్నట్లుగా ఆ సేతకంట్టి హృదయమలో పుడుకున్న అవరసము నాలుగింకలై అతని ముఖమలో కనబడుతున్నది

ఈ విరమగా మూడు రోజులు గడిచాయి స్త్రీమత రెండు పూలూ వచ్చి నిలిచేడి—మమమృత అక్కడకు దిగడము ఎంతో వంధిగా ఉండేది సాయంకాలము ఏమి వందలి ఉండేదికాదు—ఎక్కడైతే దిగడము—వచ్చిస్తే వేస్తే ద్వి—మొగ్గురా కలిసి ఇరిఅరి జాగ్రత్తపడేవారు వంధుకు తప్పలు చేస్తుండేవారు ఒకటి లేకుంటే ఇంకొకటి అయిదు వంధుకాని చేతకాని గుండగిస్తూ మృత్యులు హుహులుకు వచ్చేరేది అపై చేతకాని తనముహూని వాళ్ళు ఎగతాళిచేసేవారు తన వాక అవంధంకూ అరిగేది మృత్యులు కోవమువచ్చిస్తూ వదిలించేది దియకు ఇక అట్టి రోజులు అక్కడ ఉండడము వ్యాయమకాని అప్పుడప్పుడూ నులి నాలుగు రోజులు ఉండమని అతిశయోక్తిగా ప్రార్థించింది మృత్యులు వెళ్ళుచేత మందిరిని ఈగనడలు అన్నాడు

పెళ్ళిపోతున్నాడు తండ్రి కోర్కెపట్టి పెట్టకొని గడవ్వకంట్లో తువ్వరైవడించిరాడు—“అప్పగింపు అప్పుడప్పుడూ ఇంటిది

ఉత్తరమువెయ్య అమ్మా, వాళ్ళది మమమ ఎప్పుడూ ఎవలంబి తప్ప వట్టకూడదు!”

మృత్యులు ఏడుస్తూ నాన్నగనగ నెంపు వచ్చుకొన్నది వాళ్ళు పెళ్ళిపోయినప్పుడు తండ్రి నిరావరసము రెండింటియందు. మామూలుప్రకారము వరకు తొలిస్తూ రెక్కలు ప్రాసకొంటూ కాంతుగడుతున్నాడు.

6

ఆ అవరసవ్యయము ఇంటికి తిరిగి వచ్చారు అప్పుడప్పుడై వేరంతవరకు, గంభీరముగా ముగిస్తున్నది అపై ఏదైనా రోషా రోషంలేవేంటి కీమార్పుకు ప్రయత్నానికి అవకాశము దిక్కిఉండును తల్లిదండ్రులు మంది తల్లిదండ్రులు మాట్లాడకుండా వసించిఉండడము—అరెండా అల్లంబి గుండెమీద కూర్చొనిఉన్న పెద్ద ఇంక గుండు అయి ఉండెను

దివరకు అది తరింధ కక్కముకాదని తోచి అప్పుడప్పుడూ తల్లిదండ్రులవచ్చు “కాశీకి తెలియకూడే వేద” “లా” దయపు కోదానికి కంకతా వెళ్ళాలి” అని అన్నాడు

“కోకలి ఏమిచేస్తావు?” అని అడిగింది అమ్మ అతిశయోక్తిగా

“ఇక్కడే ఉంటుంది” అని అన్నాడు అప్పుడప్పుడూ

“ఇక్కడ అవరసము లేదోయి ఏదోలే నీయగింపు” అని అమ్మచింతిస్తూ ఇంతకు పూర్వము ఎప్పుడూ “ఓం” అవతేడు, తువ్వరైవడి వంధిస్తూ

అప్పుడప్పుడూ “వరే” అన్నాడు, రోషముకొంది

కంకతాకి వెళ్ళి ఏర్పాటు ఇంకా తున్నది ముగియ ప్రయాణము ప్రయాణి లాల్ అప్పుడప్పుడూ ముగిసేదానికి వచ్చేదానికి

మృత్యులు మందముమీద వదిలొని ఏమి ప్రస్తుతి

“మమముకు బాధకలిగి, “వరే” కంకతా లాంటిది ఏమిలేయ” అని అప్పుడప్పుడూ అడిగాడు.

“లేదు” అన్నది మృత్యులు

“నామీద ఏమి చేయలేదు?” అని అప్పుడప్పుడూ అడిగాడు—మృత్యులు ఏమి అబద్ధియ్యలేదు ఇటువంటి ప్రశ్నకు అయి ఒకరూలే అతిశయోక్తిగా కాని మమమ ముగిస్తూ తత్కామినిచేయ హృదయమలోని అనేక అవరసాంతో విచ్చిన్నమి ఉండని బాధకలిగియుంది ఆ ప్రశ్నకు సీరా రణముగా అరిగకూడదు

“లాంటిది ఏమిదెట్టి వెళ్ళడమంటే ఏమి కష్టముగా ఉన్నదిదా?” అని అప్పుడప్పుడూ అడిగాడు.

“లేదు,” అన్నది మృత్యులు, మూయడముగా

ది ఏ పాపంబయిత ఆ విరయమని మమముగి ఆ తులనాదు—కాశీకి వెళ్ళకూడ కలిగింది అతిశయోక్తిగా ముగిసి పొడవై పలువంటి ముగిసే బాధకలిగి బాధకలిగి అప్పుడప్పుడూ మృత్యులుతో “నేను లాంటి రోజువరకు ఇంటికి తిరిగిరాను,” అని అన్నాడు ఈ ప్రయాణము విడి మృత్యులు ఏమి అవకాశంకనమూ, “అవకాశం రెండేళ్ళవరకు లాంటి అంత కంటే అంశ్యముకాదా కావచ్చు,” అని అప్పుడప్పుడూ తిరిగి అన్నాడు.

“ఏమి వచ్చేటప్పుడు మూడు నేర్పు, లాంటి కత్తి మందిలోక లాంటికోమము తీసుకురా” అని మృత్యులు అన్నది

అప్పుడప్పుడూ వచ్చేటప్పుడు లేది, “అప్పుడప్పుడే నీవు ఇక్కడే ఉంటావా?” అని అడిగాడు

“అవు,” అమ్మగనకి వెళ్ళి ఉంటాను” అని అన్నది మృత్యులు

దిట్టాత్మ విడిచి అపూర్వ అబ్బాదు—
“వరే అయితే ఉంది; వచ్చు రమ్మని పిచ్చ
ఉత్తరము ప్రాపేరక వేచి రాను—చికిరి
సంకోషమేనా?”

ఈ ప్రశ్నకు జవాబు అవసరమని తోచక
మృత్యులు విడ్రోహించి కాని అపూర్వకు
విడ్రవకట్టలేదు. తామి మిడిలిలాగ చేరంది
కూర్చున్నారు.

తాగ రాత్రి అయింది, హాత్యుగా
దండె దురంబారాదు వెన్నెల మందము
మీద వదులుపుడి వెన్నెల వెలుగుతో
అపూర్వ మృత్యులు ముడి ములైన
యారాదు. చూడగా చూడగా వెండి మంద్ర
దండం పుర్వరూప రాశికప్పు వెనకైనా
వైశ్యమరేకండా తేలా అప్పట్లు అపూర్వ
కట్టింది ఇప్పుడు మంద్ర మంద్ర
దండం బొగికి అ విధిస్తున్న అశ్వుకు
తెలిసిపెట్టింది కవనంబుననే పూర్వారాదు
మూర్ఖులవచ్చునది అవెడి తోచింది

తెలిసింది అపూర్వ మృత్యులు
లేదు, “మృత్యులు నేను వెళ్ళే వేళ అయింది
మీ అమ్మగారి ఇంట విచ్చు దిగబెట్టిపోయి
వడ,” అని అబ్బాదు

మృత్యులు లేచి వింతగానే అపూర్వ
అమె చేతులు తెండా వట్లకొని “నా
ప్రావృత ఒకటి ఉన్నది పీచి వేచి అనేక
పాళ్లు పాఠముచేసాను నాటి అన్నిటికీ
జీవలు పిచ్చి కాకా జహా నూన ము
ఇవ్వండి,” అని అబ్బాదు

“ఏమిటి అని?” అని అపూర్వమరేకం
అడిగింది మృత్యులు

“పిచ్చి ప్రేమతో ఇల్లాపూర్వకముగా
కన్నావర ముట్టపెట్లకొనాని”

అపూర్వ గంభీరముగా ఇటువంటి
అశ్వుకు ప్రార్థన చేయవలసి చూడగానే
మృత్యులుకే వచ్చడంబొంది, వచ్చానకొని
ముట్టపెట్లకొనాని ముట్టపెట్టింది కాని

ముఠముట్లగిరికి రాగానే మరి ఆ వచ్చానకే
లేక వకవక నవ్వడం చూరంబొంది
తెండుమూర్తి వివరము ప్రయత్నించి మరి
తాతమరేకంబొంది పీచెంబొంది వోరు
మూసుకొని తిరిగి నవ్వడము మొనరు
పెట్టింది దురిచ్చుత్తుట్లు నడిచి అపూర్వ
అమె వెన్నెలపట్టి అరిచారు

అపూర్వుని కవనము బహుకవనమైంది
దొంగకవముగాని బలవంతగాని లేదు

వైనా నంపాదించడము అశ్వుగోరవానికి
హానికవమని ఆశచి మతము లేనకవలె
మర్యాదగా కూర్చొని ఇల్లాపూర్వకముగా
ఇచ్చిన ఉపవరముకప్పు బలవంతంగా
తీసుకోవడము అశ్వుగోరే కవనికి తన
చేతతో కానీ తీసుకోరు

మృత్యులు మరి నవ్వలేదు తెలియ
వారుతామన పీరులు ఇంకా విడ్రవంగా
ఉండేవేళను మృత్యులు అమ్మగారి ఇంటి
దగ్గర విడిచిపెట్టిచ్చి అపూర్వ అమ్మతో
ఇట్లాగవచ్చాడు—“తాగ అలోచించి చూచా
వచ్చూ మృత్యులు అనేక కలకత్తా తీసు
కొని వెళ్ళానంటే నా కవనము అర్థ
వస్తుంటుంది అమెకునా ఇట్లు ఎవరూ
ఉండరు పిచ్చ ఇక్కడ ఉండుకోవచ్చు
అందుకని వాళ్ళ అమ్మగారి ఇంట్లో విడిచి
పెట్టడంబొంది”

కట్టికాదుకు ఎకకాటు ఇటువంటి పరి
స్థితులలో అరిగింది

7

పుట్టింటి వచ్చి చూచింది మృత్యులు—
అమె మ వచ్చు తాగంబరేకం—అమె
లాగ్రము ఇట్లు చూచిపోయింది అవింది
ంది తమబోవడమరేకం పిచ్చి వెన్నెల
కవనా, ఎక్కడికి వెళ్లకవేసా ఎవరిని
చూడకవేసా, పిచ్చి మూర్ఖులకవేసా—పిచ్చి
అమెకు తోచలేదు

ఆ ఇంటిగోమి, ఆ గ్రామములోగోమి
ఎవ్వరూ లేరనిపించింది అమెకు మర్యా

గ్రహాణము వట్లకట్టగా మిట్టమర్యాపూము
పీడతలయినట్లు తోచింది కలకత్తా వెళ్లడా
మని పిచ్చిగోరిక పుట్టింది ఇవాళ ౪౪ కిరిక
ఎక్కడ ఉండెవో? వేటివలకు అపూర్వకర
ముగాఉన్న పీచెంబొంది రుచి చూచి
పోతుంది అమె ఉపాధిచూరేక
పోయింది కాక ఎండి రానిపోయింది ఎండి
టాకువలె తన అతికవేదిచ్చి అనాయాస
ముగా చూడముగా పోవేసింది

వేర్వేరులైన వివరాలు బహుమూర్ఖ
మైనుటందేల్పి మిక్కిలి వాడెనటు
వంటిప్పి కట్టులు చేయగలవి మనము
వింటున్నాము నాటితో మనము తెలుసుగా
కాస్తాంటే మనమే తెలుసునే తెలుసుకు
నిస్తాం అయితే తెలుసుకవనకా వివిధకు
కవినేనకి మనము తెలుసుకవనము
వదిచోరాదు; కవనంబు చేతిలోనున్న
కట్టులునా అటువంటి మూర్ఖమననే
అతను మృత్యులు రాణిచేతగానీ యోవ
నానికీ మర్యమంటే ఎప్పుడు కత్తిరి
నడిచిపోయే? మృత్యులుకీ తెలియనేలేదు
నేరు ఎట్లాగో కొంచెము కడలాగే
తాళాకోమూ యోవనాంకము వేరై
పోయింది మృత్యులు అపూర్వపోయి
చూస్తూ వింతపడి

పుట్టింటంబో తన వకకవని మునపటి
తన గది అని అమెకు ఇప్పుడు తోచలేదు
పూర్వము ఆ గదిలో ఉండేది ఇప్పుడక్కడ
లేవని అమెకు అనిపించింది అమె పూర్వ
యము తన వసు ప్రకృతికేనా ఇప్పుడు
మరిక ఇంట్లో మరిక గదిలో మరిక
వంతుకునడ—తలారా పిచ్చిగా కవనో
కావనకొంటా తిరుగుతున్నది

మృత్యులు ఇప్పుడు బలము ఎవ్వరికీ
కవనకవనమరేకం అమె వచ్చు చూచా
ఎక్కడా మనవకవనమేనా రాణికి అమెను
చూస్తే కయమనేమస్తుంది అమెలో అరు
కుండామనే తవనే అరిచిపోక రాకుండా
ఉన్నది

తీసుకువెళ్ళలేదేమి : వీవు నామాట ఎందుకు విన్నావు? నా కోరికప్రకారము చేశావెందుకు? నా తిరుగుబాటు చూచి వహించి ఉరుకున్నావును ?

తరువాత ఒకనాటి ఉదయము కొంప
క్రూణ విస్తరమార్గం అయి అతనికి
దొంగలై దొంగిలిపోయింది అనుకు

పదవాత బివాహిత ఉదయము కొంచు
 ద్దూర విస్తరముగల్గెను అమె అతనికి
 దొంగుతో బోరినదేయింది అప్పుడు
 బాధించి నేనును ఏమిచెయ్యలేదు, ఏమిచ
 లేదు అమె ముఖమువంక కొంచెమునీ
 చూచి వదిలిపెట్టెను అ కొంచు అ
 దారి ఆ ద్వైతం ఆ ప్రాంతభాషా మిశ్ర
 వ్యావరయోగముతో వాచకము ఆ గుర
 ర్యప్రతి—అప్పుడే నేను ఆమెకు తిరిగి వున్న
 ముగ కనవలెనమ్మచి వారి అరచ
 మ్మయ్యాయితే ఆ రోజువలెనమ్మచి తం
 తం—వెళ్ళి బోతున్నప్పుడు అక్కోకి బంజ
 యున్న శివుని ఆమెను కొరకు అ
 మ్మపెట్టెను బోయింది ముందు అమె
 ముందునున్న పై వెళ్ళి తిరిగివచ్చింది ఆ
 అనంతమునలెనమ్మచి మరలించుచున్న పరు
 గెయ్యిప్పుడు పక్షిని నేను ఆ గరింప
 మె అర్పించుచున్న పరుగెయ్యిచూచి నేను
 ఆ రూపాన్నికొక ఉపాయముచేసి
 ప్రార్థించి ఈ జలాలు చెప్పికందవలసి
 అలెనమ్మ అనంతమునలెనమ్మ శివుని
 కరింపలెనమ్మచి—నీ—అని అనెకంటా
 డె—అని విరాటాని బాధ్యుని

మృత్యుని తనను బోధనచేసినట్లయితే
అప్పుడైన నేటింపక బులముగా ఉన్నట్లై,
పనసగురించి ఏమి అనుకొన్నట్లై, ఏమి
చూడవలెనన్నట్లై అని అలాగే పద
బాల్చివైచి మృత్యుని కాను సవ్యరికి
లాగచి వనంబుకల్పించిన అవినీతంబు
అని అప్పుడైన అనుకొన్నట్లై కాక
అతని ప్రేమనందును పూర్వపూర్వమునకు
దారకతో దీర్చుంగల క్రితవరో ఉన్నదని
అతను ఎవరును అది గ్రహించవలెనను
నేని అమె పూర్వదయను పరిశ్రమనాచును
పాదము విడుతున్నది.

బహిష్కరణ ఆగినదా?

[illegible]

గర్భనిరోధం

తన గర్భిణీమరణానికి బాధ్యునిగా మారినట్లు తెలుపుతూ, పేదలపై ప్రభుత్వ ప్రభుత్వం చేసిన గౌరవనీయమైన పాతకం తనకు 1200 రూపాయల ప్రభుత్వం
SEENU & CO PB 1638()MADRAS-1
 తనకు 1200 రూపాయల ప్రభుత్వం

వలసిన ముద్రనూ అదరాన్ని అతని తం
గతకు వచ్చుచున్నా అప్పుడప్పుడవలసిన
ప్రయత్నించండి తమరంగా కొద్దిరోజులు
గడవవని

“నన్ను రమ్మని పిల్ల ప్రావీణతకు
నేను ఇంటికే రాను,” అని అప్పుడప్పుడెప్పు
వెళ్ళాడు అది జ్ఞానకమవచ్చి మృత్యువు
ఒకనాడు గదితలపులు దిశాయించి ఉత్త
రము వ్రాచుచు కూర్చున్నది అప్పుడప్పు
ఇచ్చిన బంగారపు అంచుదీర్చిన రెండు
పేదర్లు బయటికిపిడి ఉత్తరము వ్రాచుచు
అలోచించరము మొదలపెట్టింది వ్రాత
అరంభమయింది అశోకాగ్రతగా కంఠము
వట్టుకొన్నది వంశీ వంశక అయిపో
తున్నది అశోకం పెద్ద దిన్నా అప్పుడు
ప్రేక్షకు నిరా అంతుకొంటున్నది అయితే
పిచ్చిని సందోహించారో తెలియదు ప్రావీ
ణిందింది—“పిల్ల వాడే ఉత్తరాడు వ్రాచు
నేమి! పిల్ల ఎట్లాగ ఉన్నాడు! పిల్ల
ఇంటికే రావలెను” ఇంకేమి వ్రాయవలెనో
తెలియలేదు వ్రాయవలసిన ముఖ్యవిషయము
అయిపోయింది దివ్యత వాని ముగ్ధులకు
పెంచి వ్రాసేసేగాని ముగ్ధులైన కోరిక
ఇతరులు బోధ్యులైతేలు అమాత్య మృత్యు
యశునాథ తెలుసుకు తనకు దారాపేద
అలోచించి అలోచించి చురకొచ్చి నాచులు
అ ఉత్తరములో తలచింది “ఉత్తరము
ఇప్పుడు పిల్ల వ్రాయవలెను పిమ్మనూ
రామును తెలియజేయు పిచ్చి ఇంటికే
ఉత్తయ్య కూడాపోగ ఉన్నాడు “ఏమి”
“పుడ” వేమంగా ఉన్నాడు మన వల్ల అప్పు
దివ్యత తలచింది “ఇంతటితో ఉత్తరము
ముగిసింది ఉత్తరము కవయితో పెట్టింది
కవయిత అంటింది వైదికావలను వ్రాసింది
ప్రతిఅక్షరమున అక్షరముతో ట్టెక్కు
య్యకొచ్చెట్లా “అన్నాకొచ్చెట్లా” అని
చిరావలను వ్రాసింది ప్రేమ మనముందిరా
ఉండెను వాని వంశీ తిమ్మగా రాలేను

అశోకం కుడుడుగా రాలేను వర్షకృమము
కూడా సరిగారేను

కవయిత పేరు కాక ఇంతేమీ
వ్రాయడం ఎవరిమంది మృత్యువు ఎరగకు
అన్నది కంటిగాని ఇంతేమి కంటిగాని
వదలవుచు ఉంచుకునూ అ ఉత్తరాన్ని
ఒక నన్నుకడైన దానికిచ్చి పోవట
వలసింది

అ ఉత్తరముచిల్ల పిమ్మ వంశీముత్య
పోయింది అప్పుడప్పు ఇంటికే రాలేను ఇది
చదువుచు ఉంటుందనగల వంశీ:

8

వెంపు బిచ్చగానే అప్పుడప్పు ఇంటికే
రావోకమునాది అతను ఇంకా కోక
మూతకా దని మృత్యువు అనుకొన్నది
త పేదర్లు ఇంకా చీరకావడంతున్నాదని
మమ్మ కావలసిన ఉత్తరమునూ జ్ఞానకము
వచ్చి చాలా పిగ్గుంటున్నది అ ఉత్త
రము అరిపామున్నది అందులో పిమ్మ
వ్రాయనేమి అమె మనముతో ఉండేదేమి
అందులో లేలేదు అది వదనక అతను
అమెను అరి చివరిపాదం—ఇట్లాగ అను
కొంటూ వ్రాసెంతో కొట్టెదీనట్లాగా రోగో
నల అమెనున్నది అ ఉత్తరము
దొట్టెంతో వేరగా అని దాని మూటిచుట్టి
ఉగేదీ “వారెంతో లేనే పోవుదల్లా
వేరగా దానినాది ఎన్నాకొట్టిందనో
అందిపోయింది” అని దాని అప్పుది

చివరికొకనాడు అచ్చిగాడు మృత్యువు
అనివ “దాదా రోజాలయింది ఇంటికే
రాలేను అమెను కంకలాపైకి చూచివల్లా
మని అమెనున్నామెను అమెనునూ వాతో
ఎన్నాదా” అని అడిగింది మృత్యువు
నన్నుంది తెలుసుకొన్నా తంకింది గదిలోకి
వచ్చి అమెను మూసుకొన్నది మంకము
మీం మనగానే తంకగ నుంచెచ్చి గడ్డిగా
నొక్కుకొని తనరోజును అనందముతో

నన్నుకావోగింది తరువాత కొంతపేద
టికి పిమ్మ అనుకొని తనయిది ఏదన
సాగింది

అనుకవచ్చు అ పిల్లదాన అన్నావుని
దయను కోరుతు కంకలాపై బయలు
దేరులు మమ్మనామని అతనికి నుండుగా
తెలియజేయలేదు కంకలాపై అన్నావుని
దానవరది ఇంటి బనవేరగా

మృత్యువుచిక్కరముంది ఉత్తరము వచ్చే
అవయలుకొని అ సాయంకాలం అప్పుడప్పు
కానే అమె తుత్తరము వ్రాచుచు కూర్చు
న్నాడుకాని పరిఅయనమాట ఒకటి రాకుండా
ఉన్నది తన మనముతోఉండే ప్రేమను
తెలియజేస్తూ తనకు కలిగిన అనాదర
అరిపాదాన్ని తెలియజేసే వందలన వదలు
కొనము పెట్టికాదాని పిడి తల్లకపోవడము
చేక మరకావడము అదిచిగం అగ్గర
వయ మరలకు దృఢమయింది అంకలో
దానకగ్గరమంది ఉత్తరము వచ్చింది—
వ్యవ్రాయమయింది అమ్మ వచ్చింది
అమ్మను చూడడానికి రావలసిందని వచ్చి
అ తల్లి దానకూడా అక్కడే రోజునాది
ఉండిపోవలసిందని దాన వ్రాచు ఇంట్లో
అంకా వేమయి అని దాన ఉత్తరములో
చివరకు తెలియజేసినప్పటికీ అ తనవల్ల
పిచ్చిగా ఉండవచ్చునని భయమతు
అప్పుడప్పు త్వరత్వరగా వెళ్లి ఇంటికే
వచ్చుచు

అమ్మ కవలకునానే సంగోదినా
“అంకా వేమయి అమ్మ” అని అడిగింది

“వేమయి వాని పెంపులో పిల్ల ఇంటికే
రాలేను దిమ్మ తిమ్మ తిమ్మగానుచి
వచ్చాను,” అని అప్పుది తల్లి

“అందుచి ఇంత కవలకు దానక
మొదలుగా రావలెను వచ్చి కాగానే”
మొదలైన వెసాడు వచ్చివరకు ప్రావీ
ణిందా

కోవడము చేస్తూఉండగా చెల్లెలు,
“అమ్మయ్యా వదివను కంకటా తీసుకు
వచ్చామేమి?” అని అడిగింది

“వదవవదివది బాలాఉన్నది—వదు
పుకు అమ్మవస్తుందని” అని అనానిచెప్పారు
అమ్మ

అది పెట్టిమిష మా భయమువల్ల తీసుకు
రాలేదేమో!” అని వచ్చేటా అన్నాడు
బావమరిది

“దాను నిజమే నీది భయంకరాకారం
నిల్లచాక్క చూస్తే జడవకమావదు” అని
చెల్లెలు అన్నది

హాస్యలాటా తుదిదరముగా మాట
లాడుదంటున్నాడు కాని అపూర్వ కు
మాత్రము ఏమీ సరికానలేదు అమ్మ కం
కటా వస్తున్నప్పుడు రావదెవది కోరికంటే
మృత్యులుకూడా సుంభముగా ఆమెతో వదిలి
ఉండేది అమ్మ తీసుకురావని ప్రయ
త్నముకూడా చేసిఉంటుంది అనాళా
మృత్యులు ఎమ్మరించిఉండదు దానిని
గురించి అమ్మను అడగడానికికూడా అక
దికి బుద్ధివచ్చిందిరాదు మావనశీవనంరోమా
విశ్వరథనామా ఉండేమిన్నీ తప్పలే అని

తప్ప మరేమీ వాటిలో ఉండకపోయినందు
అపూర్వకు తోచింది

వాళ్ళ రోజులు పూర్తికాకపోయేసే
పెద్ద గారి వాస ప్రారంభమయింది

“ఈ రాత్రి ఇక్కడే ఉండిపో
అమ్మయ్యా” అమ్మది చెల్లి

“ఉండను బవకు పెప్పిపోవారి, వది
ఉన్నది” అన్నాడు అమ్మ

“రాత్రి మీకు ఉండే వది ఏమిటి? ఒక్క
రాత్రి ఇక్కడ వదుకుంటే నిన్ను అడిగే
వాళ్ళమని ఏకేందుకు అంత భయము?” అని
బావమరిది అన్నాడు

బలవంతము చెయ్యగా చెయ్యగా ఇష్టము
లేకపోయాడు ఆ రాత్రి చెల్లెలిగారి ఇంట్లో
ఉండిపోయానికి ఒప్పుకున్నాడు అపూర్వ

“దాని అధిపతికన్నట్లు కనబడుతున్నావు
అమ్మయ్యా ఇక అలెక్కముచెయ్యకు వదు
కుండువుగాని వద ‘అమ్మది చెల్లి

అపూర్వ కోరికకూడా అదే—వక్క
మీదికిచెక్కి ఒంటరిగా నీకట్లో వదుకుంటే
హాయగా ఉంటుందని అనిపిస్తుందెను ఆ

ప్రస్తుత నివాస అనాని చెప్పవలసివచ్చినా
అతనికి అమిత రీతాకుగా ఉన్నది

వదకగది దగ్గరికి వచ్చిచూచేఉప్పుది
గదిలో దీపములేదు దీకటి—“గారికి దీప
మాసిపోయిఉంటుంది దీపము తెచ్చేరా
అమ్మయ్యా?” అని చెల్లి అడిగింది

“అవసరములేదు వదుకున్నప్పుడు బాకు
దీపము అందానలేదు.” అని అమ్మ అనాని
చెప్పారు

చెల్లి ఉరిగి పెప్పిపోగానే అపూర్వ గదిలో
ప్రవేశించి మెల్లిగా మందమునైపు తెక్కు
తున్నాడు మందము ఎక్కడోయేటప్పటికి
చేతికొలల కల్లము వివలద్రవ మెల్లకం చేతు
లతో అతనిని గట్టిగా పట్టుకొన్నాచెవరో,
పూలేతులవందే పెదవులతో అతన్ని అత్యా
దరముతో ముద్దపెట్టుతున్నాడు

కన్నీటితో కడుపుపై ఆ పెదవు
ముద్దు లాగానే ఆకర్షణవదానినైనా
అతనికి వ్యవధి ఏక్కలేదు మొదటి
అపూర్వ ఉరికివర్తాడు కాని తనకేమీ
కోరవదుతుకున్నాడు—దాని రోజులక్రింద
మృత్యులు వచ్చువల్ల చేయలేకపోయిన వది
ఇవాళ అత్యవారంకో కలిసి తుదిదరముగా
వదిఅనిపించింది

ఉచితము కాశ్మీరీ శాస్త్రం

ఇదిగో మీకు కావలసిన పుస్తకం ఇందులో ప్రీ. పురుషుల రంగుల పొటోలు
284 ఉన్నవి ప్రకటన అందుచుగాను 8 అలూలు మంపుతూ ప్రీ కాపీ ప్రాయండి
కులవదండి లేనియెడల మీ అవకాశం బోగొట్టుకొనవగలదు

Paris Art House Halqa 5 (D-184) AMRITABAR

విరిసముత్యాలు

హైదరాబాద్ జవాబు లెక్కలు
(రాషట్రం, మతాన, అక్షరాస్యత)

ఏ 3 మాస్రి ఏ ఏ ఏ ఏ

హైదరాబాద్ రాష్ట్రంలోని ప్రతి ఒక్కరూ వెళ్ళు ప్రదేశంలో 112 మంది హిందువులు 118 మంది ముస్లిములు 18 మంది త్రి ప్రభులు ఇతర ప్రభులు ఒక్కరు అనిమతమలు మిగిలిన ఒక్కరిలో వారు నివృత్తై వాడవు లేక పార్సీలై వాడవు లేదా బౌద్ధమతస్థులే లేక యిహుతో అయితులకప్పు లేదా మత యితర మతమతో లేక ఏ మతమతా నెం వర్తెవై ఉంకవచ్చును లేదనిన ఈ వర్గంలో ప్రతి ఇతర వ్యక్తులలోను ఒకరు నివృత్త మతము లేక నెంవర్తెవై ఉన్నారు ఈవిధంగా రాష్ట్ర జవాబులో హిందువులు అరిక సంఖ్యపై ఉన్నారు, అయితే రాష్ట్రమంతటా వారి సంఖ్య అక్కరికంగా లేదు అన్ని జిల్లాలోకంటే తొమ్మిది జిల్లాలో హిందువులు ఎక్కువగా ఉన్నారు. వట్టజాలోకంటే వర్గంలో హిందువులు అక్కరిక సంఖ్యలో ఉన్నారు. గ్రామీణ జవాబులో హిందువులు ముడికి 81 మంది ఉంటే వట్టజా జవాబులో వారు ముడికి 81 మంది ముగ్గులే ఉన్నారు. అన్ని జిల్లాలోకంటే కంక వగల జిల్లాలో హిందువులు అరిక కాకంలో ఉన్నారు. అక్కడ వారు జవాబు ముడికి 81 మంది. హైదరాబాద్ జిల్లాలో హిందువులు కాక కత్తుమగా ఉన్నది. ఆ జిల్లాలో మొత్తం జవాబులో హిందువులు ముడికి 81 మంది ఉన్నారు. హైదరాబాద్ నగరంలో అంటే, హైదరాబాద్, సింగరాబాద్ ముందునిగిలించి, కంటేమొలు ప్రాంతంలో మొత్తం ముడికి హిందువులు ముడికి 81 మంది ముగ్గులే ఉన్నారు. ఇవివరలో హెచ్చరికలో కప్పుతుంది

మేముండు 1963

లోను (అ) హింక సేర్వం (అ) కొంకార సేర్వం (అ) వ్యవహారుహింక (అ) ఉక్కుత్తి వ్యాజీ వేవోవారి మున్నగు వ్యక్తులలో హింక వులు జవాబులో వారి సంఖ్యకంటే ఈ వ్యక్తులలో హెచ్చుగానే ప్రాబిందర్వం కలిగిఉన్నారని అయితే (ఉ) వరోక తూ ప్లాస్ వ్యం (ఉ) వాతీజ్యం (ఏ) రవాణా (ఏ) ఇతర వివిధ వ్యక్తులు మున్నగువారిలో హింకవులు ప్రాబిందర్వం వారి సంఖ్యమొదటికే కొంకార కట్టుమగా ఉన్నది

రాష్ట్ర జవాబులో హింక వుంకవర వాక ముస్లిములు అరిక సంఖ్యతలుగా ఉన్నారని రాష్ట్ర మొత్తం జవాబులో వారు ముడికి 18 మంది కంటే కొంకారేమ కట్టుమగా ఉన్నప్పటికీ రాష్ట్రంలోని తొమ్మిది జిల్లాలోకంటే ఎక్కువగా ఉన్నారు గ్రామీణలోకంటే ఎక్కువగా ఉన్నారని ముస్లిములు అరికసంఖ్యలో వివిధమైనవారు. గ్రామీణ జవాబులో వారు ముడికి 7 మంది ముగ్గులే వారి వట్టజా జవాబులో వారు ముడికి 81 మంది ఉన్నారు అన్ని జిల్లాలోకంటే హైదరాబాద్ జిల్లాలో ముస్లిములు కాకం హెచ్చుగా ఉన్నది ఆ జిల్లాలో వారు ముడికి 81 మంది కరింగరం జిల్లాలో ముస్లిములు కాకం జవాబు కట్టుమగా ఉన్నది అక్కడ వారు ముడికి 8 మంది ముగ్గులే రాష్ట్ర మొత్తం జవాబులో గల ముస్లిములలో 1/6 మంతు హైదరాబాద్ నగరంలో ఉన్నారు అంటే హైదరాబాద్ నగరంలో ముస్లిములు కాకం 45 గుల్బర్గా బొంగరాబాద్ జిల్లాలు కొమ్మ కత్తుమమునకు ముస్లిముల తొమ్మిది ఏయింకీనైన ఉన్నది కాబట్టి ఆ జిల్లాలో ముస్లిముల సంఖ్య హెచ్చుగా ఉన్నది డివీ, గుల్బర్గా జిల్లాలో ముడికి 18 మంది, బొంగరాబాద్ జిల్లాలో ముడికి 18 మంది ముస్లిములు ఉన్నారు. వ్యక్తులవారిగా

ముస్లిములు ప్రాంతిందర్వం వలసిందికే. (అ) వరోక తూ ప్లాస్ వ్యం (అ) వాతీజ్యం (అ) రవాణా (అ) వివిధ వ్యక్తులలో ముస్లిములు ప్రాబిందర్వం వారి జవాబులో హెచ్చుగాఉన్నది మిగిలిన జాతిగు వ్యక్తులలో వారి ప్రాబిందర్వం వారి జవాబు కలిగిఉన్నా లేదు

ముస్లిములకవర వాక త్రి ప్రభులు అరికసంఖ్య తలుగా ఉన్నారు అయితే వారు ముస్లిముల కప్పును ఇంకా హెచ్చుగా కవరవాణాగా వివిధ వివిధ వారు త్రి ప్రభులలో ముడికి 78 మంది తెలుగు జిల్లాలో వివిధమైనవారు మిగిలిన 35 మంది ముడికి కప్పుక జిల్లాలో ఉన్నారని కిరన జిల్లాలో త్రి ప్రభుల సంఖ్య హెచ్చు రాష్ట్రంలోగల మొత్తం త్రి ప్రభ జవాబులో ముడికి 10 మంది డివీ జిల్లాలో ఉన్నారు. జిల్లాలో వారి కాకం జవాబు కట్టుమ. అక్కడ వారు ముడికి 81 మంది హిందువులకంటే ఎక్కువగా ముస్లిములలో బోర్నియోవిష్ట యితే కట్టుమగాను త్రి ప్రభులు వట్టజాలో వివిధమైనవారు త్రి ప్రభులలో ముడికి 81 మంది వట్టజాలోను 78 మంది గ్రామీణలో వివిధ వివిధ వారు వ్యక్తులవారిగా తొమ్మిది త్రి ప్రభులు (అ) వ్యవహారుహింక (అ) రవాణా, (అ) వివిధ వ్యక్తులలో ఎక్కువ ప్రాబిందర్వం కలిగిఉన్నారని కొంకార సేర్వంలో వారి ప్రాబిందర్వం వారి జవాబులో వారి ప్రాబిందర్వం కట్టుమగా ఉన్నది

రాష్ట్రం మొత్తం జవాబులో హింకవులు, ముస్లిముల త్రి ప్రభులలో మిగిలిన 84 వారు ఇతర మతస్థుల ఉన్నారు సైదంగా మిగిలిన

● ●

[illegible]

అంతే మాటా అన్నది ఈ క్రి విషయము
 కనుక అనేది ఒక ప్రశ్న మాకు. మాటా,
 వింటామా కన్నువలనకా బానిలో పొగమడవం
 రాదు. బానిలో అప్పు కన క్రిస్తామర్హా
 బానిలో నవయిం బాడెద గెనుమన్ననది
 కుంది. మాటామన్న పొగమా, అర్హం నీ ముక్త
 మరకా బానిలో బానిలో క్రి. అది ఎన్నో
 పొగయి అవబాని అ బెంబిమర్హ కుడి
 గనివెదం మాటోలో బాని నవ ముక్తము

తెలుగురాష్ర్టలో ఒక వివిక్రవృత్తి రోరణిఉన్నది.
వాడు తెలివిన ఇంగ్లీషులో ఇది కన్పించదు.

కొద్ది ఈ అంశమంతలో ప్రయోజనకరమంతా రేంజ్‌మూలది. ఆ మాదిరిగా, దానిపేర్లో అది యిచ్చే అర్థమా పేదమీదే ఆ అంశయోగ్యులనుబోయింకం అంశకరమీనబంది.

హిందీ భాషాను రెవరయూ అవగలరా? "మర్దూయా" "కవితా" అనే చువరాస్త్ర వరాంతు "మర్దూయా" "కవితా"గా మార్చి హిందీవాళ్లు యితేర్చగా ఉపయోగించుకొంటున్నారని ఈ వరాంతు అవహాసమృతాక భాషానే క్రియగూడా వివ్యంజితంగా ఉపయోగిస్తున్నారని "కవితా" అనే వరం తెలుగుదేశంలోగూడా కొన్ని రోజుల ప్రచారంలో ఉన్నది "గజల్" అనే పాఠశాల వరమును "గువర్న"గా మార్చుకున్నారు మహారాష్ట్రలోని వంశస్థులలోని "కుమార" రాజస్థాన్ లో "కుందర్"గా మారింది అక్కడ "కుందర్" అవగా గొప్పవారి కుమారుడు అని అర్థం వాళ్లు అంత దిక్ అగతులం తెండవ కుమారువకు "కవర్" అని మూడవ వానికి "కవర్" అనికాక క్రొత్త వరాలు వృద్ధింపచేతున్నారని ఉపదించగా ఒకే భాషలోని కల్పణ వివిధ్యభాషలో వివిధ్యరూపాలు కొందరానికి తారలం ఆ వరాంతు స్వీకరించి భాష ప్రకృతియే

కొన్ని విశేషాలు వరాలు పెట్టి మార్పులు లేకుండానే చువ భాషలో స్థిరపడిపోయింది దొక్కలు వివిధా లేదయో, వైష్ణు వైష్ణులు మొదలయవని యా శ్రీశ్రీ చెందివని ఈ అంగవరాలు భారతీయభాష లన్నింటిలోనూ మార్పు లేవులు లేకుండానే గ్రహించబడివని భారతీయ భాషలోనేకాక వారాన్ని ప్రపంచం లోని అన్ని భాషలోనూ ఈ వరాంతు స్వీకరించబడ్డాయి విశేష యను యంతరాదవ యదవిమావంతో ఇలాంటి వరాంతు చువ మాతృ భాషలో క్రొత్త వరాంతు వృద్ధింపచూడకం హాస్యాస్పదమేకాదు.

హాస్యకరం మూడవం. ఎంచుకంటే వహాశంగా ఇదివేటిపోయవ అ వరాంతు సీకరించి అవహాశమయయవ మూళ్ళవరాంతు స్థిరపరరా లంటే అది పాఠ్యమైవ మనిగారు అంగవరా లేకాండా భారతీయ భాషలోని కొన్ని వరాంతులూ అంగవరాలో పాఠకులేపోయవై గువహా, పరపారాధ వర్ణాదు లిహా మొదలయవని వీరికి ఉపాహరణం "లిహా" అవణ వంగవరం దానిది హిందీవాళ్ళా చువమూ స్వీకరించామని "లిహా"ను రావ్యంజితోనే వంది అనే అర్థంలో మవమ ఉపయోగిస్తున్నామని కారి హిందీవాళ్లు కౌగి ముల కల్పి అనే అర్థంలో ప్రయోగిస్తున్నారని "కుదిరా" మొదలయవ వంగవరా, "వహా" మొదలయవ మహారాష్ట్ర వరాంతు యభాకతంగా స్వేచ్ఛగా హిందీవాళ్లు వాడుతున్నారని "వహా" అనే వరం తెలుగులోకూడా ప్రచారంలో ఉన్నది "Opium" అనే శ్రుంది వరాన్ని అంగీయారు ఎట్టి వరం క్రివ వేయకుండా గ్రహించారని ఈ వరం హిందీలోగూడా ఉన్నది కారి హిందీభాషాప్రకృతికి అనుగుణంగా ఉండేట్లు "అబిమ్"గా మార్చబడింది "అల్లా" "రహూర్" మొదలయవ అరబ్బీ కల్పణ అలా పాఠశాలలోనూ, ఇలా హిందీ, ఉర్దూలోనూ వాడుకలో ఉన్నవి అరబ్బీ కల్పణలేకాండా ఉన్నవి హిందీ భాషలోని "బాదా" "నైగంబర్" మున్నగు వరాంతులూ ఉట్టి, హిందీ భాషలో ప్రయోగించబడుతున్నాయి

మ నో హ ర మై న ప రి మ ఖా ని కి

31
301 జవ్వాదు వత్తులు
3001 సు గం ధ స్వర్గం

S. V. మురుగేశన్ అండ్ బ్రదర్స్
(సువావన ప్రవ్వాల, అగడువత్తుల కయూరవేయవారు)
18, గోదావర వాయుక పీఠి, మద్రాసు 1

హాక అపిఠ : మదర క్రాంది : తెంగులూరు

దేవికయూ చువ మాతృభాషలో కగివవరంఅంత వచ్చుకు మూళ్లనే యతర భాషం వాళ్లయండాని పాఠ్యమైవంత వరకు వ్యతీయ భాషంమంజే అవవరయయవ వరమలను గ్రహించ మవ్వమయవ విదేశభాషంమంజే కల్పణను స్వీకరించకం అవహావ కరమయవ మనిగారు అయితే ఆ స్వీకరించవ వరాంతు చువ భాషాప్రకృతికి అనురూపంగా మార్చుకొని వాటి విశేషాల్లాన్ని రూపుమావగం కత్తి ఉండాని మత భాషం ప్రకృతికి అనురూపంగా ఉన్న విశేషాలు వరాంతు చువ భాషం కల్పణంభారమును వచ్చుర్థ మును వి వ్యవమూహ వేయకేకాక చువ భాషకు ఒక మూళ్ళ పొతుమూళ్ళమనుమ కొందర్యమనుమ వేకుమూళ్ళవి అయితే దిక్కి మూటికి అవవవరంగా ప్రకారానికి యతర భాషంమీద అభారవవరం చువ భాషం దారిల్లాన్ని మూదించడమేకాక శ్రుతివకుమూడా భంగవరం ఇదివేటిపోయ విశేషాలు వరాంతుల దురవిమావం వదలి వచ్చుదయంకో స్వీకరించరదుగూక అని కోరవచ్చు ;

ఒకవిధంగా గానం చేస్తున్నారని తమ ప్రజా పొందికకూడా తమ నైపుణ్యకూడా కొంతమాత్రాను చూపడమే వారి ప్రధానతీక్షణంగా ఉంది వరికం ఇదవరంగా తప్ప వినవలెకాదువారు అర్థంకాని దానితో ఆనందం కలిగించేవరని మన ప్రజాకావ్యం చెపుతుందికదా అయినందువల్ల సంగీతకావ్యం తెలియని సామాన్యులముందు కదలికతో... "పరిగనుట అవారం చేసుకొని ఆలా గంటలంటిది అలావడవేస్తే వారికి ఆనందమేమిట గిరి కొర్రయినవంటిమనిచే వారు మైలుమారంలో ఉండే వరిపి తేల్చిందివంటి ఆనందముంది; అందుకే నాన్నంలో మోక్ష మన్నుట మువ్వలగా మూడు వియమంలో తనిపాతరకా వాయ ద్వారం నమ్మకవతో కరకరాం దివ్యులతో పొంతులతో గిరిగింకల పెట్టి ఉండిన కదిలించి తేల్చివేస్తే వివిధా రిక్తం సంగీతాన్నే సామాన్యులారాల్లయినారు ఈ అనందం క్షణమే అనంది అయినా ఒక అరకవ్వు తిగివేయటం కావేస్తే ఎన్నో కలిగినట్లు ఆ రిక్తంయొక్క విన్న కొద్దిచేత తమ కాంక్షయొక్క వరదలయొక్క ఉద్ధానంగా ఉంటారు వివిధా ఎంగిలం అర్థం అనుకుంటున్న ప్రయత్నమేమి అవసరమేకదా అనంతం అదే మన్ను అక దివి వరిమంది అది తేనెలం సామాన్యులలోనమే కాని వేరే కర్తా ఒక సంగీతంలో సామాన్యుడికి సామనేలేవలసింది (సామాన్యులందరి కన్నులనగా చూడవలసినది సంగీతకావ్యంలో విశిష్టతనలేని మానవ పండితులైన సంగీతానికి నంబందినవంక ప్త మా సామాన్యుడే) తొలి వాగ్గేయకారుల ఏకైక వరమార్తమే అక్షయంపెట్టాది సంగీతాన్ని పాదమంగా చేసుకొని దానిని ఉత్పన్నతకగా చేశారు కాని వీరి గాయకుల రోగినిలదియై చూస్తే తనకోసమే కళ అన్నట్లుగా ఉంది కళలో వర్ణనా లాభోద్రేకమా అంతరించిపోయి కోరికం మాత్రం మిగిలింది అందుకే కర్తా ఒక ఎంగిలం తెలుగునాట సామాన్యుడికి చూపయిపోయింది

ఒక రాష్ట్ర ముందమానం దివి సామాన్యుడెలా ఆనందిస్తాడు సామాన్యుల కరణియినవ ఎందితులెలా నందిస్తాడు మనమారాష్ట్రం సామాన్యుల వలలో భరితచేస్తునది వరిపివల్లయి పెద్దతల ఆనందిస్తాడు; నాన్నమైన సామాన్యునియొక్క విడిచిపెట్టి మూలైన విషయాలమీదే కేంద్రీకరిస్తాం వర్ణనలోని భవభూతి కన్న అర్థమా కథానందిమానా పాదవిశ్రాంత భవభూతి దీనినే ప్రధానంగా తీసుకుంటాం అదే రాష్ట్రం గురించి ఎందితుల వలలో నాన్నాభవనం వరిపివల్ల కర్తా ఒక అర్థగత భవభూతి యలా విశ్రాంత భవన కథానందిమానా ఎన్నో భరిస్తామ అంతేకాని సామాన్యులముందు వండితులతో తెలివిన విషయాల ఏకమవుతున్నది వారిని పాతకాలానామా :

సంగీతం విషయంలోనూ ఈ మాత్రమే వర్ణిస్తుంది గాయకుల సామాన్యుల వలయా విశిష్టత వలయా అనే తేదె తెలుసుకోవాలి ఈ తేదెం గుర్తించుకొని అయితే శ్రీకంఠ తగి వట్లుగా వారికి గ్రాహ్యమయే విషయం వారలం చేసుకొని గానం చేస్తారు సంగీత విధానముల వలలో పాదలేఖనం తేనెలం దాగమే తీసుకొని గంటలకరలది అలావడ చేయవచ్చు కాని సామాన్యుల వలలో అలా చేయరానిది విలసిల్లు అంతే సంగీతాన్ని రోజుకాదు చేసేయటమే కాదు సామాన్యుడికి ప్రసాదయోగ్యంగా చేయమని మాత్రమే

సామాన్యులకు సంగీతకావ్యంలోని నాన్నా విషయాల తెలియవలె వారు భక్తిని కృతిని ఇంకైన సంగీతంతో విడి దాని లావంతో తప్పయిన రాగీతువారు ఇదే వారికి కావలసింది అందు వల్ల పాతకువల్లయినే ముందు దీర్ఘ రాగాలవలలో శ్రీకంఠమన్న విడిగింకలకాదు అలావడ విన్నదిగా ఉంది ముందు పాదలతోనే కృతిమొక్క రాత్రి తెనుస్తూ ఉండడం మంచిది ఏమిట పాతమే ప్రధానంగా తీసుకొని భావము క్రింద పాదాల అంతే సంగీతము ఉండవలసినదివలె మధ్యమధ్య అవి ఉండవలసిందే కాని పాతకన్న అనే ఎక్కువై తోనాకడ రక్తిని దరదా అలో మాట అవలో నాణం (శ్రీరాధారాగ) విధిగతం పాతకంవల్ల సామాన్యులలోకలనా అనందివగలం ఈవిధంగా సామాన్యుల సామన్యుల దృష్టిలో నుంచికొని మాన్యునియొక్క వరికి లావ లావమా సంగీతమా వీరినే ప్రధానంగా పెట్టుకొని గానవలసి చేసిన వారు ప్రజలలో కావ్యం సంగీతమనే ఉన్నదివల్ల రయిం కొని ఎక్కింది అనందివగలం

కర్తా ఒక సంగీతాన్ని సామాన్యుడికి చూపే చేయవలలో గాయకుల విశిష్టతేనెలకానా కొంతపాదాంది అందుకే వేరే వారికి దాదామంది ఆ సంగీతమనే "తెదలకా" అంటారు... తదితరం... అంటూ చూస్తాకమానకి, మూడో ఒకమానకి పెట్టి తల ఎగిరిచేయడమే మన్న లావముంది ఈ విధానమేమిట సామాన్యులకి వేరకలగా తగిలుతాయ ఒకపాద ఒక గానవలలో గాయకుడు "నగునెయ్యా గురేటి వాడని తెలిసి" అనే వ్యాసానామక సామాన్యుడు ఆ కృతిలో ఎంత ఆనందం ఉంది అది వింటానో మన మౌరయాలెలా కదిలిపోయి; కాని ఆ గాయకుని మొకం తేనె యాస్తే వచ్చు అభ్యంతరం కష్టమయిందే కన్నుంది. అప్పుడు వాగవినింది పాత కరేలిక మన గాయకులకు తెర తెరుక నుగోపేట్టి పాదస్తే భాగించిచేసామని ఈ మాటలన్నీ దాదా కం ఎగిరిచేయాలా పాదలలో లావనికి వివరకా నాం కలగలేవలె దాదామానా చేస్తున్నప్పుడు కన్నులకు రక్తియొక్క పక్షం వలతోనవంతో వడి కన్నులవలెనే ఈ విధానమేమిట లావ

గూడెగిలబడి గొప్పగో ::
 పెరిపిడియగు పెరిపిడి
 కొంపయ్యలకు గొప్పగో :: "అయ్య"

యిలాంటిది వీరిమంది ఉపాధారము చూపారంటే నేలకొంది ఉద్దేశించినది ఉంటుంది.

అప్పుచారాధ్యుల విష్ణునివ గేయకవిగా పాండ్రయారొచ్చి అనువంది వరముక గేయకవులు ముఖ్యంగా శ్రీశ్రయ్య అనేక వరాలు రచించారు మున్నగోపాలహానికికంగా రచించినట్ల శ్రీశ్రయ్య కృతులలో అంగి, కృంగారం ఈయన శ్రేష్ఠమైన గ్రామ్యము తులంలో ఇద్దవన్నటికి పాంచిక మూలారాలను కప్పిపోయింది ఒక రేపరాపిరి తన ప్రేయమిగా, పహారాణిగా, ప్రియరింది, తన తీవకాంచుకా గడిపిన సంస్కర్త కవులు పాంచికారాలను ఎదురు తిరిగి బ్రతకరం క్రొత్తగాను తండ్రి రాను అనే పంగ పై నడకది "రాదు" అనే లాకలి పడుతుకో తన తీవకాంచం గడిపాడు ఈవిధంగానే తులకల్పనాబ్జను అతిక్రమించి శ్రీశ్రయ్య తన తగనామనివకం కృంగారం రసోపాధిగా ప్రియరింది తన కవికలోకంలో తీవన్నా వేలదికృతులలో తన మనోహరునిది కీర్తిస్తూ అమరకయ్యలకు ఇది జాపకంగా మన రేకన్న బాబుక కైం పృత్తికి పన్నెత్తూ పరాయి. శ్రీశ్రయ్య కవికాణం ఉపాక్రమించింది ఒకగీతం ఉరపాదిస్తూ ఇందు లోని విషయం—ప్రియతి ప్రీయారానిమంది పెంపుతుకొంది వేరొకదాటి పెన్నున్నప్పుడే పన్నితం అప్పుడామె అతనికి దీక్ష్యరిస్తూ తన ముగ్ధప్రణయార్పి యాదిరంగా వ్యక్తంచేస్తుంది—

"అత్తి యింపేపు నును : నా ప్రాణాకా :
 అత్తి అంచున కిండువన్నెయిది
 యానట్టిది నును : నా ప్రాణాకా :
 యంకో బిదితకు రాకుం
 కన్నుల కావేరాయన నును :
 యంకింక ది కెన్నెదికేవె లాపకుం
 యిదిగో నొంపేపు నును : నా ప్రాణాకా :
 వివర మిచ్చ కొనింకం
 పువ్వుతున్నెల వేదినను :
 పదాడ బిదితకు పన్నెలా
 తంజరి యిట్లును ప్రాణాకా :
 పరది పెన్నెకోకై నా
 హులారేపు గనుక—
 మనసు విశరెదకు నును :
 కరణ మున్నగోపాల : ఈరెయిగనక
 లాగువేయక కన్ను లా ప్రాణాకా"

ఇంకూ పెన్నిప్రణలార విరహపర్యలు తీరికగా పాదింపబడ్డవో చూడండి శ్రీశ్రయ్య వరంలో వసూల సామూహ్యము, సతవ

మైన తెనుగుదనము—అపమానములు మనవారి బాబుక కైం
 లోపిలాగంలో పాదుకుంకగా ఎందరో వివేచించారు ఈ వరం చూడండి—

"ఇప్పుకృపర కాదన్నా మున్నగోపాలకు
 ఎన్నో వేర్లుకాదన్నా
 నన్ను కన్నులుచూపి—
 జానెకమందిన
 పన్నుకాంగి తెలిసి లాం దన్నునివెనే :
 కలవనప్పరమలో వరతి వేయింకగా
 అతిమి పాడుకొంగు అల్లక రాజుగ
 పలుకూరు కనుమెరిగి నిదిగింకరికావె
 తెలిసి వేవదిగి కలకా వచ్చెనే
 పరణ మున్నగోపాలకు పనులొక
 మరలాకై : రానిమనక తెచ్చుకొనే
 కొరకుకొన్నుంచెన కొకణ కొంగింప
 కది వేవదిగి తన కన్నులొకే
 యిప్పుకృపర కాదన్నా మున్నగోపాలకు
 ఎన్నో వేర్లుకాదన్నా"

మన వాగ్గేయారం (Composers) లో మూడవవారు త్యాగరాజు. ఈయన పెనుకటి యిద్దరివరెకా త క్రినే ఒకరవనూ ప్రియరించారు మన లాశీతులు త క్రి ఒకరవను ఒప్పుకోలేదు రాని త క్రి కృంగారానికి లాం దగ్గనంబంపమన్నది కృంగారమే— బొత్తికపిత్తి దిదిది కొంపెం పై తెలిసి అలోకిక అర్హాత్మకతను పొందితే త క్రిగా మారుతుంది పున్నప్పి పాళ్ళుకృ వాగ్గేయారం వైన తెగోపెన్ ప్రభువులవలెనే మన త్యాగరాజు కవికలోకాద మనోహరలావనా నై పుష్పమూ రసవత్తర వంగీకల్లక గోరక మపురాయి. దురదృష్టవశాత్తూ త్యాగరాజు అంద్రదేశే తమిళం తెలిసే వర్యంకం మనం గుర్తించవేరేకదోయిం ఇదిగ త క్రి రసం కృంగారానికి ఎంక పన్నిపాకంగా ప్రవహిస్తుందో చూడండి—

"వేలూర కృంగారమనెడి
 చొకునో శ్రీరామ
 చొమూ పదికగంకలంబూచి
 చొమీయరకె వివరగదా
 చానితునురు త్యాగరాజుక అన్నిరోసి
 వేలూర కృంగారమనెడి
 చొకునో శ్రీరామ"

మనోద్రేకంకో శ్రీరామని కీర్తించిన ఈయన త క్రిగిలాలు వేలదిగా పున్నాయి ఇందులో ఏది అమర్తమనా చూడండి కన్నమేము

ఇప్పుడువరకు వేలం వాగ్గేయారానినే ప్రస్తావించాను ఇంకెవరోనే గేయకవిత్వం పంపారంగా

మధ్యయోగం నాటినుండి వచ్చెన్నో "వదాన" అనుచే
 కతనగేయం ఉద్భవమనే వున్నాను ఇందులో—రాజాగన్న
 కత దర్శనం గంగానివాసము తులాయకము కాంక్ష
 రాజకథ లంకాయోగము తులాయం యుద్ధము పెన దీప్తినిరాజ
 కలి కామన్న కత వందలి ప్రముఖమైనవి కాని అయోధ్యకావ్యా
 లో కాన్పిండిన రచించిన దేవలో మృత్యం వేటికి అజ్ఞాతంగానే
 వుండిపోయింది యాతీకా వస్తుయ్యత వార్యంమంది చేద
 వరకా సాహిత్య నివేదనవదలైత వీరి పాటలు ఏల పాటలు
 తమిళ వదాన ప్రభాక వదాన ఆనంద వదాన వివాళ వదాన
 గొప్ప వదాన వెన్నెల వదాన మొదలై వని కాంపు కర్కశ వస్తా
 లలో వడి వలిగిపోతున్నా కొవడివిరికో ప్రభావ్యదయాలలో
 విరిచే అన్నాను యుగాంటి హాసాన్నిధిని పయ్యంగా వంపా
 దింది కులంకంకా వరికోరింది వలిగింతుకొన్నప్పుడే తెలుగు
 జాతీయతవకం నెంపూనందన వ్రాతుంది ఇలాంటి మహాకావ్య
 లాటికి ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయంవంటి సంస్థలు పూనుకోవాలి

కాని మహాకవి యర్ధవస్తవకావ్ర వజీవదిర్వ్యత మరణకావనం
 రితిస్తాన్న మని విశ్వ విద్యాలయం వారిందుకు పూనుకుంటావనే
 అళ కనిపించదు

లంకాయోగంలో ఏక సామంతునికో అంటుంది—
 దివదీపగంజాను దెయ్యంలో పోను
 హుమయన్న నెప్పుడున్నా
 రామన్న లాచి నే అంతరవలయ
 ఎకిరి వలయవేరిన
 నెప్పుడోయిన్న నెన్నెయింశేను
 నెవమనియి వున్నా ॥

ఇలాంటి సౌందర్యం కలిగివేత ఉత్తై వైదిత్రయ మన వదసాహిత్య
 మంతటా కొన్నగా వంకరించుట ఉన్నాయి

వేరొక రితికీకగంపో ఏక లంపురికో అన్నమాటలు—

అణకొంక యణకొంక అ రెండుపాడు
 దినుగంటి బాకొక పెనువత కలగ్గి
 నెన్నె య్నొలో మనకు రాన్పి అంధతయె—
 ఏకినై విన్నెన్నె రెండుకుంటా ॥

అన్న నైగేయంలో తమ నివృత్తాయితవ వ్యక్తంవేస్తున్న ఏక
 మాటలు లంకావ్ర మామవస్తాన్ని అందుకుంటున్నాయి లక్ష్యం
 మూర్ఖులో లామయ లక్ష్యబునికో యిలా అంటాడు—

దీంపూరేప్పెట్టె పెట్టి రుణిలో—
 ఉదకమ్మరేది "లెక పెట్టి రుణిలో—
 ఎరేది ఎరి అనుకు పెట్టి రుణిలో—
 తమ్మరా మురేది నెక య్నొరేలో ॥

ఈవిధమైన రసమయస్థితిను మన వదసాహిత్యంమంచి
 ఎన్నైరా యావచ్చు సెలకయ్య కలగవచ్చు అనే వెన్నెలవరలో
 జాయక ఉత్పంక ఎలా రోగ్యకవృక్షంలో యావండి —

"తిలవందమామలో తియిపాకముంది
 తెచ్చిపెనుకున్నాని లంకాకయ్య
 తెచ్చిపెనుకున్నాని రాంబ"

మన హృదయాలను ఒక్కసారిగా వెన్నెట్టి ఓర్చిదింది హేయ
 గొల్పితాను దిశానికి తెలివందమామలో తియ్యది సావంజేత
 అ వెంకయ్యమామ వస్తే తనలోనే తియిపాక మూరతుంది

రసమయమయన మన గేయవిజాసాంధ్రయాన్ని తీర్చి
 దిద్దగం జాతవదాన మన జాతీయతమంది వేంకొక్క జనిం
 దాను మన సాహిత్యానికి కోసము లవంగన ఎన్నో వల్లె
 పాటలు కాంగర్పుంలో కలిపిపోతున్నాయి

మహాకావ్యం లెన్నెక్కొన్ని రెండాక్కొన్ని అంటుకోగలి
 గిన వెన్నెన్నో కవిరాధిత్రాయ జానవద సాహిత్యంలో కొల్లగా
 లెట్టియాయి ఈ కావ్యం రచయితల వర్ణనాపరంగా అజ్ఞాతమే
 ఒక్కొక్కరుడక్కంలో ప్రజావమానమే వీరిని రచించిందా అని
 విస్తుందిమాదా ఉదాహరణకి

దత్త హేమావరంగా వీల కాకు తోడువలెనెను గదరా
 ఏకా దీవాన లేని బాబా నాకా లేని
 మర్రికాలా తెప్పగట్టి తెప్పలక తేలిరికము ఎదరా
 జంకి కాటాట్టి కదరా రంకామెట్టి
 "అంటే కతవదిసిరి గదరా
 దత్త హేమావరంగా ॥

ఈ కావ్యంలో కవి ప్రతిపాదించిన మహాత్తర విప్రలంభ్యంగానం
 ఎంక రసాత్మకమైనవి కాని విచారివనలెందేమంకే ఈ కవి
 ఊహా పేరూమాత్రం వ్రాత తేలియి

నేను ప్రభాతమంది నేరుగా వేకరించిన జానవదాన
 కొన్నిటిని దురియోపిస్తాను ఇందులో ఉత్తవ కవిరాంజితాంబో
 పాటు వహానా వ్రాసినవంది వేకరించుకున్న గుణపారా లెన్నె
 వంకేరింతురకతయె అసామంతునైన అసాజీవితార్ని నైసింది
 మాత్రమే యాదగం ప్రస్తుత వివిధమైన దీనించుకుంటా కనిపించవు
 కాని నమాణంలో ఒకరుగా బ్రతుకుతున్నా కనిపి జానవదానంపై
 వలకలిస్తాయి అప్పు దత్త విరా అనకకప్పుడు

అన్నపతియ్యం ఎప్పుడోకాదా
 బుద్ధిలో నెప్పుడోకాదా
 ఉంచుకోన్న ముంద వికళబోకాదా
 బుద్ధిలో వికళబోకాదా ॥

అప్పు కదిసంతేం ఎంతదీ తీచివత్సవత్సాన్ని ఎంతదీ అనుభవ
భార్యకమైన పంకాన్ని తాళి కందిస్తున్నదో చూడండి ఇలాం
దేదీ ప్రేమంగా చెప్పినది మరొక గీతముంది

"అదివెట్లెదల దివళి - దివళి
కనియితున్నది మనగళి"

మానవుని ప్రేమ క్రితపు గౌరవప్రదమైనది లేదు గౌరవప్రదమైన
ప్రేమకేవలంకన్న వాంఛనియూ మరొకటి లేదు అయితే
ఏకత్వప్రేమకు తగిన పరిణామమున్నప్పుడు అంతకన్నా అపరిమిత
మైనది లేదు దీ వాస్తవపు గుణమందుతున్నది అంతే సుఖ
కావచ్చుకనుక క్రిత గీతం గౌరవప్రదమైనది అపరిమితమైనది కాది
దివత్సవప్రకాశా కాలానుగతంగా ప్రేమ క్రిత ప్రేమ వ్యాపారపు
ముదిపాదంగా మారిపోవడంవల్ల దుఃఖానామకే అప్పేతున్నది
అందుకేనేనే మహిమంగా ప్రేమకేవలం గడిచి మానవుని తమ
తీచివత్సవప్రకాశం ఏమిటో ప్రేమలోని కష్టాన్ని మంత్రప్రాయం
యేమిటందుకు ఎన్నో రకకాలం గీతాను పుష్టించుతున్నారు
దుఃఖం మోచేవాళ్ళుగని కొంతమంది పాపాజ్ఞాన ప్రవేశాల్లో
గాది, రాళ్ళకు కొట్టేవాళ్ళుగాది రాలించుకుంటూ రోడ్డు దోచేవాళ్ళు
గాది, పడవమీదను లోగేవాళ్ళుగాది - మృద్ధింతుకొన్న పాపంలో
తమతీచివల్ల గని రోజును వర్షంగూడా అవహానం చేసుకుంటూ
అవదాన్ని కొందరం చిదిక్కుగా కప్పిస్తుంది ముఖ్యంగా ఈ
గీతాన్ని చూడండి గ్రామకీచికంలోని కష్టమిల్లల్ని ఈతలాదల్ని
చూపుతూ చూపాల్సి తోడియెటుంటుంది

"మోలానో - హవారో హవార్య
లాగరో - లంగుతానా
ఏకరో కిల్లదీకాల్లా
అందై తో కీలంగురి
లాగరో లంగుతానా -
మాదువెల్లె మందారబోదా
అటవెల్లె అన్నకెడి -
అక్కలది నడవాదా
తెప్పలది దిక్కుమెచ్చే
మోలానో - హవారో హవార్య"

ఈ గీతంలోని మూడు వెంల అన్నదో ప్రోకట్ అట్లకు
నలంబిందిక దివళిమదో అన్నట్లుగా కప్పింపుంది ఏమైనా
వాళ్ళ తీచివ తిన్నకెడి - రోతో ఎక్కలది పడవమీద చెప్పలది
దూకం ఎలాదల్సిందోచూడండి చివకు ఈపాంతుకేవలందే
ఇంతకే ఏకరో కిల్లదీకాల్లా అంటారేమిటి చెప్పా :

మరోపాట చూపిస్తాను అయితే ఈ పాట వెతుకమ్మ తీచి
దిక్రేమిడిదోచూడండి కా కందలేను ప్రతిఒక్కరూ ఆలోచించ
పంపిస్తుంది

నవంబరు 1955

"తీచివత్స గాతాంశోదూ
తీచివత్స గాతాంశోదూ
తుడుతుది తాచేయేయూ
తుడుతుది తాచేయేయూ
అందై వెల్లెదల బాదాలోకి
అవదై డ్రాకేలానుమనా
లాదిలాల్సి పాంపివెత్తూ
ఎంతకేనా చూయేవాడో"

ఈ గీతం డ్రాకేలానుమనాత్మాన్ని గురించి వైవమతప్రకా
నంలో మన మహా మున్నపురు దీ గ్రామికానో రిందిక దను
కుంటాను

మన మహానలో ఎప్పుడో అక్షానదళరో అవ్వాలంగా
ఏర్పడిన తులూ దిక్రేమితికంలో తమ దివత్సకతను రాబు
కొంటానే ఉన్నాయి మిదికి మిదికి మరొకప్పుడు మరొక
నలంబారా మనవనై అంగా ఏర్పడ్డ మిదిమీదవన పర్యటన పర్య
వృత్తవృత్త కేవలమా త్వకకమది వాస్తవంలో దుశాపివేస్తూనే
ఉన్నాయి ఎన్నో కళాకాలంలేదలమిదితులూ వాస్తవమీదకంతో
పర్యవృత్తవృత్త ఇంతో అంతో దెబ్బతింటూనేవచ్చింది, ఎప్పుడు రాత్రి
బద్దదో ఏ పద్ధతిలో రాత్రిబద్దదో తెలియని ఈ శ్రీంది గీతా
కళంకు మన పర్యవృత్తమని మిదివెల్లె ప్రవృత్తమనది చూడండి :

"అన్నపాంతుకెల్లా - రంగ అంకిల్లాకి
అన్నపెల్లెల్ల తూది - పల్లెలకెల్లెద
దోలంక బాపయ్య మూలం కలిపి :
మూలం కలిపా రేమలం కలిపా
అన్నపాంతుకెల్లా !"

మన గ్రామికానోలో వ్యవసాయం ఎంతో పంపద
గంది ముఖ్యంగా మిదికి అదిగో ఈత్యుల (నాల్లు) కోతలు
కుప్పేతలు వంటిది ఎంతో మరోపాటమైనది ఈ ఎందర్నాలో
వైతుకుంటు ప్రభుత్వం నలంబారా మిదికి ఎంతో అవ్వోవ్వంగా
ఉండేవాటి ఆ పంపదల్సింది రిక్తిమూ ఉన్నదిమిది మన మిది -

"అదేదయ్య - దమ్మకయ్య
తీచివ లంబంక పాడేదయ్య!"
"అదేదీగో - దమ్మిదిగోనే
తీచివ లంబంక పాడేదీగోనే!"

ఇలాంటి అన్నకదమ్మలాలైన తానవదాంతు ఉపహరింక
పంపివచ్చే ఎన్నిదినాల్సి వా రాలపు మన తాళిచివలం నమ్మగమంద
రంగా వృద్ధిగా ఇలాంటి నదారలో కవిమిస్తుంది తానవదాంతు
ఎంతో కష్టమనాకొన్న తీచివలంబారాలో వైవమతి గంగా
దరంగాది దివత్సకతయాల అయితే మన తాళి అనుభవమన్న

వచితమగునగా వేటికి వారు పేకరించిన వదలమి గ్రంథము
 చేమకొండకోటయందు వారి క్రమము నుపయోగించి
 లింగవరదేశమున వారికొకప్పుడు పరమింది పట్టణము
 రోమా జీవించినవలెనొంది ప్రస్తుతం వారు పాపం ఎక్కు
 డువ్వారో ఏం చేస్తున్నారో కూడా తెలియదు అంతేగాక వ్యర్థియ
 త్రి బానిసలగురుకుండు ఎన్నో గీతాలను సంపాదించి సంస్కరి
 ంచి "గోమతి"గా ప్రచురించారు వారు సంపాదించినవే యీ
 క్రింది గేయం చూడండి —

"కమ్మడ ఒకపాకెల్లా
 కమ్మి మెగుమా పైకెల్లా
 మిమకు మిమకు చుక్కయి
 కడుగుండల అది ఎవరయ్యే
 కాకినోయన పాపెంత—
 పేపుకు చుక్కయి చేయిమో!"

సారాంశంగా ఏర్పలు ఎన్నోపాటి పేరి ప్రక్కలు వేస్తారు అయిత
 కంగా వాళ్లువేస్తే ప్రక్కలకు విడిచి వేసిన సంకృప్తికరమైన
 సమాధానాలవ్వలేక "పెరిప్రక్క" లది తోపిస్తూఉంటూ ఏమిటా
 వాళ్లగన ప్రక్కకు విడిచి కనూరామమైవేగని వాళ్లు వదిలి
 పెట్టిన అంధకారే ఈ పై గీతంలో— "ఏమిటి యక్కయ" అని
 అడిగిన విధికి— "వారిపోయిన వుప్పులు" అని సమాధానం
 చెబుతారు కని

ముఖ్యంగా మనకేళ్ళ కత్తాలలో ఎంతో ఉత్తమమైనవి
 ఉన్నాయ కత్తాల కత్తమే చేరు పీల్లో ముద్దికమైన హాస్యం
 గ్నేడ అభ్యాసచేయి మందిచేగాక శీతమైన తాత్విక తీర్మానమూ
 వ్యక్తమౌతూ ఉంటుంది మన జీవితంలో ఎదురయ్యే అనేక
 సమస్యలగురించిన శీతతీర్మాన సదుపాయమైనవారు కత్తకవులు కాని
 జీవితం ఒకవట్లానే తేలికంత సులభమైనదికాదు ఒక సుమిద్లి
 వారు పాడుతుండగా నేను సంపాదించిన గీత మిది —

"నరాధుని నూయ్యునెట్టి
 కవియైన చూచూ చెబుతుంటా!
 రెండు ఎంతో ఎంతయి
 ఒకడే ఏంతో వింతయి
 ఎంతని వింతని చెబుతుంటింటి
 పర్వతి ముగ్గుడ కాపురా—
 ఒకటి అరకేరద—ఇద్దరే కేరకేరదా!
 అరకా ఎప్పుడో లేని కాపురా
 చేసి మిమకు పొంతుంటా"

ఈ గీతం ఇంకా ఉంది ఈవిధంగానే ఈ కత్తలం ఒక కథగా
 కథమూంది అరకా ఎదురేని కైతులు చేసే వ్యవస్థాయేమిటో

కోడవకది. ఈ గీతంలో ముద్దికమైన హాస్యం, జీవితంపై
 ఈవిధమైన వ్యక్తంచేస్తూ అభ్యాసచేతంగా ఏదో కత్తాలపాల్కు
 మానవుడికి సభ్యవైఖ్యలనీ ప్రయత్నిస్తూ ఉంటాయి

అమృతపాంధరయందు గల గేయం మన పాపకత్తంలో
 అమృతంమనగా సరికెట్లెల్లకూ ఉంది వండిక బివత్తులం తాచా
 తేమతాంకో వివివి వేసారిన తెలుగువ్యవహారానికి కల్పది గీతంలో
 పేడకీర్తే బంగారుకాంబం వచ్చింది అంధకారే అయితే అందర
 పాపకత్తవివరాలైన శ్రీ గురజాడ ముఖ్యంవలె అందరూజీవి
 అలంకరించారు తెలుగుపాపకత్తంలో గేయానికి పునరుత్పన్నం కని
 కించి గౌరవప్రసన్న ప్రియమిచ్చారు చేశామర్థితులుగా వచ్చయ
 నుంది విడిపోయిన అందరపాపకత్తంలో పాపరక్షణలది చేశావదిక
 గాను చండికవృషకు లది వర్షంగానూ మురిపియింది "నాది
 ప్రణం ఉర్వయం" అంటూ విప్లవకంఠం పొందిన శ్రీ గురజాడ
 ప్రణం ఉర్వార్థకమైన గేయవేణిని ప్రియంవారు ప్రణామిపాల్కు
 పునరుద్ధరించారు 'వారు రచించిన ప్రసంగేయమూ తెలుగుకాక
 కొత్త ఉపనిధి సరసా చేయడానికే! ముఖ్యంగా రించి లంగు
 అన్న ఈ మహావి గేయం యిలాంటి మానవతాశీల సంస్కృతికి
 సరస శక్తులంది చేసేళ్ళ కాటుకూంది చూడండి—

"రించి లంగు దీర్ఘయ్యుడ
 ధర్మసమము ముఖ్యమౌను
 సతుల పీనుగు సేవలోగల
 నాది తెలియమ కాంక్షియ్యకు
 పాపసంతాప పాపపెట్టుకు
 యిద్దమన కని ఉనికిపెట్టుకు
 రోకనకుతుల పిగపై
 యిద్దయిన మాయమన చేయిను!
 వచ్చెంది లంగుకాంబం
 పాంక్షియ్యకుకు ముఖం
 త్వాసమన పాపకత్తకవియ్యకు
 సంతకము వర్ణియ్యకావె!"

పై గేయానికి వ్యాఖ్యానం అవసరమే లేదు శ్రీ గురజాడకో పున
 రుద్ధరించబడిన గేయం సవ్యపాపకత్తలో వివిధ సవన గ్రహ
 సంతకుమర్చి ముఖ్యంగా శ్రీయతులు కృష్ణాపై, వేదం, రాతి
 ప్రాణి, విశ్వకాక, మంత్రం, జననరాజా ప్రక్కతులు గేయంలో
 ఎన్నో కొత్త తీరులు తీర్చారు అయితే వాస్తవికతవిధానంలో
 శ్రీరంగం శ్రీనివాసరామమంది నావరకు ఎందరో కవులు
 గేయంలో కొత్త రీతులు ప్రతిస్పందించేగాక వ్యభావవ్యవహార
 లలో అభ్యాసకమ అపొదిస్తువారు నేటి జీవనవివక్షలను ఇం
 న్నట్లంగా నీనుకొని పాపకావనరాంకితం కావ్వలు రచించిన
 వారిలో శ్రీయతులు కందుకరి సుధారామ, కొనకల్ల వేంకట
 కి పుల్లె క

రక్తం శ్రీ మంకర సర్వవారాంతర, కాళోజీ వారాంతరం
ప్రభువులు ముఖ్యులు ముఖ్యంగా తెంగానానాని శ్రీ కాళోజీ
గీతాన్ని ఉదహరించి ముగిస్తాను

"హృదయిని అరికారవర్ణనా—
అదీన అలలు రానికా :

రాజాపీఠం అరికారవర్ణన—
అదీన అలలు రానికా :

పాంపనీలం వర్ణన—
అదీన అలలు రానికా :

విద్యుదీనిగా ప్రాణానవర్ణన—
అదీన అలలు రానికా :

దీన సర్వవర్ణనతో దనితలు—
దీన కేరణం రానికా :

విద్యుదీనిగా విరంతువర్ణన
దీన సర్వవర్ణన రానికా :
కాంతు వర్ణన చేయగలగలలు
అదీన కేరణం రానికా :
కేరణం కేరణం—కా
కాళోజీ వారాంతరం రానికా :"

ఇలాంటి దీని గేయాల తెంగానా వర్ణనలలోనూ ప్రతివర్ణనం
యంతే అతిశయోక్తి ఏమంది : కాశీయోవర్ణనానికి అంధ్ర
దేశంలో ప్రాణంపోవిన వ్యర్థం శ్రీ గరిష్ఠ సర్వవారాంతర
గాని "చూకాశ్చీ తెలదారకవర్ణన" వంటి గేయాల ప్రక్షిప్తం
లోనూ శ్రాత్త రక్తాన్ని ప్రవహింపజేయలేదా : అంతేకదా శ్రాత్త
మాదర్శనీకమైన గేయం ప్రశంస అటంకితమైన అయితరంగా
ఉపకరిస్తుందనడంలో సందేహంలేదు

—(౦)—

వివేద విజ్ఞానాలకు చదవండి :

మీ వర్తక, వ్యాపారాభివృద్ధులకు ప్రకటించండి :

గృహ లక్ష్మి

(ప్రతి పౌర మానవత్తిక)

వృద్ధాపితుల దాక్షిణ్య శ్రీ ఎన్ శేషం

అవస్థానదారంతో అంధ్రదేశమంతట ఏకేన అదరానిమానములకు పౌత్రయము మహిమార్జునమునే తన
అభయముగా తదానందానికి మహారు క్షేర సంవత్సరములనుండి వివరకరము కృషిచేస్తున్నది "గృహ లక్ష్మి"

ఇందు శ్రీ కృష్ణకావ్యంతోబాటు మహిమార్జునయానికి సంబంధించిన సాంఘిక రాజకీయ, పౌరవ్యక్త వైజ్ఞానికాది
వివిధ సమస్యలకు ప్రారావ్యమిచ్చే వ్యాపారవేగములును

"గృహ లక్ష్మి" లో ప్రకటించడమంటే ఏ వర్తకవ్యాపారాభివృద్ధులకు గ్యారంటీయస్తుమాట :

సంవత్సర చందా రు ౫.౦౦, అర్ధసంవత్సర చందా రు ౨.౫౦, విడిచెత్తి అరు అలాలు

వివరములకు గృహ లక్ష్మి కార్యాలయం, మద్రాసు 14.

అప్పుడు బో అంటారు దార-రంగులతో ఇక్కడ ఉంది ఇంక అప్పుడు పిల్లలనంటారు. దాని- రంగులుమార్చండి—“ఈ క్రమ యలా” కవక “వాస్తా వాక్యో ముఖే పెట్టినాడు. పెరాకులా వాస్తా. రోరాం వడ, ఇదేం మనసులు: ఇదేం పీక!” అని బోతుంది ఇంటిలో పొక్కలా వచ్చిచేకాలా. వ్యవహరించుకొని ఉన్నప్పుడీ సంభాషణలు రచనాత్మక రంగ కా ఉన్నాయి. రంగస్థలమీద కర్తవ్యే వాటిక. “రానిని వరిజామం?” కానాన్ని పొక్కట్ల ప్తలాన్ని మించిన వ్యవస్థకల్పం—పాత్రలు మాంలావేదించి ఎవరికి బోధించు “పెట్టా” వని అన్న అన్నకవరో? చెప్పండి కన్న పిలవ వరేంది. వా కాన్న తెలుగు పెద్దకు దివ్వా మెన్న పన్ను!” అని ఒక రంగ “అంతలా ఎందుకొప్పు వచ్చాయివా? వచ్చినా ప్రావెరె ఫులికే—వచ్చిర ఒకటి వచ్చి” అని మరోకరు అంటారు

అలల నాటి “రచనాత్మక శీవులు”—మరొక ఉభయప్రదేశం ఇది ప్రదర్శనకంటే రేపియోలో వివరాని, రచనానికే బాగుంటుంది పీదలో పాత్రలు తిప్పి ప్రజలందరికీ, అల అనే రాని కొమ్మ వున్నకంటేనా గవయోరు రివా ల్యకు బొమ్మ కుబాబాగా ప్రావెరె సాంకేతిక వాటిక “కళా”, “శీలనపు విలువలు”, “అపంజన” పీడికి రూపకలన్నవేది మాంలావించి కంటే రచయిత అవారాలప్రజావిశేషాలు ప్రదర్శించాడు

“కాంపా”

ప్రజారాస్యం

రచయితలు : ఉత్తరాధిపతిప్రతి శ్రీ కాస్త్రీనింకల వరయ్య శ్రీ రూపక వెంకట సుబ్రహ్మణ్యంబులై కోవ వైశా శీలసేతులు వెల వదనాలు ప్రవహించినది దేశకవిల మందరి మందివార

పాశ్చాత్య పర్యవారాలో రానియ దివ్వా వాన్ని అందకేమోనే కోర్కెతో కాన్యకుల కన్యకలూ వెల వదనాలు ప్రవహించినది మరొక రచన

జి. వి. ఆర్.

గీతానంపుటి

రచయిత పి పి రామవరయ్య ప్రభాకరుల “వేక” కార్యయం, వారా యలాగార, హైదరాబాదు 20 పేజీల కవనపుల వెల తెలియదు

“ఇదల వుద్దె దిగివో” నైవే? అని తెలంగాణ రచయితల గర్వవస్తువుగా తెలు గాణ రచయితల సంఘంవరపుడ రాకరిగారి పరిచయం “చిక్కులు”తో ప్రారంభమై “రేవేక మహిళా” ప్రకటనతో ఈ వు ప్రకం పూర్తిఅవు తుంది. ఈ రచయిత చేనేక పాల్గొనామిక వంతుల—నకారావర్యక వేర్వేద వచర్లక గళ కావ్యరేఖలు: ఈ కావ్యం చదివితే “రాక రిక్తి” ద్విధర్మ—కావ్యం ధారముందిం దిక తెలంగాణ” అన్నాడు కవి

ఎంక వేదమ పి వేమం .

రూపకంవని ప్రజాప్రభుత్వం

వందల దినలకు మెదనానంవనం .

క్రొవేపిచ్చివేయ

ఇది ప్రభుత్వబోయా :

అవన్న దిక్ మన పూర్వకావూతి .

రూపకపు ఈమర్మం

వక్తాగ్రహాపి . మనకు కరణ్యం అని

రంగోయ రంగోయ.వేకరామిలార

అని ఎవో ప్రబలిగిలా ప్రాచు

ఇంటిలో వ్యాకరణోపాధి అది యిక్కువ అని అంతే తెలుగువనమ్మ “వ్యాకరణ పదము దివ్యుని” అని “రాకరి” వహారామ చెప్పాడు మొకమీద భాష మాలిగా ఉండి వివారాల కనుక్కుంది తన్ను దివ్యకన్య కావ్యలాపా అని చెప్పగన రహస్యకనైవ వాక్యం ఒకటి కవి పించు ఈ “రక్తి”లో తెలుగుని తెలు చేసి లేచి పాటించేందు పేర్వకు మాంలా వివారం మూల అనలు సేతులనే తన్ను గీతానంపుడి అని ఉంటార, గీతానంపుడి అన్నాడు పీడి

“కాంపా”

గ్రంథస్వీకారం

1 భారతీయ కర్తవ్యకావ్యము (వక్తవహగము) రచన : రాకర్ల వర్యవల్లి రాకర్లపై అనువాదం శ్రీ యలమ వేంకటేశ్వరులు, ఎం పి వెల అయిన రూపాయలు

2 శ్రీమహర్షి జీవితకావ్యము (నాలుగవ భాగము) రచన శ్రీ యలమ వేంకటేశ్వరులు ఎం పి వెల రెండు రూపాయలు పై రెండు గ్రంథాలు ప్రతు రతి గ్రంథకర్త రూ మా రా పు పే ట కాకావ

3 కరకంబం (నివిధ రచయితల కళా వికలు) తొలివది: శ్రీ సురవరము ప్రభాకర్లెడ్డి టి, పి వి ఎల్ పరిచయం: శ్రీ పాలగిమ్మ వచ్చురా ప్రయలు: మళ్ళిపాపిశి వసుతి, పి.18.458 దిక్కు వల్లి, హైదరాబాదు (రక్కసు) వెల పన్నెండు అణాలు

4 వివేకానందుడు (వర్ణకావ్యం) రచన బాలవరయ్య శ్రీ ఉండేల మాం కంధారెడ్డి ప్రయల శీవవయా వల్లి శేషమ్మ శ్రీ కలి అప్పారెడ్డి గొల్లంమాది రాక (వయా) ద్వారపూడి, పూర్వ గోరా వర శీల్లా వెల రెండు రూపాయలు

5 నా విలు (గోయల) రచన శ్రీ వారవరెడ్డి ప్రయల కవికోకిలా ప్తల శేషమ్మ వల్లూరు వెల అరవరూపాలు,

6 పరిణతి రచన : మూర్తిశ్రీ ప్రయల వివరికా ప్రయలెలు క్రితతి ముద్రారాయయమ కాకినాడ వెల పన్నెండు అణాలు

7 శివునిద్య (విద్యావిషయక మాన వత్రిక) సంపాదకులు రావెంబూర ఎం లక్ష్మీదారాయణరావు, ఎం పి ఎల్ డి ,

8 వ్యై ర

దివ్యరక్త, సాహిత్య వ్యవస్థ శ్రీ ఎన్ పేరరాజు ప్రచురణ శ్రీ ఏ ఎం వారాయణ, ఓ ఏ అబ్బారాం అండ్ కో ఎడ్యుకేషనల్ సర్వీసర్స్, అనంతపురం విద్యుత్త్రక వెం మూడు అబ్బారాం సంవత్సరం దండా రూపాయలపై

8 ప్రజావాణి (వారపత్రిక) మంపాదకులు శ్రీ వల్లభాంక రంగయ్య ప్రచురణ: 2, దివ్యసాహితీ ప్రింట్ మద్రాసు 2 విద్యుత్త్రక వెం రెండు అబ్బారాం సంవత్సరం దండా అరు రూపాయలు

8 వెలుగు (వారపత్రిక) మంపాదకులు శ్రీ మహర్షి అప్పారాయ్య రాజమండ్రి, విద్యుత్త్రక వెం: మూడు అబ్బారాం

10 ఆర్థిక సమక (వారపత్రిక) ప్రధాన మంపాదకులు శ్రీ రంజణ ప్రధాన మంపాదకు (వయో) విజయవాడ విద్యుత్త్రక వెం రెండు అబ్బారాం, సంవత్సరం దండా అరు రూపాయలు

HINDI

11 నయో దాం (మాసపత్రిక) Nayal Dhara, Patna ప్రధాన మంపాదకులు శ్రీరామమృగ దేవీపురి ప్రచురణ అశోక్ డైరీ మహేంద్ర, పాట్నా విద్యుత్త్రక వెం ఒక రూపాయ సంవత్సరం దండా పది రూపాయలు

12 ప్రేరణ (పేనుపాత అంక) Prerna, Jaipur సంపాదకులు శ్రీ కోమల్ కోశి ప్రచురణ ప్రేరణ ప్రెస్, హిషిగేజ్, కోశిపుర విద్యుత్త్రక వెం రూపాయ పాంచల సంవత్సరం దండా: చదునాగు రూపాయలు

13 రాఫ్ (మాసపత్రిక) Rani, Calcutta, సంపాదకులు శ్రీ దీపావతి

వర్మ ప్రచురణ: రాఫ్ కాలకత్తా. 121, చిత్తరంజన్ ఎస్టేట్, కలకత్తా విద్యుత్త్రక వెం అరు అబ్బారాం సంవత్సరం దండా: నాగు రూపాయలు

14 వదిల్ అయ్యర్స్ (సరిష్ట అంక్ ప్రత్యేక సంకీర్ణ) Koolika Ayurved, Calcutta. ప్రధాన మంపాదకులు సంకీర్ణ రామశాయణశర్మ ప్రచురణ 38, వారాణసి హౌస్ ప్రింట్, కలకత్తా విద్యుత్త్రక వెం అరు అబ్బారాం సంవత్సరం దండా: నాగు రూపాయలు ప్రత్యేక సంకీర్ణ వెం రెండు రూపాయలు

15 భోజపురి (మాసపత్రిక) Bhogapur, Arrah సంపాదకులు శ్రీరమ సంక నారాయణ సింహ ప్రచురణ భోజపురి కాలకత్తా, అరా విద్యుత్త్రక వెం ఎనిమిది అబ్బారాం సంవత్సరం దండా అయిదు రూపాయలు

16 వంద (మాసపత్రిక) Hempada, Delhi. సంపాదకులు శ్రీకృష్ణ చంద్ర దివ్యలంకార్ ప్రచురణ అశోక్ ప్రకాశన్ మంకీర్ భోవనారోజ్, ఢిల్లీ విద్యుత్త్రక వెం పన్నెండు అబ్బారాం సంవత్సరం దండా ఎనిమిది రూపాయలు

17 కళ్యాణ్ (మాసపత్రిక) Kalyan, Gorkhampur సంపాదకులు శ్రీ హనుమాన్ ప్రసాద్ బోర్డర్ శ్రీ విమల్బాల్ గోహాల్, ఎం ఏ ప్రకాశకులు: శిశుపై, గోరఖపుర విద్యుత్త్రక వెం: పది అబ్బారాం సంవత్సరం దండా: పది రూపాయలపై

18 ధర్మదూత (మాసపత్రిక) Dharmaduta, Benares సంపాదకులు, శ్రీ త్రివిక్రమాచార్య టిజి ధర్మరక్షిత ప్రచురణ

రణ: మహాబోధి వద్ద, బాగల్ హి, బెనారస్, సంవత్సరం దండా మూడు రూపాయలు

BENGALI

18 వరనాథి (మాసపత్రిక) Nara-Nadi, Calcutta సంపాదకులు శ్రీ మహానకుమార్ హర్లాల్ ప్రచురణ 25/1, శశిపాదన్ దేవీప్రీత్ కలకత్తా 12 విద్యుత్త్రక వెం పది అబ్బారాం పాంచలం దండా పది రూపాయలపై

ENGLISH

20 క్రాస్ రోడ్స్ (వారపత్రిక) Cross Roads, Delhi సంపాదకులు శ్రీ ఏ రామమూర్తి ప్రచురణ 58, 54 రోహతక్ రోడ్ మ్యా ఢిల్లీ 5 విద్యుత్త్రక వెం అయిదు అబ్బారాం పాంచలం దండా నాగు రూపాయలు

21 ఈస్టర్న్ వరల్డ్ (మాసపత్రిక) Eastern World, London సంపాదకులు మిస్టర్ హెన్రీ ఏ టాప్పింగ్ ప్రచురణ ఈస్టర్న్ వరల్డ్ 46 థాంపెర్ స్ట్రీట్, లండన్, ఇంగ్లండ్ 12 విద్యుత్త్రక వెం: రెండు పిల్లింగులు పాంచలం ఒక హిను అయిదు పిల్లింగులు

22 యోగోదా Yododa, Dabahl-Banwar సంపాదకులు బ్రహ్మదాస్ శ్రీ ప్రకాశ్ ప్రచురణ యోగోదా కన్యంగ్, యోగోదా మత్ దక్షిణ్ బోస్టా అరు యూదా, 24 వంగలాం వెస్ట్ బెంగాలు

28 మేల్-మిలూడ్ (మాసపత్రిక) Mel-Milap, Bankpur సంపాదకులు శ్రీ హెన్రీ టి చంద్ర శ్రీకమల్ దేవ్ వారాయణ, ఓ ఏ, ఓ ఏ, శ్రీ ఏ ఎం ఖాన్ పాంచలం: నాగు రూపాయలు పాంచలం

[ప్రజాహృదయం కిక్కిరిస్తే పాతకుం ఉత్తరాని ప్రకటించబడవది నేను నమోదార్చి కలవరపెట్టవచ్చు ప్రకటనైన రాజకీయ అధిక నమనకుంమనగొని గాని, కాన, పాపాత్మ్యం విజ్ఞానం, సంపన్నత, కళలు, విద్యావిదానం మొదలగా గల విషయాలనుగొని పాతకుం జాబులు ప్రాచీనమైన మనవల పాత్రమైనవరకు విద్యాభ్యాసంగా ఉండవలసిందిగా రాజకీయాలనుగొని ప్రాచీనమైన జాబులు పాత్ర రాజకీయాలకు సంబంధించినవి కాక, రాజకీయ విద్యా భావన కళాగర్భి సంబంధించినవిగా ఉండాలి ప్రయోజనకరమైన జాబులు మాత్రమే ప్రకటన విధివది పాతకుం జాబులు కిక్కిరిస్తే ప్రకటించువది యివేం అర్థివది మనకు వెలసవరకు కిక్కిరి ఉండవలసి మనవిమొంది నం]

సంపాదక మహాశయ

"కిక్కిరి" అంధ్రపాపాత్మ్యం అపాత్ర

మేన వేస్తుంది

కాని అంధ్రపాత్రులకుగా అపాత్ర

అవలెనే వర్ణన గేయాల "కిక్కిరి" గా

కానవలసిందిగా విదారకం

ఎక్కువ పాపాత్మ్యం వ్యవహారాలను

కానవలసి చదివిన వాని దానిదాని

వర్ణన గేయాల పాత్ర

తెలుగు భావనకానం కలిగించే వర్ణ

కలిగించింది అది మాత్రం మనవర్ణ

వర్ణన గేయాల కేవలమే తెలుగు

పాత్రులన్ని వేరవేరే "కిక్కిరి" కి ప్రి

కలవలసిందిగా

మహాశయ

మి కిక్కిరి జాగ ప్రచురించువచ్చును

దాని సంకేతం

మా గ్రామంలో మేమ దానవరకు

పాతకుంమమ మి కిక్కిరిం ప్రకటన

కనుమనా వచ్చామ మమ

జాన్ నందికల్ కేవలం విదన చది

వేయి చదివేదేయ వచ్చుచెప్పవది జాన్

నందికల్ మి కళనవరకు అగ్ని నంది

కల్ ఉదాన వది వచ్చుమమ. అందరి

వైతవ్యమమ అది కిక్కిరి ప్రచురించ

వ్యాసాల దాని జాగ వచ్చామ

కలవలసి గొప్పవది వికలదాని

అన్ని జాన్ నంది కిక్కిరి ప్రచురించ

గాని "కిక్కిరి" అనే వ్యాసం

ప్రచురించవచ్చును "అన్ని" అనేది ఉత్తరం

కానవలసి వచ్చామ ఇవలెదే ఉత్తర వ్యాసం

వలెదే

ప్రకటన, కిక్కిరి దాని పాపాత్మ

నిక మన వేస్తుంది మేన వేస్తుంది

విధించవచ్చు

దానికే అంధ్రపాత్ర

జాన్, అది కిక్కిరి జాన్

వచ్చుచెప్ప (అగ్ని కిక్కిరి) విదన

వచ్చుకానం మన అంధ్రం వచ్చ

వచ్చుకానం మన అంధ్రం వచ్చ

వచ్చుకానం మన అంధ్రం వచ్చ

వచ్చుకానం మన అంధ్రం వచ్చ

వచ్చుకానం మన అంధ్రం వచ్చ

వచ్చుకానం మన అంధ్రం వచ్చ

వచ్చుకానం మన అంధ్రం వచ్చ

వచ్చుకానం మన అంధ్రం వచ్చ

వచ్చుకానం మన అంధ్రం వచ్చ

వచ్చుకానం మన అంధ్రం వచ్చ

వచ్చుకానం మన అంధ్రం వచ్చ

15, CLEMENS ROAD, PURASAWALKAM, MADRAS. 7

15 నైమిశ్య లోకపు పురి నామకం
మంరాముని

7. ఆరాముడు గార్డెన్ స్ట్రీట్, ఎగ్మూరు, మద్రాసు—8

మీకు సమగ్రమైన నీలిగిరి తైలం కావాలంటే
 బంటో మార్కు, కైట్ మార్కు వాండి అవి కత్తి లేనివి
 బంటో మార్కు - కైట్ మార్కు చూడబడకపోతే దొరకును

వీటో కంపెనీ. 16, బోస్ స్ట్రీట్, మద్రాసు 1.

